

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

בהר

זהר המבואר
הקָהָר וְהַקְבוֹד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מכון אור לישרים
ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

בהר

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

השם יתברך רוצה להשתעשע בילד שעשועים עמו
ישׂראל, וצוננו להדבק בו באהבה, וזה נקרא הלכה לשון
הליכה, לילך להבורא יתברך שמו, ואמר הבעל שם טוב
מה שאמר הארי" ז"ל (פרי עץ חיים שער הזמירות פרק ד')
שהלכה ראשי תבות הריעו לה' כל הארץ, רצה לומר
שלהליכה זו צריף לשבר כל הארציות וחקריות
(יושר דברי אמת - אות לה)

אוצר פניני החסידות

- א **שפתי צדיק** | על ידי למוד פְּרֻשֵׁת בְּהַר מִתּוֹן הַשְׁתַּקְקוֹת זֹכִים לְחֵרוֹת רֹחֲנֵית
- א **ישׁא בְּרַכָּה** | הַבְּרִיּוֹת מִחֲלִיפִים בֵּין דַּאֲגַת יְרֵאָת שָׁמַם לְדַאֲגַת הַפְּרֻנְסָה
- ב **דְּבָרֵי אֱלִימֶלֶךְ** | הַטַּעַם שֶׁבְּדוֹרוֹת הָאֲתֻרִינִים צָרִיךְ עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל מְרַבֵּין יוֹתֵר מְדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים תְּלִיב עֵינָיו הַעֲלָאָת הַיַּיְצוּצוֹת
- ב **פֶּאָר יִשְׂרָאֵל** | עַל יְדֵי אֲמוּנָה שְׁלֵמָה נִמְשָׁכִים נִסִּים בְּדֶרֶךְ הַטְּבַע, וְהַשְׂאֵלָה מְצַרִּיכָה שִׁיעוּשָׁה נִס גְּלוּי
- ג **בֵּית יִשְׂרָאֵל** | רָמְזוֹ נֶאֱמָר עַל עֵנָן הָאֲמוּנָה דְּבָרֵי הַמְדַרְשׁ 'וּזֹאֵה חֻקְלֵיהּ בְּרִי כְּרַמְיָה בְּרִי וְשִׁתִּיק'
- ד **מַהר"י מִפְּנֵלּוֹא** | אֵי אֲפֻשֶׁר לְהַשִּׁיג בְּשִׁכּוֹל אֲנוּשֵׁי אֵת קִדְשֵׁת הַשְּׂמֵטָה
- ד **מֵאוֹר וְשִׁמְשׁ** | בְּשִׂמְשָׁה זֹכָה הָאֲדָם בִּימֵי הַחַל הַלְשָׁגַת קִדְשָׁה כִּמוֹ בְּשִׁבְתוֹת שֵׁשׁ הַשָּׁנִים
- ד **אוֹר הַגְּנוּז לְצַדִּיקִים** | הַעֲצָה לְהַתְמִיד בְּעִבּוּדֵת ה' עַל יְדֵי שִׁימְשׁוֹ עַל עֲצֻמוֹ קִדְשֵׁת שְׁבַת וּקְדֻשַׁת שְׁבִיעִית שֶׁהִיא קִדְשָׁה גְּדוּלָּה
- ה **שֵׁם מִשְׁמוּאֵל** | פְּרוֹת הַשְּׁבִיעִית קְדוּשִׁים מֵעֵין קִדְשָׁה דְּלַעֲתִיד | הַטַּעַם שֶׁמֵּתֵר לְהַאֲכִילֵם לְגוּי
- ו **שִׁיחַוֹת קִדְשׁ** | שְׁנַת הַשְּׂמֵטָה - שְׁנָה קְדוּשָׁה | עֲבֻדָּתוֹ שֶׁל הַיְהוּדִי בְּשְׁנַת הַשְּׂמֵטָה
- ו **שְׁפַע חַיִּים** | סְמִיכוּת עֵנָן שִׂמְשָׁה לְהַר סִינַי רָמְזוֹ לְלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּשְׁנַת הַשְּׂמֵטָה
- ז **צִמּוֹת צַדִּיק** | מוֹל עֲצוֹת הַיֵּצֵר עַל הָאֲדָם לְהִיּוֹת בְּחִינַת גְּאוּנָה וּלְעַמֵּת זֹאת עָלָיו גַּם לְהִיּוֹת בְּחִינַת עֲנָוָה
- ז **לְקוּטֵי תוֹרָה** | הַתּוֹרָה צָרִיכָה לְהַבְלַע בְּאִיבֵי הָאֲדָם וּבְכֻשָׁרוֹ
- ז **פְּתוּחֵי חוֹתֵם** | שְׁשֵׁת אֲלָפִים שָׁנִים הַעוֹלָם קָזַם וּבְאֵלָף הַשְּׁבִיעִי קָבַלֵת הַשֶּׁכֶר
- י **שִׁיחַ יַעֲקֹב יוֹסֵף** | בְּאוֹר הַמִּקְרָא בְּדֶרֶךְ צְחוּת בְּאִפְסוֹ נִפְלָא
- יא **שִׁיחַ יְחֻזְנוֹ** | וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת 'עֵמִיתוֹ' - 'אֲמַתּוֹ', אֵין לְשִׁנוֹת מֵהָאֲמַת | שֶׁ לְהַתְפַּלֵּל בְּכֻנְיָהּ וּבְאֲמַת מְקִירוֹת הַלֵּב
- יא **דַּעַת מִשָּׁה** | גַּם אִם חֲלִילָה נִמְשָׁךְ אַחֵר הַיֵּצֵר וְתֻאֲוֹתָיו יְכוֹל לְשׁוֹב בְּתַשׁוּבָה, וּבִפְרָט בִּימֵי הַסְּפִירָה | אִף אִם כָּבֵד עֲבָרוֹ רַב יְמֵי הַסְּפִירָה עֲדִין אֲפֻשֶׁר לְתַקּוֹן הַכֹּל
- יב **מִחוּשֵׁי הַלְבָּן** | גְּזֵרַת הַגְּלוּת הִיא רַק עַל הָאֵלֶף הַקְּמִישִׁי שֶׁהוּא בְּסִפְרֵי־הַהוּד
- יג **מִחוּשֵׁי הַלְבָּן** | הַכֶּתֶל הַמַּעֲרָבִי שֶׁלֹּא נִחְרַב הוּא סִימָן לְגֵאֲלָה שֶׁתְּבוּא
- יד **אֲמָרֵי חַיִּים** | שֶׁ לְנִסּוֹת לְקַרֵב אֵת הַחוּסְאִים בְּדֶרֶךְ שֶׁל קְרוֹב
- יד **פְּתוּחֵי חוֹתֵם** | הַבוֹטֵחַ ב'ה' אֵינוֹ מְבַשֵּׁל תּוֹרָה וְתַפְלָה וְאֵינוֹ מְקַנָּא
- טו **דְּבָרֵי שְׁלוֹם** | לְכָל אָדָם שֶׁ שְׁלִיחוֹת וְתַקּוֹן שָׂרָק הוּא יְכוֹל לְתַקּוֹן
- טו **סֵדֵר הַמְּנִינִים** | הָאֲרֵת פֶּסַח שֵׁנִי גְּדוּלָּה עַל הָאֲרֵת פֶּסַח רֵאשׁוֹן
- טו **דְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל** | מִי שֶׁהִנֵּה מַחוּץ לְאִסְקִיפַת הָעֲזָרָה וְלֹא נִכְנַס מִמֶּתָּ בּוֹשָׁה זָכָה לִיּוֹם טוֹב בְּפִנֵי עֲצֻמוֹ

אוצרות גאוני הדורות

- טז **צִלְחַ רֵכֶב** | הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינְיָה בְּשְׁנַת הַשְּׂמֵטָה
- טז **פִּנֵי מִבּוּין** | מִצְנַת שְׁבִיחַת הָאֲרֶז צָרִיכָה כְּנֻנָה בְּפִינֵי
- טז **מִדְרָשׁוֹ שֶׁל שֵׁם** | מִצְנַת הַשְּׂמֵטָה נִתְּנָה כְּתַקּוֹן עַל בְּטוֹל הַתּוֹרָה
- יז **תְּמִדַּת יִשְׂרָאֵל** | מִצְנַת שְׂמֵטָה תַקּוֹן לְשִׁנְאָה שֶׁיִּדְרָה בְּהַר סִינַי
- יז **פִּנֵי יוֹסֵף** | חִלּוּק עֲבֻדָּת שֵׁשׁ שָׁנִים שֶׁל עֲבֻדָּת הַיֵּרֻעִים לְבִין שְׁשֵׁת הַשָּׁנִים שֶׁל עֲבֻדָּת הַפָּרֶם וְהָאֵילָן
- יז **אֲהֵל אֲבָרְהָם** - פְּתַח הָאֲהֵל | קִיּוּם מִצְוַת הַשְּׂמֵטָה בְּשִׂמְחָה כִּמוֹ הַעֲבָד שֶׁשִּׂמַּח בְּמִנוּחָתוֹ וְאֵינוֹ דוֹאֵג עַל הַהִפְסָד
- יח **אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף** | קִדְשֵׁת הַפְּרוֹת וְהַתְּבוּאוֹת שֶׁל כָּל הַשָּׁנִים עַל יְדֵי שְׂמִירַת הַשְּׂמֵטָה
- יט **מִקְרָא מִפְּרָשׁ** | הַתֵּר תְּקִיעַת שׁוֹפָר בְּיוֹם הַכְּפוּרִים שֶׁלֹּא בְּפִנֵי בֵּית דִּין מִשׁוּם אִימַת הַיּוֹם
- יט **אֵלֶף הַמְּגוּן** | הַמְּרַבֵּה דְּבָרִים בְּטִלִּים מְקַצֵּר יְמָיו
- יט **בְּרַפְּת אֵלִיָּהוּ** | הַבְּרַפְּת שֶׁתְּנַתַּת מִה' בְּעֲצֻמוֹ מִשְׁפִּיעָה טוֹבָה גְּדוּלָּה
- כ **עוֹד יוֹסֵף חַי** | בְּנֵית בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי לַעֲתִיד לְבוֹא אַחֵר תַקּוֹן הַעֲזוּנֹת שֶׁרָמְזוּ לְחֻרְבָּנוֹ
- כ **אֵלָה דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל** | הַמְּסִיחַ דַּעַתוֹ מֵהַשְּׁנַחַת בְּבוּרָא - טוֹרֵחַ לְרִיק בְּשְׂמִירַת בֵּיתוֹ וּמְמוֹנוֹ
- כא **יְלִקוּט הַגְּרָשֵׁנִי** | סְגֻלַּת זְכָרוֹן יוֹם הַמִּיתָה לְהַנְצִל מִיַּד הַיֵּצֵר הָרַע
- כא **חַתוּן יִשְׁעִיָּה** | בְּתֵי הַבְּנָסֵת אוֹרְחִים יְזַכּוּ לְלֶכֶת לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל יַחַד עִם הַבְּתֵי כְּנִסְיוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת
- כב **עַפְעַפֵי שׁוֹר** | הַמְּצַמֵּצִם עֲצֻמוֹ כְּדֵי לְהַחְזִיק אֵת הָעֵנִי תַפְלֹתוֹ וְשִׂמְעַת בְּפִירוֹם
- כב **דְּרָכֵי אִישׁ** | אִף שֶׁחֲסִיף אֵת הַמְצוּהָ יִקְבַּל שֶׁכֶר
- כג **יְלִקוּט הַגְּרָשֵׁנִי** | קְדִימַת אֲכִילַת הָאֲדָם לְבִהְמָה בְּמֵאֲכִילִים הַמֵּיַעֲדִים לְאָדָם
- כג **אֲמָרֵי אֲמַת - לְקוּטִים** | קְדִימַת אֲכִילַת הָאֲדָם לְבִהְמָה בְּפִירוֹת שְׁבִיעִית, פִּי מֵאֲכַל אָדָם אֲסוּר לְתוֹ לְבִהְמָה
- כג **נִחְלַל יַעֲקֹב וְהוֹשַׁע** | אֲכִילַת הָאֲדָם בְּפִירוֹת שְׁבִיעִית קוֹדֶמַת לְאֲכִילַת בִּהְמָה כְּדִין אֲכִילַת שְׁבַת וְיוֹם טוֹב
- כד **פַּה אֱלִיָּהוּ** | אֲכִילַת הָאֲדָם קוֹדֶמַת בְּפִירוֹת שְׁבִיעִית כִּיּוֹן שֶׁבָּאוּ בְּדֶרֶךְ נִס בְּכוּזֹת הָאֲדָם
- כה **מַעֲשֵׂי צַדִּיקִים**
- לג **סִפְרֵי וִיהִלּוּם** | הָאֲרָה חֲסִידִית מִן הַפְּרֻשָׁה
- לז **זוּהַר הַקְּדוּשׁ** | עַם פְּרוּשׁ הַכְּתֵר הַחֲבֻד

נושאים בפרשת בהר

מעלת פרשת בהר

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

על ידי למוד פרשת בהר מתוך השתוקקות זוכים לחרות רוחנית

ושבתה הארץ שבת לה' פֶּרַשׁ רַשׁ"י, כָּשֶׁם שֶׁנֶאֱמַר בְּשַׁבַּת בְּרֵאשִׁית. זְקָנִי מוֹרֵי וְרַבֵּי הַקְדוּשׁ וְ"ל [הַחֲדוּשֵׁי הַרִ"ם] אָמַר, שֶׁנַּחֲוֵץ לְשׁוֹב בְּתִשּׁוּבָה טָרָם שֶׁנֶּכְנַס לְשַׁבַּת קִדְשׁ, כִּמְאֹמֶר חַז"ל (סוטה מט.) מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כָּל יוֹם קָלְתוּ מְרֻבָּה, וְאִין אָרוּר מִדְּבַק בְּכֻרְף, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן קִדְשׁוֹ.

על ידי קדשת השמטה יוצאת האדמה מקללתה

כֵּן יֵשׁ לוֹמֵר כָּאֵן, שְׁפָתַיב (בראשית ג יז) 'אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבְרֻךְךָ', נִתֵּן בְּרוּךְ הוּא שְׁבַת לְאַרְצָךָ שְׁתַּעֲלֶה מִגְדָּל אֲפֻלְתָּהּ, וְעַל יְדֵי קִדְשַׁת שְׁמִטָּה עוֹלָה מִהַקְלָלָה שְׁחֻזְרַת לְשִׁרְשָׁה לְהַדְבִּיק בְּהֶשֶׁם יְתֻבְרָךְ, וְעַל כֵּן לֹא תִחַסֵּר כֹּל בָּהּ, כִּי חֲסֻרוֹן בָּא מִהַקְלָלָה, אָבָל לְמַעַלָּה בְּהַשְׁרָשׁ אֵין חֲסֻרוֹן. דְּאִיתָא בְּרַמְבַּ"ן עַל פְּסוּק 'בְּרוּךְ אַת אֲבֹרָהֶם כִּפְלִי' (שם כד א), שֶׁיֵּשׁ אֵילָנָא דְחַיֵּי שְׁנֵקָרָא כֹּל, עֵינֵן שָׁם.

שובתי השמטה מרגישים קדשה בשביתת הארץ

נתן לנו שמטה ויובל שנוזקה לעלות גם כן לדבקות, כמו בשבת קדש ממש שיש עליה גדולה על ידי דמתאחדין פלהו ברנא דאחד. כן בעלית הארץ מאפלתה, דכתיב (ויקרא כו מב) 'והארץ אצור', שדרשו ו"ל (ויקרא לו ה) שאלו לי בשלום המגדלת, שכל מקימי שמטה

שדרשו עליהם (שם א א) 'עשי דברו' (תהלים קג כ), מרגישין קדשה בשביתת הארץ וכו'.

על ידי עלית הארץ יוכל האדם לעלות מעצבותו, כן כשלומדין פרשה זו ומשתוקקין מתי נזכה לקים המצות בפעל, יוכל להיות דרור ממה שנסתבך (פרשת בהר):

אמונה בתוך טרדות הפרנסה

ישא ברכה

רבי שאול ידידיה אלעזר ממונדז'ין זיע"א

הכריות מחליפים בין דאנת יראת שמים לדאנת הפרנסה

וכי תאמרו מה נאכל (כה כ). אבי אדוני זקני זצוק"ל מזוואלין אמר בשם אבי אבי אדוני זקני זצוק"ל מקאזמיר, שהעולם טועים ועושים בהפך מן הראוי, שדואגים בעבור הקדוש ברוך הוא, ובעבור עצמם לא.

כי הפרנסה שיף להקדוש ברוך הוא שהוא הין ומפרנס, ויראת שמים שיף לנו, כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות לג:), נמצא אנו צריכים לדאג על היקאה ולא על הפרנסה, והם עושים בהפך, עד כאן לשוננו.

הדאנה דוחה את הפרנסה

ועוד אמר אבי אדוני זקני זצוק"ל מזוואלין, שהדאנה מדחה השפע והפרנסה, ובכראות הבעל דבר שפע נכון לירד על ישראל, אזי יכניס ויפיל דאגות בלב אישי ישראל, וכזה מדחה השפע, ולא עוד אלא הדאגות דוחין

שָׁאָדָם מְקַיֵּם בְּהִלָּחֵם מִתְעוֹרֵר חַיּוֹת הַרוּחָנִיּוֹת שֶׁבּוֹ לִזְוֹן הָאָדָם הַפְּנִימִית שֶׁבָּאָדָם הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֵקִית. וְכֵן בְּעֵינֵי מִשְׁא וּמִתָּן, הַמְצִיאוֹת שֶׁאָדָם מְקַיֵּם בְּהַמְשָׁא וּמִתָּן מְבִיא הַשְּׁפָעָה הַרוּחָנִי וְהַהֲצִלָּחָה לְהָאָדָם.

וְלָכֵן מוֹכֵן שְׁבִדוּרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ הַרְבֵּה נִיצוּצִים וְחַיּוֹת הַקְּדוּשָׁה בְּמַעַט מְעוֹת, הִיָּה דִי מְעַט מְעוֹת לְמִשְׁא וּמִתָּן וְלִצְרִי הוּצִאוֹת עִם יִשְׂרָאֵל כְּפִי רַב חַיּוֹת הַקְּדוּשָׁה הַרוּחָנִי לְחַיֵּי נַפְשׁוֹתָם.

אֲכַל עֵתָה בְּדוּרוֹת הַלְלוּ, שֶׁכָּבֵר הוּצִיאוּ הַנִּיצוּצוֹת הַקְּדוּשׁוֹת וְחַיּוֹת הַרוּחָנִי מִכָּל עֵינֵי עֲשִׂיָּה, וְנִשְׁאָר רַק מְעַט חַיּוֹת הַרוּחָנִי, לְכֵן כְּפִי מְעַט חַיּוֹת הַקְּדוּשָׁה אֲנוּ צְרִיכִים לְהַרְבֵּה מְעוֹת וְעִסְקִים מְרַבִּים, וְלִקְיָם מְצוֹת הַתְּלוּיִם בְּהֵם לְהִיּוֹת דִי חַיּוֹת וּמְזוּן נַפְשׁוֹתֵינוּ וְכוּ':

פֶּאֶר יִשְׂרָאֵל

רַבִּי יִשְׂרָאֵל שְׁלוֹם יוֹסֵף מְבוּהוֹשׁ זִיע"א

עַל יְדֵי אֲמוּנָה שְׁלֵמָה נִמְשָׁכִים נְסִים בְּדֶרֶךְ הַטֵּבֵעַ, וְהַשָּׂאֵלָה מְצַרִּיכָה שִׁיעֲשֶׂה נֶס גָּלוּי

וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׂבִיעִית (כ"ה ט). וְיֵשׁ לְהִבִּין לְמַה בָּא צְוִי הַפְּרָכָה רַק אַחֲרֵי שִׁישְׂאָלוֹ וְלֹא קֹדֵם, וּמִמִּילָא לֹא יִצְטָרְכוּ לְשָׂאֵל.

גַּם לְמַה הוּצְרָכוֹ לִנְס וּפְלֵא גְדוֹל כָּל כֶּף שֶׁתְּעַשֶׂה הַתְּבוּאָה לְשֵׁלֶשׁ שָׁנִים, הֲלֹא הִיָּה דִי בְּכִרְכָּה שִׁישְׂאָלוֹ קִמְעָה וְיִתְפָּרְכוּ בְּמַעֲוִי, בְּדַמְפָּרֵשׁ רַש"י לְהִלָּן בְּפִרְשַׁת בְּחֻקֵּי (כ"ו ה).

נְסִים נְגִלִים וְנְסִים נִסְתָּרִים | הַנְּסִים מְחוּץ לְדֶרֶךְ הַטֵּבֵעַ הֵם כְּדִי לְחַזֵּק הָאֲמוּנָה

אֲךְ הַעֲנָן הוּא, דְּיֵשׁ נְסִים וְנִפְלְאוֹת נְגִלִים שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ הַטֵּבֵעַ, וְיֵשׁ נְסִים הַמְּסֻתָּרִים

חַס וְשְׁלוֹם הַפְּרָנְסָה אֶפְלוֹ אִם יֵשׁ לוֹ כְּבָר מוֹכֵן וּמְזַמֵּן, כְּמוֹ סְפִינָה שֶׁעוֹמֵד עַל שְׂפַת הַיָּם וּבִדְחָתָה קִלְחָה מִתְרַחֶקֶת, כְּמוֹ כֵּן הוּא עַל יְדֵי דַאָּגָה וּמְרָה שְׁחוּרָה.

הָאֲמוּנָה הִיא כְּלִי קְבוֹל

וּבִאֲמַת מֵדַת הַטוֹב לְהַטִּיב, וְיִוְתֵר מִמֶּה שֶׁהַעֲגָל רוֹצָה לִינֵק הַפְּרָה רוֹצָה לְהִנָּק (פְּסוּחִים ק"ב), אֲבָל הַעֲקָר לְהִיּוֹת לוֹ כְּלִי קְבוֹל וְהוּא אֲמוּנָה, כִּי בְּלֹא אֲמוּנָה לֹא כְּלוּם.

כְּדַמְצִינוּ בְּמִדְרָשׁ (שְׁמוּר"י כ"א י) גָּבִי קְרִיעַת יַם סוּף שֶׁבָּאוּ בְּמִים עַד חֻטְמָם, וְקִשָּׂה וְכִי לֹא סִגִּי לְעֲשׂוֹת נֶס בְּלֹא זֶה, אֲלֵא הוּא הַדְּבָר שֶׁדְּבַרְנוּ, שֶׁצְרִיךְ הִיָּה לְהִנָּס כְּלִי קְבוֹל, לְכֶף הוּצְרָכוֹ לְבוֹא עַד חֻטְמָם בְּאֲמוּנָה עַל הַיְשׁוּעָה, עַד כַּאֵן לְשׁוֹנוֹ:

דְּבַרִי אֱלִימֶלֶךְ

רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְגוּרְדוֹז'יֶסק זִיע"א

הַטַּעַם שֶׁבְּדוּרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים צְרִי עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל מְרַבִּין יוֹתֵר מְדוּרוֹת הַקּוֹדְמִים תְּלוּי בְּעֵנָן הַעֲלֵאת הַנִּיצוּצוֹת

הַשְּׂבִיעִי לְחֻכְם אֶחָד שֶׁשָּׂאֵל אוֹתִי, עַל מַה עֲשֶׂה ה' כִּכָּה בְּדוּרוֹת הַלְלוּ שִׁיְהִיו צְרִיכֵי עִם יִשְׂרָאֵל מְרַבִּין כָּל כֶּף בְּרַבּוּי גְדוֹל מְהִדוּרוֹת הַקּוֹדְמִין, מַה שֶׁבְּיָמִים הָרֵאשׁוֹנִים הִיָּה דִי דִינָּה אֶחָד הַצְּרָף עֵתָה לְזֶה פְּמָה דִינָּרִין.

וְאֹמַרְתִּי, כִּי נוֹדַע מַה שֶׁחִקְרוּ הָרֵאשׁוֹנִים אִיךְ מִתְקַיֵּם נֶפֶשׁ הַרוּחָנִי בְּהַגּוּף עַל יְדֵי מְזוּן הַגְּשָׁמִי. אֲמַנֵּם נוֹדַע מְהָאֲרִיז"ל בְּמַה שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא עַל הַלָּחֵם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל כָּל מוּצָא פִי ה' יִחְיֶה הָאָדָם' (דְּבָרִים ח א).

הַפְּרוּשׁ, כִּי לֹא עַל הַלָּחֵם הַגְּשָׁמִי לְבַד יִחְיֶה הָאָדָם, רַק עַל מוּצָא פִי ה' - הוּא חַיּוֹת הַרוּחָנִי שֶׁבְּלָחֵם, וְעַל יְדֵי הַמְצוֹת וְהַפְּרָכּוֹת

מה שאין פן אלו שאין האמונה תקועה בלבם כל כך, עבורם נחוצה להראות נסים ונפלאות גלויים למען יתבוננו בזה ויתחזקו באמונתו יתברך ומבשרי אהיה אלהי (איוב יט כו).

דמשל למה הדבר דומה להאדם אשר באשר חושב לעשות איזה פעלה, הרי כשמספים בדעתו לעשות זאת, עושים האברים בעצמם הפעלה ואין צריך לצוותם במיוחד על כך פיון דרביקים בעצמותו.

מה שאין פן כשרוצה שאדם אחר יענהו או יעשה עבורו שום פעלה, אז צריך לומר לו ולצוותו בפה מלא לעשות רצונו וקפצו, וכל זה מפני שאין חברו חלק מעצמותו הדבוק בו.

בארד הפסוקים על דרך ה"ג"

ובזה יתבאר הפתובים, דכיון ששאלו יכי תאמרו מה נאכל, הרי מוכח מזה שלא היתה האמונה תקועה בלבם, ולכן לא היה די בנס המסתר בדרך הטבע של אוכל קמעה ומתברך במעיו, אלא הצריך להעשות להם נס ופלא גלוי של עשיית התבואה לשלש שנים, למען יתבוננו בזה ויתחזקו באמונתו יתברך עדי הגיעם למדרגת הבטחון והאמונה השלמה:

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

רמז נאה על ענין האמונה בדברי המדרש 'רואה חקליה ביר כרמיה ביר ושתיק'

איתא במדרש (ויקרא רבה א א) בענין שמטה, 'גברי כח' (תהלים קג כ) רואה חקליה ביר כרמיה ביר יהיב כחי ושתיק. מה ענין השתיקה בזה.

בדרך הטבע. וידוע שסבת הדבר שהקדוש ברוך הוא עושה לפרקים נס שלא בדרך הטבע, הוא כדי שתתחזק האמונה בלב כל איש וידע יבין שהכל הוא בהשגחת הבורא יתברך.

הצדיק אינו זקוק לנס לחזוק האמונה

והנה ענין זה שצדק רק לגבי אלו שאין האמונה תקועה בלבם כיתד שלא תמוט, מה שאין פן הצדיק העובד את ה' בכל דרכיו ונפשו דבוקה תמיד בה' והאמונה תקועה בלבו בחזקה, ובכל הנעשה הוא רואה תמיד את השגחתו המפלאה של הבורא יתברך, אינו זקוק לכל זה.

ואף אם לפעמים נעשה איזה נס או פלא גדול, אינו מתפעל מזה מאד, כי הרי ממילא מאמין ורואה בכל דבר את השגחתו המפלאה של הבורא יתברך, וכדאמרין בברכת מודים 'על נסיו שבעל יום עמנו ועל נפלאותיו וטובותיו שבעל עת וגו'.

גם הטבע עצמו הוא נס

כי באמת גם הדברים הנראים לעיני בשר שהם בדרך הטבע הרי הם שלא בדרך הטבע, ואף פיון שרגילים ושכיחים הם לכן נראים לבני אדם שהיו דרך הטבע, ואין האמת פן, דהכל הוא רק על ידי השגחתו המפלאה של הבורא יתברך.

המתחזק עצמו במדרגת האמונה מושך על כל

העולם שפע בדרך הטבע

והנה העובד את ה' בבחינה זו באמת ובתמים בבטחון ואמונה קבועה בלבו, ומאמין בהשגחה העליונה, ממשיך על עצמו ועל כל העולם שפע רב וכל טוב בדרך נס ופלא המסתר בדרך הטבע, דהרי אין הוא זקוק לחזק לדרך הטבע, פיון דבלא זאת גם פן תקועה האמונה בלבו.

אשר בימי החל אין אדם משיג כל כף קדשה, ומה שמשיג הוא רק מפני התחברותו אל הצדיקים, והיא אצלו רק בדרך 'הלואה', יען כי אין השגה זו מחמת קדשתו והכנתו.

אכן בשבת, האדם משיג את שלו ממש, וכל איש ישראלי יש לו בשבת קדשה משלו. אמן, בשכר שישארל משמין השבתות של השבע שנים שני השמטה – בשכר זה יש להם השנה השביעית, שהוא בלו שבת, ומשיגין אף בחל בחינת שבת.

הרמז בכתוב

וזהו אמרו 'מקץ שבע שנים' וגו' (דברים טו א-ב), באורו, שבשכר השבע שנים ששמרת בהן השבתות, תזכה אשר תעשה שמטה וגו', 'שמטה' עולה שני, פרוש, שכל השני' ימים מכל השנה הזאת יהיו בבחינת שבת.

ואחר כף מכאר הכתוב מעלת השמטה ואמר, 'וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו', פרוש, שאז בשנת השמטה לא יצטרף לקדשה אשר היא בדרך הלואה כדרכו בימות החל משארי השנים, לזאת אמר שאז שמוט כל בעל משה ידו שבשנת השמטה לא יצטרף להלואה זו, כנ"ל (פרשת ראה):

אור הגנוז לצדיקים

רבי אהרן מאפטא זיע"א

העצה להתמיד בעבודת ה' על ידי שימשך על עצמו קדשת שבת וקדשת שביעית שהיא קדשה גדולה

ישיב אדם אמריו להיצר הרע ולומר, ודאי אשלים עבודתי לבוראי יתברך, כי הבא לטהר מסייעין אותו (שבת קד). ונם אם חס ושלום לא אשלים, הלא אמרו רנ"ל (אבות פ"ד

ואולי נרמז על פי דברי הרבי רבי זושא ו"ל שהגיד אחיו הרבי רבי אלימלך ו"ל, מובא בשפת אמת, על וְכִי תֹאמְרוּ מִה נֹאכַל, אם ישאלו אז יהיה נצרך ברכה מיחדת, ואם לא שואלים אז השם יתברך יפגס אותם עין שם. וזה שמביא המדרש וְשִׁתִּיק, שאם שותק בודאי יזמין לו השם יתברך פרנסתו (פרשת בהר תשי"ז):

קדשת שנת השמטה

מהר"י מבעלזא

רבי יהושע מבעלזא זיע"א

אי אפשר להשיג בשכל אנושי את קדשת השמטה

רש"י פרש ושבתה הארץ שבת לה – לשם ה', כשם שנאמר בשבת בראשית. נראה מזה דיש שכות לשמטה לקדשת שבת, אף שבשבת אסורות ל"ט מלאכות ובשמטה אסורות רק מלאכות ספורות, כי שבת היא מצוה כללית ושמטה היא פרט ממצות שבת, ובשכל אנושי אי אפשר להשיג קדשת השמטה – כיון שהוא למעלה מן השכל, ורק בהר סיני שזכו ישראל למעלת הנבואה כשהיא גם כן למעלה מן השכל אז השיגו גם את ענין השמטה:

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

בשמטה זוכה האדם בימי החל להשגת קדשה כמו בשבתות שש השנים

הנה ידוע אשר השנה היא שני' ימים למספר הלבנה. נמצא בשבע שנים הם שני' שבתים, כי מספר הימים של שנה אחת הוא מספר השבתות של שבע שנים. והנה ידוע

מ"ז) יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מפל חיי העולם הבא.

והנה התקנה לזה שיתמיד בעבודתו ותברך, הוא שיראה להוסיף בכל יום קדשה על קדשתו, ויקדש את עצמו בכל יום מעין יום השבת, וימשך על עצמו בכל יום קדשת השבת, ויתאנה מי יתן שיבוא מהרה השבת הקדוש עלי שיהיה לי נשמה יתרה ותוספת קדשה פדי לגבר על היצר הרע שלא יהיה לו מבוא אלי כו'.

אחר כך ימשך על עצמו קדשת השביעית, שהיתה קדשה גדולה, כי בשנה השביעית היו מראין ומשליטין את ה' על עולמו מענין ונשגב ה' לבדו ביום ההוא' (ישעיה ב יא), שהיו כל השדות והפרמים הפקר להראות כי לה' הארץ, וכן ודאי אז כל הקדושים אשר בעולם היה להם קדשה גדולה בכל השנה ההוא לעסק בתורה וביראה, כי לא היו צריכין לעשות דבר להתפרנס ממנו כיון שהיה הכל הפקר ומשלחן גבוה קא זכו.

נמצא כל ימיו הוא מקנה לקדשה יתרה ממה שהוא בה, עד שיבוא לגדר אהבה ברשפי שלהבת עזה לדבקות ה' ותברך כל כך, שהיו בעיניו שבע שנים כשבע פעמים ורגעים. ולא קל וחמר ממה שנאמר (בראשית כט כ) ויהיו בעיניו כמים אחדים באהבתו, כל שכן וקל וחמר אהבת ה' ותברך:

שם משמואל

בני שמואל מסוכטשוב זיע"א

פרות השביעית קדושים מעין קדשה דלעתיד
| הטעם שמתר להאכילם לגוי

ולשכירך ולתושבך' (כה ו). ברש"י בשם תורת כהנים (בהר פ"א) אף הגוים.

ויש להבין, דפרות שביעית יש בהם קדשה, ואין מוציאין פרות שביעית לחוץ לארץ, למה יהיו מתרין לגוי, ולא עוד אלא שנראה שהקפידה תורה עליהם, ובמתנות עניים איתא בתורת כהנים (קדושים פ"א) 'לעני ולגר תעזב אתם' (ויקרא כג כב), מה גר בן ברית אף עני בן ברית.

ונראה על פי מה שפיתכנו במקום אחר, בהא דכתיב בברכת פרושת בחקותי שיהיה כל כך רבוי תבואה, הינו שלעתיד יחזירו ישראל בתשובה את כל פליטי האמות על ידי מה שיאכילום ממזונותיהם, שאז יהיה שרשם ממקום גבוה מאד.

וכעין שאיתא בבראשית רבה (נג ט) 'היניקה בנים שרה' (בראשית כא ז), שהיו מטרונות באות ומיניקות את בניהן משרה וכו', עד שכל מי שבא לשם שמים נעשה ירא שמים. ואמר אדמור הר"ם זצלה"ה מגור, שנעשים יראי שמים מפני שינקו משרים של יצחק אבינו עליו השלום, עין שם בפרשת בחקותי (תרע"א מאמר ב).

והכי נמי יש לומר, דשביעית היא רמז לימות המשיח, ויובל הוא רמז לעולם הבא, ועל כן פרות שביעית יש בהן קדשה מעין לעתיד, שהמזונות יהיו משרש קדוש מאד נעלה, על כן בזה שיאכילום לגוים ימשיכום לתשובה וכעין לעתיד.

ויש לומר דהינו טעמא דכיוכל לא פתיב זה, דיוכל הוא מעין עולם הבא ועולם הגא אין בו אכילה ושתיה, ועל כן אין במזונות מעלה יותר משמיטה, ושמיטה בכלל יובל, על כן לא נכתב זה כיוכל כלל, כי בזה ענין אחד הוא עם שמיטה:

צריכות להיות מתוך קדושה יתרה - שפן (בנוסף על שראש השנה זה חל ביום השבת), הרי השנה פלה הנה שנה שבתית, 'שבת לה':

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

סמיכות ענין שמטה להר סיני רמז ללמוד התורה בשנת השמטה

בבוא שנת השמטה, כששוכחים מעבודת האדמה, בהכרח היא שפל השנה תיכת להיות מקדשת ללמוד התורה. וזה ענין שמטה אצל הר סיני, דלולי תורה שנתנה בסיני היתה שביחת שנת השבע מביאה לחרבן עולם, ולשמחתנו שיש לנו תורה שלמה ויש מה לעשות עם הזמן הפנוי מהעבודה.

החתם סופר זיע"א אמר בצחות לשונו: הרשעים משתדלים תמיד לדחוק ולבלות את הזמן [טרייבען די צייט], בבקשה שיתנו לי את הזמן הפנוי שלהם, כי לי חסר הרבה זמן. וזה שאמר הכר אל בני ישראל ואמרת אלהם וגו' (כה ב), פתח בדבור לשון קשה וסיים באמירה לשון רכה. כי אכן ישנם פאלו שהדבר קשה להם, שאין להם מה לעשות משך שנה שלמה, וישנם פאלו שמתענגים מזה שיכולים לעסק בתורה כל היום, ועל דרך דאיתא (חידוסי) שבית המדרש גן עדן לצדיקים ומאסר לרשעים.

מעשה בראש ושיבה

וספר לי ראש ושיבה אחד, שפעם הזמינו אצלו בשיבה פמה פועלים לעבודה מסימת, וכשגמרו עבודתם באמצע היום רצה לשלם להם שכרם ולפטרם לשלום, אבל הם תבעו שכר עבודה של כל היום, באמרם שמתחלה נשכרו לכל היום.

הוא לא רצה להכניס עמהם בנפוחים, ונענה ואמר להם בחכמה, אני מסכים לשלם

שיחות קדש

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
שנת השמטה - שנה קדושה | עבודתו של היהודי בשנת השמטה

השנה הקרובה נבדלת משאר השנים בכך ששנה זו היא השנה השביעית, שנת השמטה, 'שבת לה'. זאת אומרת, כשם שהקדוש ברוך הוא הבדיל את היום השביעי מששת הימים שקדמו לו, כך הוא הבדיל את השנה השביעית משש השנים שקדמו לה, ושמה של שנה זו נקרא 'שבת לה', שבשנה זו צריך יהודי להיות קדוש יותר ממה שהיה בשש השנים הקודמות.

יהודי צריך להיות תמיד קדוש, שפן הוא משתדל לגוי קדוש, לעם הקדוש, ודבר זה נפעל על ידי זה שחיי היום יומיים קשורים עם התורה הקדושה, התורה שנתנה לנו מהקדוש ברוך הוא, שהוא מקור הקדושה (הסתחלה והמקור של הקדושה) - ולכן יהודי צריך להיות קדוש:

כל האמור לא מגיע אל הקדושה של היהודי כפי שהיא בשנת השמטה, שפן בשנה זו היהודי נעשה קדוש עוד יותר.

כפי שהדבר הוא בימי השבוע, שאף על פי שבמשך כל ששת ימי השבוע מקדש היהודי את עצמו ומרחיק את עצמו ממאכלים שאינם טובים וממנהגים ומעשים שאינם ראויים (כפי הוראות התורה בזה), וכל זה לפי שהוא גוי קדוש, אף על פי כן, כאשר מגיע יום השבת מתקדש היהודי עוד יותר - שפן הקדושה והדברים הטובים וכל הענינים הקשורים עם הקדוש ברוך הוא יכולים להתעלות תמיד למדרגות גבוהות יותר ויותר.

כך הם הדברים גם בנוגע לשנים - בשנת השמטה היהודי קדוש עוד יותר מאשר בשש השנים הקודמות. וכל זה מדגש עוד יותר בזה שההתלטות של ראש השנה הקרוב

שְׁאֲנָשִׁים יְרֵאִים וְיִשְׁלָמִים נִפְשָׁם תַּעֲרַג לְקַבֵּל קִדְשַׁת הַשַּׁבָּת, וְאֵלּוּ אֶצֶל הַרְשָׁעִים זֶה אֶסוֹן גְּדוֹל שְׁנֵאֲלֻצִים לַשַּׁבַּת וְלִנְוַח מֵעֲבוֹדָתָם.

וְשַׁבְּתָהּ הָאָרֶץ **שַׁבַּת לָהּ**, כִּי הַרְשָׁעִים בְּרַשְׁעָתָן הוֹפְכִים מִדַּת הַרְחָמִים לְמִדַּת הַדִּין (רש"י בראשית ח א), וְעַל יְדֵי שִׁישְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים שׁוֹבְתִים בְּשַׁנַּת הַשְּׁמִטָּה וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה הֵם מֵהִפְכִים מִדַּת הַדִּין לְרַחֲמִים, שַׁבַּת לְהוֹיָה:

לְכֶם כְּתִבְעֲתֶכֶם, אֲמַנֶּם הַזְכוּת בְּיַדִּי לְסוֹדֵר אֲתֶכֶם בְּאִיזָה עֲבוֹדָה אַחֲרַת כְּפִי שְׁאֲבָחָר. מִשְׁהֵם הִסְכִּימוּ לְדַבְּרוּי צְוָה לְהִבְיֵא לָהֶם מִלְּבוּשֵׁים יְשִׁיבְתִּיִּים, וְדַרְשׁ מֵהֶם לְהַפְגֵּס לְהִיכַל הַשִּׁיבְיָה וְלַשַּׁבַּת לִיגְדֵם הַגְּמָרָא עַד סוֹף הַיּוֹם. הֵם אֲמַנֶּם הַתְּחִילוּ לַעֲשׂוֹת כֶּן, אֲכַל לֹא עֲבָרָה שְׁעָה מוּעָטָה וְהִסְתַּלְקוּ מִשֵּׁם בִּיעָף.

וַכְמוֹ שֶׁהָיָה בְּשַׁנַּת הַשְּׁמִטָּה 'שַׁבַּת לָהּ' כֶּן הָיָה גַם בְּשַׁבַּת בְּרֵאשִׁית. כְּמוֹ שְׁרוּאִים

פְּרַשְׁתַּי בְּהַר

צָרִיף לְהִיּוֹת בְּחִינַת סִינִי וְלֹא בְּחִינַת הַר, וְאֵם כֵּן מָה עֲנִין שְׁמִטָּה אֶצֶל 'הַר' סִינִי.

אֲכַל הָאָמֶת הוּא שְׁלַפְעָמִים צָרִיכִין גַּם בְּחִינַת הַר, עַל דֶּרֶךְ 'וַיִּגְבַּהּ לְבוֹ בְּדַרְכֵי הַר' (דברי הימים ב' יז ט), וְאִזְ אַחֲרַ כֶּן כָּא לְבְּחִינַת סִינִי:

וַיִּדְבַר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינִי לֵאמֹר (כה א)

צִמַח צְדִיק

רַבִּי מִנַּחֵם מַעֲנַדֵּל מוֹוִיז'נִיץ זִיע"א

מוֹל עֲצוֹת הַיֶּצֶר עַל הָאָדָם לְהִיּוֹת בְּכַחֲשֵׁי בְּחִינַת נְאֻמָּה וְלַעֲמַת זֹאת עֲלֵיו גַּם לְהִיּוֹת בְּכַחֲשֵׁי עֲנֻוָה

וַיִּדְבַר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינִי לֵאמֹר (כה א). דְּהָאָדָם צָרִיף לְהִיּוֹת בְּב' בְּחִינּוֹת אֵלוּ, 'הַר', 'סִינִי', כִּי אִם הַיֶּצֶר הֲרַע בָּא וּמִסִּית אֶת הָאָדָם לַעֲבֹר עֲבָרָה חַס וְשָׁלוֹם, אֲזִי צָרִיף לְהִיּוֹת בְּחִינַת 'הַר', שֶׁיִּחְשַׁב שֶׁהוּא אִישׁ נִכְבָּד בְּמַעֲלוֹת וּמַדּוֹת וְאִין נְאֻמָּה לְפָנָיו לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְעַל יְדֵי זֶה מִגְרֵשׁ הַיֶּצֶר הֲרַע מִמֶּנּוּ.

כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לְכֶם וְשַׁבְּתָהּ הָאָרֶץ שַׁבַּת לָהּ שֵׁשׁ שָׁנִים וְגו' (כה ב-ג)

לְקוּטֵי תּוֹרָה

רַבִּי שִׁנְיָאוֹר זְלַמֵּן מְלִיאָדִי זִיע"א

הַתּוֹרָה צְרִיכָה לְהַכְלֵעַ בְּאִיכְרֵי הָאָדָם וּבְכִשְׁרוֹ

הַגָּה מִשְׁמַעוֹת הַכְּתוּב כִּי מִיָּד 'כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ' וְשַׁבְּתָהּ, קִדְּם שִׁיִּתְחִילוּ הַשֵּׁשׁ שָׁנִים. הַגָּה כְּתִיב 'לְכוּ לְחַמוּ בְּלַחְמִי' (משלי ט ה). כִּי כְּמוֹ הַלָּחֵם מְזוֹן גְּשָׁמִי שְׁעֲלֵיו יִתְּיָה הָאָדָם חַיִּי גּוֹפּוֹ הוּא עַל יְדֵי שְׁנִבְלַע בְּאִיכְרֵיו שֶׁל אָדָם, כֶּן הַתּוֹרָה שְׁנִקְרָאת מְזוֹן וְחַיִּים לְנַפְשׁ הַרוּחָנִי, צְרִיכָה הִיא שֶׁתְּבַלַּע בְּאִיכְרֵי נַפְשׁוֹ וְשַׁבָּה כְּבִשְׁרוֹ מִמֶּשׁ, וְעַל יְדֵי זֶה הַנַּפְשׁ תִּשׁוּב אֶל ה' לְאִישׁוּחָבָא בְּגוּפָא דְמַלְכָּא לְהִיּוֹת נְבִלַע בְּגוּפָא דְמַלְכָּא מִמֶּשׁ.

וְאַחַר כֶּן תִּכָּף צָרִיף לְהִיּוֹת בְּחִינַת 'סִינִי' לִידַע וּלְהַפִּיר שְׁפּוֹלוֹתוֹ, וְאֶפְלוּ עֲשֵׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים יַדַּע שֶׁהַכֵּל בְּעֶזֶר הַשֵּׁם יִתְּבַרְךָ, כִּי אֶלְמָלִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ אִינוּ יָכוֹל (קִידוּשֵׁין ל:).

בְּאוֹר מ'ה עֲנִין שְׁמִטָּה אֶצֶל הַר סִינִי

וְזֶה מֵה שֶׁהִקְשָׁה רש"י מ'ה עֲנִין שְׁמִטָּה אֶצֶל הַר סִינִי, כִּי עֲנִין שְׁמִטָּה הוּא 'שְׁמוּט כֹּל בַּעַל מִשְׁה יְדו' (דברים טו ב), שְׁמִשְׁמַט כֹּל הַחוֹבוֹת שֶׁחִיב לְהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, וְלַעֲנִין זֶה

ועל ידי זה מצמיח שכר מצוה מצוה בגן עדן העליון שצדיקים יושבין ונהנין מזיו השכינה ומתענגים בהשגתם השגת אלקות, שההשגה ההיא היא בחינת יש מאין וזיו והארה מאורה של מעלה בכח הצומח.

והיניו זיו תורתם ועבודתם ממש, שהוא כמו למשל הכח הצומח שמצמיח פעין הגרעין וכו'. וגופי ההלכות גשמיות הם בחינת העלאת מיין נוקבין לגבי חכמתו ורצונו ותברך המלבשים בדבר ה' זו הלכה.

יש ללמד התורה ולקיים המצות מתוך בטול

והנה כמו שביריעה גשמיות אינה צומחת עד שירקב הגרעין ויפסד וישתנה ממהותו ויהיה נקלט בארץ ממש והיו לאחדים ממש, ככה צריך להיות נפש האדם להתבטל ממהותה על ידי מסירת נפש בתורה ובמצוות, ולהיות נקלטת ומתאחדת בארץ העליונה, היא מלכותו ושכינת עזו, על ידי מסירות נפש זו בבחינת העלאת מ"ן, וכמו שנאמר 'בדרך אפקיד רוחי כו' (תהלים לא ו). ועל ידי זה נקלטת ומתחדת התורה שלמד בעולם הזה גם כן בארץ העליונה כיחוד כח הצומח שבגרעין בכח הצומח שבארץ הגשמי.

יש לשים לב לפנימיות ענין למוד התורה

ומזה יתבונן המשפיל להיות למודו על דרך זה שיהיה בבחינת מיין נוקבין, ולא יעשה הטפיל עקר, דהינו שלא ישים כל מגמתו אל התורה כמו שהיא בלבושים הגשמיים בלבד, כי האומר אין לי אלא תורה אפלו תורה אין לו.

רק ישים לבו לפנימיות אלקות המלבש בה ממקורה ושרשה למעלה בחינת חכמה עילאה ולשא ולתן בדבורו של מקום, פי הלכה זו היא דבר ה' וחכמתו ורצונו מלבשים בה.

התורה היא ממש חכמתו של הקב"ה שהתגשמה בענינים גשמיים

הנה התורה היא חכמתו ורצונו ותברך, והוא וחכמתו אחד, חפים ולא בחכמה ידיעא כו', וברבוי הצמצומים והשתלשלות ממדרגה למדרגה ירדה מטה מטה עד שנתלבשה ונתגשמה בענינים גשמיים.

והוא במשל גרעין הנרע או הפרי שנלקח מכח הצומח, שהכח ההוא הוא בחינת אין ממש ממאמר תדשא דהינו 'אש דת' (כ"כ הש"ך בשם הר"ש), והפרי הנצמח ממנו על ידי התלבשותו בארץ הוא בחינת יש מאין, אבל מפל מקום יש בו חיות רוחני כי טוב למאכל ונחמד למראה או שיש בו ריח, מה שאין כן גרעין הנורע החיות שבו מצמצם כל כך עד שאין נראה ונרדף בו אפלו שום טעם וריח.

כך על דרך משל התורה שנתלבשה ונתגשמה בדברים גשמיים, החיות שבה מצמצם מאד, כי בגן העליון שהוא עולם הבריאה מאירים שם חב"ד דאין סוף ברוך הוא, ומאיר אור התורה בבחינת תענוג בהשגות שקליות אלקות ממש.

ומכל מקום בחינת השגה ההיא היא בחינת יש מאין לגבי מקורא דכולא חכמה עילאה חפים ולא בחכמה ידיעא, מה שאין כן בירידתה למטה נתגשמה עד שאין נראה ונרדף בה ענין התענוג ושכל אלקות פי אם דינים והלכות בענינים גשמיים.

באור 'הזרעים בדמעה ברנה יקצרו'

וזוהו 'הזרעים בדמעה ברנה יקצרו' (תהלים קכו ג), כי הרי בשעת למודו אין לו תענוג, ומכל מקום 'ברנה יקצרו', כי מחמת הלמוד נעשה אור התורה זרוע בארץ העליונה, כי בחינת דבר ה' זו הלכה ובטל לגבי כח הצומח בחינת חכמה כו'.

ואחר כף שבת לה' בבחינת ועשה טוב, צריך שיהיה גם פן בבחינת בטול הנ"ל.

ואחר כף שש שנים תזרע שדך אלו שיתא סדרי משנה. 'תזרע' בארץ עליונה שנקראת שדה, חקל תפוחין קדישין, בחינת דבר ה', להיות כמשל הזריעה הנ"ל. ושש שנים תזמר הוא בחינת תלמוד שהוא טעמי המשנה וסברותיה.

(והשתא) אתי שפיר מה שזאמר ושבחה כו' קדם שש שנים תזרע כו'. והינו פי מקדם בחינת שש שנים תזרע ותזמר שהוא עסק התורה, צריך להיות בחינת המסירות נפש בתפלה שהוא בחינת 'ושבתה הארץ' ארעא אתבטלת, כדי להיות בבחינת בא לכאן ותלמודו בידו כנ"ל):

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

ששת אלפים שנים העולם קים ובאלף השביעי קבלת השכר

דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבחה הארץ שבת לה', שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה (כה ב-ג).

אפשר לרמוז על מה שידוע, ששששש אלפים [שנים] ברא הקדוש ברוך הוא בעולם, ואלף השביעי קדש לה', עליו נאמר (ישעיה ב יא) 'ונשגב ה' לבדו ביום ההוא'. ואותו הזמן שישמח הקדוש ברוך הוא וישמחו [ישראל], משום דבאותו זמן נתבטלה סטרא אחרא, כמו שכתוב (שם כה ח) 'בלע המות לגנח'.

ובאותו הזמן אינם צריכים ישראל לא לחרש ולא לזרע ולא לעבד אדמה כלל, רק כל מה שירצו מוכן ומזמן לפניהם. ובאותה

נאזי הוא למודו בבחינת מיין נוקבין ויבטל לגבי חקמתו יתברך והיו לאחדים ממש.

יש להוסיף לכך גם את ענין האהבה בתפלה ו**כדי** שתתאחד גם פן עם נפשו האלקית. הנה התפלה קרויה נפש כדכתיב 'ואשפך את נפשי כו' (שמואל א' טו). וצריך הוא לעורר את האהבה בתפלה מעמקא דלבא בכלות הנפש ממש במסירות נפש בבטול במציאות אליו יתברך, שיהיה ענין מסירת נפש ובטול הנ"ל נקבע במחו ולבו בשעת התפלה שהיא בחינת חכמה עלאה.

ולכן כשלומד אחר כף על דרך הנ"ל שיהא למודו בטל לגבי חכמה עלאה המלבשת בתורתו, הרי מתיוחדים יחד אור תורתו באור נפשו האלקית.

ולזאת העת קבוע ללמד יהיה מיד אחר התפלה. וזהו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו (פסחים ג), פרוש שבא לכאן נפשו האלקית על ידי מסירות נפש ובטול הנ"ל, ותלמודו גם פן בידו על דרך הנ"ל.

הרמוז בפסוק

וזוהו כי תבאו אל הארץ, פרוש מיד כי תבאו (שהוא בחינת בא לכאן) ויעוררו את האהבה בבחינת תפלה בחינת נפש וכמו שזאמר 'ואשפך את נפשי' (שמואל א' טו), הוא בחינת ארץ עליונה.

אשר אני נתן לכם, כי האהבה האמתית היא הבאה מלמעלה, אלא שצריך התעוררות האדם ובאתערוותא דלתתא אתערוותא דלעילא. ואז ושבחה הארץ דהינו כמו שאיתא בספרא דצניעותא (זהר ח"ב קעו): 'וארעא אתבטלת, דהינו שיהיה בחינת בטול כחות הנפש במציאות.

שבת לה' בטול אחר בטול, דהינו בתחלה 'ושבתה הארץ' בבחינת סור מרע,

גימטריא אֶלֶף, וְעוֹד 'שש שנים תזרע' ראשי תבות גימטריא אֶלֶף, לְרַמֵּז דָּאלוּ הַשֵּׁשׁ שָׁנִים שְׁאִמְרַתִּי לָהֶם רוּמוֹזִים לְשֵׁשׁ אֶלֶף הֵם שֵׁשֶׁת אֲלֵפִים יְמֵי עוֹלָם, וְלִפְיֶכֶךְ בְּשֵׁשֶׁת אֲלֵפִים אֵלֶּה תִזְרַע שָׂדֶךְ, דְּהֵינּוּ בָהֶם תִּטְרַח וְתַעֲבֹד בְּכָל כַּחֲךְ:

ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו
תשבו (כה)

טיח יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מספינקא זיע"א

באור המקרא בדרך צחות באפן נפלא

צִרִיךְ לְהִבִּין מַהוּ כָּפַל הַלְשׁוֹן וְשִׁבְתֶּם אִישׁ אֶל אַחֲזוֹתָו וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תִּשְׁבוּ, הֲרֵי כִשְׁיֹשׁב אֶל אַחֲזוֹתוֹ יִשׁוּב גַּם כֵּן אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ.

וּנְרָאָה לְפָרֵשׁ עַל פִּי מְאֹמֶר הַהִפְלָאָה עַל הַפְּסוּק וְיִשְׁגַּב אֲבִיוֹן מְעוֹנֵי וַיֵּשֶׁם כְּצֵאֵן מִשְׁפָּחוֹת (תהילים קו מא), דְּהֵנָּה דְרַף הָעוֹלָם, שְׁהֵעֲנִי אֵין לוֹ שׁוֹם קְרוֹבִים אוֹ מִשְׁפָּחָה שְׁיִסְתַּכְּלוּ עֲלָיו וְיִדְאָגוּ לְכָל מַחְסוֹרוֹ, וּכְשֵׁישׁ לוֹ, מִתְרַחֵקִים הֵם מִמֶּנּוּ וְאִינֶם מְחַפְּשִׁים קִרְבָּתוֹ, מַה שְּׂאִין כֵּן לְעִשִׂיר יֵשׁ הַרְבֵּה קְרוֹבִים וְכָל אַחַד מְחַפֵּשׁ לְהִיּוֹת קְרוֹבוֹ וּמִשְׁפַּחְתּוֹ, וּדְבַרְיוֹ נִשְׁמְעִין.

אֲךְ כִּאֲשֶׁר מְגַבִּיהַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעֲנִי וּמְעִשִׂירוֹ, חוֹזְרִים כָּל קְרוֹבָיו לְהִיּוֹת בְּמִחְצָתוֹ, וְהֵנָּה הוּא מְגַלֶּה שֵׁישׁ לוֹ מִשְׁפָּחָה גְדוֹלָה וּקְרוֹבִים רַבִּים, וְהֵינּוּ וְיִשְׁגַּב אֲבִיוֹן מְעוֹנֵי, אִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁגֵּב אֶת הָעֲנִי מְעִנִּיתוֹ וְנוֹתֵן לוֹ עֲשִׂירוֹת, וַיֵּשֶׁם כְּצֵאֵן מִשְׁפָּחוֹת, הוּא מְגַלֶּה שְׁמִשְׁפַּחְתּוֹ מְרַבֶּה כְּצֵאֵן.

וְזָהוּ פְּרוּשׁ הַכְּתוּב, אֲדָם שְׁמוּכֵר שְׂדֵהוּ, סִימָן הוּא שְׁמַצְבוֹ בַּפְּרִנְסָה כְּכִי רַע וְהוּא בַּעַל

שְׂעָה נְרָאָה בִּינן צִדִּיק לְרַשָּׁע בֵּין עֲבָד אֱלֹהִים לְאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוּ (מלאכי ג יח), שְׂאוֹתוֹ זְמַן הוּא זְמַן הַתְּגַמּוּל הָאֲמִתִּי.

וְאִפְשָׁר שְׁגַם לָזֶה כּוֹנֵנוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכוּרֵנִם לְכַרְכָּה בְּאֶמְרָם (עבודה זרה ג), מִי שְׁטַרַח בְּעָרֵב שֶׁבֶת יֹאכֵל בְּשֶׁבֶת, דְּכָל שֵׁשֶׁת אֲלֵפִים נִקְרָאִים עָרֵב שֶׁבֶת, וְאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי הוּא יוֹם הַשֶּׁבֶת הַגָּמוּר. לְפִיכָךְ צִרִיךְ אָדָם בְּעוֹדוֹ חַי יִצְטַעַר עַל הָעֲנִין הַזֶּה, וְכָל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדוֹ לְעִשׂוֹת כְּכַחוֹ מִצַּד הַקְּדוּשָׁה יַעֲשֶׂה, כְּדִי שִׁיְהִי מ'הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַיִם (ישעיה ד ג), דְּאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי לֹא נִשְׁאַרָה בּוֹ עֲבוּדָה, כִּי אִם תִּשְׁלוּם הַשְּׂכָר דִּיקָא.

רק מי שטרח בששת אלפים יקבל שכר כאלף השביעי

וְזָהוּ פְּנוֹת הַפְּסוּקִים: דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת אֱלֹהִים, דְּהֵינּוּ דְבוּר אַחַר דְּבוּר וְאִזְהַרָה אַחַר אִזְהַרָה, שִׁיְהִיו זְהִירִים וְזָרִיזִים בְּעֲבוּדַת ה' כְּרֵאוּי בְּעוֹדֶם בְּשֵׁשֶׁת אֲלֵפִים שָׁנִים, כְּדִי שִׁיזְכוּ וְיִקְבְּלוּ שְׂכָרָם מִשְׁלֵם בְּאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי. כִּי הַשֵּׁשֶׁת אֲלֵפִים הוּמָא דְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, וְאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי הוּמָא דְשֶׁבֶת קָדֵשׁ, וְדַבָּר פְּשוּט הוּא דְמִי שְׁטַרַח בְּשֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל וְהִכִּין לְשֶׁבֶת יִמְצָא מַה יֹּאכֵל בְּשֶׁבֶת, וְיִמֵּי שְׁלֹא הִכִּין בְּשֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל לֹא יִמְצָא מַה יֹּאכֵל.

לְפִיכָךְ אָמַר לָהֶם, הוּוּ זְהִירִים לְטַרַח וְלְהִכִּין בְּשֵׁשֶׁת אֲלֵפִים שָׁהֶם יְמֵי הַחֹל, כִּי כְּשֶׁתּוֹבֵאוּ אֶל הָאָרֶץ, שְׁהִיא אֶרֶץ הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁזִמַּן מְלִכּוּתָהּ וְעֲנוּגָה הוּא בְּאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי, כְּאוֹתוֹ זְמַן וְשִׁבְתָהּ הָאָרֶץ שֶׁבֶת לָהּ, לֹא נִשְׁאַרָה שׁוֹם עֲבוּדָה, כִּי אִם תִּשְׁלוּם הַשְּׂכָר לְמִי שְׁטַרַח וְהִכִּין.

'שש שנים' רומז לששת אלפים השנים הללו

לְפִיכָךְ שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךְ, הֵם שֵׁשֶׁת אֲלֵפִים שָׁנָה, וְנִרְמָזוּ הָאֲלֵפִים בְּשֵׁשׁ שָׁנִים

שעור אונאה עד שתות – רמז לענין מדת היסוד

וַאִיתָא בְּזַה מַאֲבֵי אֲדוּנֵי זְקַנֵי הָרַב הַקְדוּשׁ רַבֵּי דְדוּד זִי"ע עַל מַה שְּׂאִיתָא בְּגִמְרָא (ב"מ מט:). דְּשַׁעוּר אֲוֹנָא הוּא עַד שְׁתוּת, שְׁבִנֵי אָדָם יְכוּלִים לְרַמּוֹת אֶת עַצְמָם עַד שְׁתוּת, הֵינּוּ אֶפְלוּ שְׁפָכְרֵי אֲוֹחִזִים בְּמַדְרֵגָה גְדוּלָה מְאֹד, וְאֶפְלוּ בְּמַדְרֵגָה הַשְּׁשִׁית שֶׁהִיא מִדַּת יְסוּד בְּכַחֲנֵינַת צְדִיק יְסוּד עוֹלָם, עֲדִין אֶפְשָׁר שְׂיַרְמֶה אֶת עַצְמוֹ.

הַרְמֵז כְּמֵאמַר 'אֵין אֲוֹנָא לְקַרְקַעוֹת' אֲכַל הַעֲצָה לָזֶה הוּא מַה שְּׂאִיתָא (קִידוּשֵׁין מ.ב.): אֵין אֲוֹנָא לְקַרְקַעוֹת, כִּי פֶּאֶשֶׁר הָאָדָם שְׁבוּר בְּלִבְבוֹ לְגַמְרֵי, וּמְקַיֵּם בְּנַפְשׁוֹ הַכְּתוּב 'כִּי שָׁחָה לְעַפְרֹן נַפְשׁוֹ דְּבָקָה לְאַרְץ בְּטַגְנֹנִי' (תהלים מד כו), אַז כָּכֵר אֵינּוּ מְרַמֶּה אֶת עַצְמוֹ.

אֲךָ לָזֶה צְרִיף לָזֶהר שֶׁהַבְּעַל דְּבָר לֹא יִצְלִיחַ לְשַׁבֵּשׁ וּלְכַלְכֵּל אֶת הָאָדָם בְּכָל מִינֵי דְמִיּוּנוֹת כְּזָב, וּבְדַבְרֵים שְׂאִין לָהֶם כָּל שְׁחַר וְאֵין לָהֶם תַּחֲלָה וְסוּף. וְזֶהוּ הַכּוּנָה בְּמַה שְּׂמַתְפַּלְלִין 'שֶׁתְּהֵא שְׁגוּרָה תַּפְלַתְנוּ בְּפִינוּ', הֵינּוּ שְׁכַאֲשֶׁר מַתְפַּלְלִים שֶׁתַּפְלָה תְּהִיָּה בְּאַמַּת, וְזֶהוּ 'שְׁגוּרָה תַּפְלַתְנוּ':

וַאִישׁ כִּי יִמְכֹר בֵּית מוֹשֵׁב עִיר חוּמָה וְהִיתָה נְאֻלָּתוֹ עַד תֵּם שְׁנַת מַמְכְּרוֹ (כ"ה כט)

דַּעַת מֹשֶׁה

רַבֵּי מֹשֶׁה אֱלִיָּמִים בְּרִיעָה מִסּוּז'נִיץ זִי"ע"א גַּם אִם חֲלִילָה נִמְשַׁךְ אַחַר הַיָּצֵר וְתַאוּוֹתָיו יְכוּל לְשׁוּב בְּתַשׁוּבָה, וּבִפְרָט בִּימֵי הַסְּפִירָה | אִף אִם כָּכֵר עֲבָרוּ רַב יְמֵי הַסְּפִירָה עֲדִין אֶפְשָׁר לְחַקֵּן הַכָּל

וַאִישׁ כִּי יִמְכֹר בֵּית מוֹשֵׁב עִיר חוּמָה. יְדוּע דְּהַגּוּף נִקְרָא בְּשֵׁם עִיר, כְּמוֹ שְׂאָמַר קַהֲלַת (ט יד) 'עִיר קִטְנָה כו', וְנִדְרָשׁוּ עַל הַגּוּף.

חֹב גְּדוֹל וְיִבְלִית בְּרָרָה מוֹכֵר כָּל נִכְסָיו וְאֵת אֲחֻזָּתוֹ וְנִחְלָתוֹ, וְאֵז מִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ וְקִרְוֹבָיו.

אֲךָ בְּשֵׁנַת הַיּוֹבֵל דְּכָתִיב בִּיהַ וּשְׁכַתָּם אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ, מְקַבֵּל הַעֲנִי אֶת אֲחֻזָּתוֹ וּנְכָסָיו וְחוֹזֵר לְהִיּוֹת עֲשִׂיר כְּבַתְחֻלָּה, מִמִּילָא אִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תִּשְׁבוּ, שְׁבִים אֵלָיו מִיָּד כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ:

וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ (כ"ה יז)

שִׁיחַ יְחוּנְנוּ

רַבֵּי יוֹחָנָן מִטְּאֲלָנָא זִי"ע"א

וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת 'עֲמִיתוֹ' – 'אֲמַתּוֹ', אֵין לְשׁוֹנֵת מִהֶאֱמַת | יֵשׁ לְהַתְּפִיל כְּכּוּנָה וּבִאֲמַת מְקִירוֹת הַלֵּב

כְּתִיב וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ, יֵשׁ רְמֵז עַל פְּסוּק זֶה שְׂאוֹת עִי"ן מִתְחַלֵּף בְּאוֹת אֶל"ף, דְּהַפְּרוּשׁ הַפְּשוּט הוּא שְׂאָסוּר לְאָדָם לְשׁוֹנֵת מִהֶאֱמַת, וְזֶהוּ לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ.

אֲמַנָּם זֶהוּ רַק עַל פִּי הַדִּין, אֲכַל לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין צְרִיף שְׂלֵא יִרְמֶה הָאָדָם אֶת עַצְמוֹ, וְזֶהוּ 'אֶת אֲמַתּוֹ' – בְּשַׁעַה שְׁעוֹמֵד וְשׁוֹפֵף שִׁיחְתּוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, אוֹ בְּשַׁעַה שְּׂמַתְפַּלְלִין לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ, צְרִיף שְׂיֵאמַר זֹאת בְּכּוּנַת אֲמַת וּמְפִנִימִיוֹת הַלֵּב.

וְכִדְאִיתָא בְּבֵית אֶהְרֹן עַל מַה שְּׂנֵאָמַר בְּתַהֲלִים (נא יג) וְאוֹמְרִים זֹאת גַּם בְּתַפְלָה 'אֵל תִּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ', שֶׁהוּא רְאֵשִׁי תִּיבוֹת אֲמַת, וְגַם מַה שְּׂנֵאָמַר (סס) וְרוּחַ קִדְשְׁךָ 'אֵל תִּקַּח מִמֶּנִּי' זֶה גַּם רְאֵשִׁי תִּבוֹת אֲמַת, לְלַמֵּד שֶׁתְּהִיָּה הַתַּפְלָה אֲמַת לְאֲמַתּוֹ. וְכִדְאִיתָא בְּתוֹס' (ב"ב ח:) מַהוּ אֲמַת לְאֲמַתּוֹ שְׂלֵא יַעֲשֶׂה דִּין מְרַמֶּה, שְׂלֵא יִרְמֶה אֶת עַצְמוֹ כִּי בְּקַל אֶפְשָׁר לְרַמּוֹת אֶת עַצְמוֹ.

ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה וקם הכיית אשר בעיר אשר לו חמה לצמיית לקנה אתו לדרתיו לא יצא ביכל (כה כט-ל)

מחטף הלבן

רבי יעקב אביחי צירא זיע"א

גזרת הגלות היא רק על האלף החמישי שהוא בספירת ההוד

אפשר לרמז הפסוקים האלה על ימי הגלות, דלא גזר הקדוש ברוך הוא רק אלף שנה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פרקי דרבי אליעזר פרק כז) 'נתנני שממה כל היום דנה' (איכה א יג), יומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנה (בראשית רבה ח ב). ואלף החמישי הוא בהוד, ו'דנה' נמי אותיות 'הוד', וכתבו הראשונים זכרונם לברכה (עץ חיים שער לה פ"ה) דעל זה נאמר (דניאל י ח) 'הודי נהפך עלי למשחית', דהינו דספירת ההוד המשמשת באלף החמישי, והיא הוד והדר, תחת 'הוד' נהפכה ל'דנה', וזהו 'הודי נהפך עלי למשחית'.

והנה ספירת ההוד כלולה מעשר ספירות, דכף הם כל הספירות כל אחת כלולה מעשר ספירות, ומשום הכי אלף שנה גזרת הגלות הוא כנגד עשר ספירות שבהוד, כל ספירה שבו כנגד מאה שנה. וזה שאמר ואיש כי ימכר בית מושב, איש זה הקדוש ברוך הוא, כמו שנגאמר (שמות טו א) 'ה' איש מלחמה'.

כי ימכר בית מושב זה בית המקדש, שהוא מושבו של הקדוש ברוך הוא, כמו שנגאמר (שם פסוק יז) 'מכון לשבתך פעלת ה''. עיר חומה זו ירושלים.

והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו, דהינו עד תם הספירה של אלף החמישי שהיא ספירת ההוד, ד'ספירה' גימטריא 'שנה', וזהו עד תם שנת ממכרו, שנת נמי גימטריא 'ספירה', וספירת ממכרו היא ספירת ההוד.

ורמז לנו הפתוב פאן דרף מוסר. באם יתמכר חלילה הגוף, המכנה בשם 'עיר', אשר הנה צריף להיות 'בית ומושב' להקדשה, גם צריף להיות פחומה נשגבה כל ימוט לעולם נגד הניצור ותקבולתיו, והוא חס ושלום לא פן עשה.

ולמכרו הכתוב והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו, הינו שהתשובה והגאלה שלו יהיה 'שנת ממכרו', רצונו לומר שישנה וישוב. ומה שהיה נתמכר עד הנה, ישנה הכל לטובה, מדה במדה, הינו באיזה מדה שעבר חס ושלום. בה יתקן ויהפכה לטובה.

ובפרט בעת הלז ימי הספירה, מחיב בודאי לתקן הכל ולהפכם לטוב. ואמר הכתוב עד תם שנת ממכרו, כמו שאמר הרב הקדוש אבי אדוני מורי ורבי זצלה"ה על פסוק ו'ספרתם לכם ממחרת כו' עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום'. ו'ספרתם' מלשון הארה, שיאיר כל השבע שבתות.

ופן יאמר האדם, באשר חלפו ועברו כמה שבועות ולא תקן עדין, פן יאמר חס ושלום נואש, לא יוכל עוד לתקן. לכן אמר הכתוב 'עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום', שעד יום האחרון מימי הספירה יוכל לתקן ולהאיר כל החמשים יום בפעם אחת.

וזהו שאמר הכתוב פאן, עד תם, כלומר שעד תם ימי הספירה. שנת ממכרו, יוכל לשנות מה שהיה נתמכר עד עתה. בשובו מדרך בתשובה ותרטה גמורה, ויכלל ישוב עוד לכסלה, ישתנה ויתנהפך הכל לטובה, אמן:

ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו ימים תהיה גאלתו,

כשפלה אֶלַף חמישי, דסוף סוף הגאֶלָה תהיֶה כמו שְנָאָמַר (חבוקוק ב א) 'אם יתְמַהֵמָה חֶפֶה לוֹ, וְזֶה לָךְ הָאוֹת שֶהגֵאֶלָה תְהִיָה בְיָדַי, שְהָרִי כְשֶחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא חָרַב כִּתְלַל הַמַּעֲרָבִי וְהַשְּׂכִינָה לֹא וְזֶה מַשֶּׁם (שמות רבה ב ב).

וְזֶה שְאָמַר וְאִם לֹא יִגְאֹל עַד מְלֹאת לוֹ שְנָה תְמִימָה, דְהֵינּוּ שְנֵשְׁלֵם אֶלְךָ הַחֲמִישִׁי שְׁבוֹ סְפִירַת הַהוֹד שֶהיָא גִימְטְרִיא שְנָה, אֵל תְּתַמָּה אִם לֹא נִגְאֹל כְּשֶפֶלָה אֶלְךָ הַחֲמִישִׁי, דְזֶה לָךְ הָאוֹת דְסוּפּוֹ לְגֵאֹל, וְהוּא כִתְלַל הַמַּעֲרָבִי שְׁלֹא חָרַב וְהַשְּׂכִינָה לֹא וְזֶה מַשֶּׁם.

וְזֶה נִרְמַז בְּמָה שְאָמַר אֲשֶׁר לֹא חֶמָה, דְכָתִיב לֹא יִקְרִינֵן לֹא, לּוֹמַר דְכָל הַחֻמוֹת שֶׁל הַעִיר וְשֶׁל הַבַּיִת חָרְבוּ וְחֻמָּה הַמַּעֲרָבִית לֹא חָרְבָה, וְעֲלֶיהָ קְרִינֵן לֹא חֶמָה, דְהֵינּוּ שְנֵשְׁאָרָה חֻמָּה אַחַת שֶהוּא כִתְלַל הַמַּעֲרָבִי, וְעַל שְׂאָר כָּל הַחֻמוֹת שֶחָרְבוּ קְרִינֵן לֹא בְּאֶלְפֵי, שְׁלֹא נִשְׁאָרָה שׁוּם חֻמָּה רַק כִּתְלַל הַמַּעֲרָבִי.

וְהִנֵּה לְצַמְתוֹת [עַם הַכּוֹלָלִים] גִימְטְרִיא לְעוֹלָם לֹא וְזֶה הַשְּׂכִינָה מִמַּעֲרָב, וְהַפְּנִיָה, שְאֹמַר זֹאת הַחֻמָּה שְׁלֹא נִחְרְבָה שֶהוּא כִתְלַל הַמַּעֲרָבִי, דַּע לָךְ שֶהַשְּׂכִינָה לֹא וְזֶה מַשֶּׁם לְעוֹלָם, וְזֶה נִרְמַז בְּחֻשְׁבוֹן לְצַמְתוֹת, כְּלוּמַר עַל מָה אֲמַרְתִּי לָךְ לְצַמְתוֹת, הַפְּנִיָה דְדָבָר כְּרוֹת וּפְסוּק יִתַּד בַּל תִּמּוּט דְהַשְּׂכִינָה שֶׁם לְעוֹלָם, וְזֶה סִימֵן מִבְּהֵק שִׁיחֹזֵר הַבַּיִת וַיִּבְנֶה בְּמַהֲרָה בְיַמֵּינוּ אָמֵן. וְחֹזֵר וְאָמַר לִקְנָה אֹתוֹ לְדֹרְתֵינוּ, כְּלוּמַר דְהַבַּיִת לְעוֹלָם הוּא לִקְנָה אֹתוֹ לְדֹרְתֵינוּ שֶהוּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלוֹ הוּא הַבַּיִת, וְגַם בְּחֻרְבָנוּ הָרִי שְׂכִינָתוֹ לֹא וְזֶה מַשֶּׁם וְסוּפּוֹ לְבִנּוֹתוֹ, לְכֵן אִם יִתְמַהֵמָה חֶפֶה לוֹ:

בכל אלף שנה משמשת ספירה אחת

וְאֶלְף שְנָה הִיא מְשֻׁמֶשֶׁת, שְׁכַף הוּא שְמוֹשׁ כָּל הַסְפִירוֹת שְקָדְמוּ אֵלֶיהָ מְבִרְיָאֵת הָעוֹלָם, דְשֵׁשֶׁת אֲלִפֵי עוֹלָם הֵם חֶסֶד גְבוּרָה תַפְאָרַת נְצַח הוֹד יְסוּד, חֶסֶד בְּאֶלְף הָרֵאוּן, גְבוּרָה בְּאֶלְף הַשְּׁנִי, תַפְאָרַת בְּאֶלְף הַשְּׁלִישִׁי. וּמִשׁוּם הַכִּי נִתְּנָה תוֹרָה בְּאֶלְף הַשְּׁלִישִׁי שֶהוּא בַתַּפְאָרַת וְהַתוֹרָה נְמִי בַתַּפְאָרַת.

וְעַל זֶה נְמִי אָמְרוּ בְּגִמְטְרִיא (שבת פח.) בְּרִיךְ רַחֲמֵינָא דֵיבַח אֲוִרְיָן תְּלִיתָאִי לְעַמָּא תְּלִיתָאִי עַל יְדֵי תְּלִיתָאִי בְּנִרְחָא תְּלִיתָאִי, כָּל זֶה לְהוֹרוֹת דְשֶׁרְשׁ הַתוֹרָה הוּא מִן הַתַּפְאָרַת שֶהוּא שְׁלִישִׁי לְסְפִירוֹת הַבְּנִיָן, וְהוּא גַם בֵּן מִצַּד עֲצָמוּ מְשֻׁלֵּשׁ שְׁכָלוֹל מִחֶסֶד וְגְבוּרָה וְרַחֲמִים, מִשׁוּם הַכִּי כָּל שְׁנַעֲשֶׂה בְּמַתַּן תוֹרָה הִיָה מְשֻׁלֵּשׁ בְּאִמּוֹר.

וְאֲכַשְׁרִי דְלִזְנָה כְּוֵן שְׁלֵמָה הַמְּלַךְ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם שְאָמַר (משלי כב כ) 'הֲלֹא כִתְבִיתִי לָךְ שְׁלִישִׁים,' דְהֵינּוּ דְבָרֵי תוֹרָה שֶהֵם מְשֻׁלֵּשִׁים וְנַעֲשִׂית עַל יְדֵי מְשֻׁלֵּשִׁים, הָרִי הַתַּפְאָרַת בְּאֶלְף הַשְּׁלִישִׁי. וְהַנְּצַח בְּאֶלְף הָרְבִיעִי, וְהַהוֹד בְּאֶלְף הַחֲמִישִׁי, וְעֲלֵיו נִאָּמַר נִתְּנִי שְׁמָמָה כָּל הַיּוֹם דְנָה, 'וְהוֹדִי נִהַפֵּךְ עָלַי לְמַשְׁחִית', וְלֹא הִיָה עַקֵר גְּזוּרַת הַגְּלוּת כִּי אִם עַל אֶלְף הַחֲמִישִׁי, וְזֶהוּ שְרַמְזוּ כְּאֵן וְהִיָתָה גְאֻלְתוֹ עַד הֵם שְׁנַת מִמְכָרוֹ שֶהיָא סְפִירַת הַהוֹד שֶחֻשְׁבוּנָה שְׁנַת, הִיא מְשֻׁמֶשֶׁת אֶלְף שְנָה בְּאִמּוֹר:

וְאִם לֹא יִגְאֹל עַד מְלֹאת לוֹ שְנָה תְמִימָה וְקַם הַבַּיִת אֲשֶׁר בְּעִיר אֲשֶׁר לוֹ חֶמָה לְצַמְתוֹת לִקְנָה אֹתוֹ לְדֹרְתֵינוּ לֹא יִצָא כִיבֹל (כח כט)

מחשף הלָבֵן

רבי יעקב אביחצירא זי"ע א

הכתל המערבי שלא נחרב הוא סימן לגאולה שתבוא

חוזר ואומר, אל תתמה אם לא הייתה גאולה

מסכת אבות פרק ד'

איזהו עשיר השמח בחלקו (מ"א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביהצירא זי"ע"א

הבוטח בה' אינו מכטל תורה ותפלה ואינו מקנא

כִּינּוֹן שְׂיָשִׁים בְּטַחֲנוֹ בַּה' יִתְבַּרְךָ, כַּמָּה תועלות נמשכות מזה: אָחַד, שֶׁלֹּא יָבוֹא לַיָּדִי טַרַח הַרְבֵּה, כִּי אִם יִחַשֵׁב שֶׁטַּרַחְתּוֹ הַרְבֵּה גוֹרָמַת לוֹ הַרְחוֹךְ נִמְשָׁךְ מִזֶּה שֶׁיָּבוֹא לַיָּדִי בְּטוֹל תוֹרָה וְתַפְלָה, כְּמוֹ שֶׁיַּעֲנִינוּ הַרְאוֹת בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים בְּשֵׁאֵר בְּנֵי אָדָם. וְעוֹד, לֹא יָבוֹא לַיָּדִי קִנְאָה לְהִתְקַנְאֵת בְּבִנְי אָדָם שֶׁכְּמוֹתוֹ שֶׁהֵם עֲשִׂירִים וְהוּא לֹא כֵן, אֲלֵא יֹאמֵר הַכֹּל בְּיָדוֹ יִתְבַּרְךָ.

וְלִזְהָה קָרָאוּ הַתַּנָּא לְכַעַל הַבְּטַחוֹן 'עשיר', בְּאִמְרוֹ (אבות פ"ד מ"א) **אִיזְהוֹ עֲשִׂיר הַשִּׁמְחָה** בְּחֵלְקוֹ, וְלֹא שֶׁיֵּךְ שִׂישִׁמַח בְּחֵלְקוֹ כִּי אִם בַּעַל הַבְּטַחוֹן, שְׂבוֹטֵט בַּה' וְאוֹמֵר זֶהוּ מֵה שֶׁגִּזַּר אֲדוֹן הַכֹּל לַתַּת לִי, וְשִׁמַּח בְּחֵלְקוֹ אִם מְעַט וְאִם רַב.

זהו באור הפסוק 'ברכת ה' היא תעשיר' וגו'

וְזֶה הִיָּה אֲצִלִּי פְּנֵי הַכְּתוּב (משלי י כב) 'בְּרַכַּת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה', 'ברכת ה'' היא מדת הבטחון, דהיינו, מה שנותן לו ה' שִׁמַּח בוֹ וְאוֹמֵר בְּרַכַּת ה' מֵה שֶׁנָּתַן לִי אֲדוֹן הַכֹּל. 'ולא יוסף עצב עמה', הַכְּנֵה, כִּינּוֹן שְׂבוֹטֵט בַּה' וְיוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבַּרְךָ, נִמְשָׁךְ לוֹ מִזֶּה שֶׁלֹּא יָבוֹא לַיָּדִי טַרַחָא יִתְרָה הַמְבִיאָתוֹ לַיָּדִי בְּטוֹל תוֹרָה וְתַפְלָה.

וְעוֹד, לֹא יָבוֹא לַיָּדִי דֶּאֱגָה וְקִנְאָה לומר מפני מה פלוני נתעשר ואני לא כן, רק שיאמר כִּף רָצָה אֲדוֹן הַכֹּל. וְזֶהוּ 'ולא יוסף עצב עמה', נִדְרָשׁ לְשׁוֹן פְּנִים, לְשׁוֹן טַרַחָה

ולשון דֶּאֱגָה (פרשת ויקהל):

וכי ימודד אחיד עמך ונמכר לך וגו' (כה לט)

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מויוזניץ זי"ע"א

יש לנסות לקרב את החוטאים בדרך של קרוב

וכי ימודד אחיד עמך ונמכר לך וגו'. הַמְלֵאךְ מ"ט"ט הוּא בְּחִינַת יוֹם, דְּכָר, אֲלֵיָהוּ בְּחִינַת לִילָה נִקְבָּא, וְצָרִיכִים לְצַרְפָּם יַחַד שִׂיָּהִי 'וְלִילָה כִּיּוֹם יָאִיר' (תהלים קלט יב) לֹא חֵס וְשָׁלוֹם 'בְּלִילָה נִגְדָּךְ' (תהלים פח ב), לְפָגַם אֶת הַלִּילָה בְּטַמְאָת עַמְלֵק.

'כי ימודד אחיד עמך', שֶׁהִיָּה עַד עַתָּה עַמְךָ הֵלֶךְ בְּדֶרֶךְ הַטוֹב וְהַיֵּשֶׁר, וְעַתָּה נַעֲשֶׂה עֲנִי בְדַעַת 'וְנִמְכַר לְךָ' נִתְמַכַּר וְנִתְרַחַק מִמְךָ, 'עַמְךָ וְנִמְכַר לְךָ' סוֹפֵי תְבוֹת גִּימַטְרִיא עַמְלֵ"ק, וְנִמְכַ"ר לְךָ גִּימַטְרִיא מ"ט"ט אֲלֵיָהוּ, לְהֵאִיר אֶת הַלִּילָה כִּיּוֹם, נִתְמַכַּר לוֹ.

ועין בַּזֶּהר הַקְדוּשׁ (ח"ג פ"ב), וְהִיוֹצֵא מִשָּׁם שְׂצָרִיכִים מֵאֵד לִיָּהֵר שֶׁלֹּא לְבִישׁ אֶת הַחוּטָא עֵינֵי שָׁם. רַק בְּאֵין בְּרָרָה מִפְּרִסְמִין אֶת הַחֲנֻפִים מִפְּנֵי חִלּוֹל הַשָּׁם, עַל כֹּל פְּנִים בְּרֵאשׁוֹנָה צָרִיכִים לְהִתְחִיל וּלְנִסּוֹת בְּדַרְכִים אַחֲרִים שֶׁלֹּא יִתְבַּשֵּׁשׁ.

והדרך הַיּוֹתֵר נוֹחַ וּמוֹעִיל הַרְבֵּה, הוּא הַתּוֹכַחָה הַבָּאָה עַל יְדֵי הַתְּנַהֲגוֹת הַמוֹכִיחַ, יִמְשִׁיף אוֹתוֹ אֵלָיו שִׂישִׁמַע מִמֶּנּוּ קְרִיאַת שְׁמַע וְתַפְלָה וְלַמּוֹד הַתּוֹרָה בְּשִׁמְחָה וְהַתְּלַהֲבוֹת.

והזמן הַמְסַגֵּל כִּיּוֹתֵר לְזֶה הוּא שַׁבַּת קֹדֶשׁ מְנוּחַת אֲמַת וְאַמוּנָה, קְרִיאַת שְׁמַע, זְמַן לַמּוֹד הַתּוֹרָה הַנִּתְנַהֵב בְּשַׁבַּת, יִשְׁמַע מִמֶּנּוּ אֲמִירַת זֶהר מְרַבֵּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי הַנִּקְרָא שַׁבַּת כִּידוּעַ, הַמְכַנִּים בְּלֵב הַשּׁוֹמַע הַרְהוֹר תְּשׁוּבָה:

פסח שני

סדר הזמנים

רבי ישכר דב מנואלבראד' זיע"א

הארת פסח שני גדולה על הארת פסח ראשון

גְּדוּלָה היא ההארה דפסח שני מהארה דפסח ראשון. על דרך שְׁאֲמַרְתִּי טַעַם שֵׁי־עֶקֶב אָבִינוּ וְיָקָא הָיָה זוֹכָה לְנַחְלָה בְּלִי מְצָרִים, הוא מְפַנֵּי שְׁכַל הַעֲבֹדוֹת שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ הָיָה בְּבַחֲיִנּוֹת עֲנִיָּה וְקִטְנוּת בְּעֲצָמוֹ, עַד שֶׁהָיָה מְבִיט תְּמִיד וְרוֹאֶה אֶת מַעֲשֵׂי אַבּוֹתָיו, הָיָה חוֹשֵׁב בְּעֲצָמוֹ מַה הוּא נֶחֱשָׁב כָּלֵל עֲבֹדוֹתַי נֶגֶד עֲבֹדוֹת שֶׁל אֲבֹתָהֶם זְקֵנֵי וְנֶגֶד עֲבֹדוֹת שֶׁל אָבִי יַצְחָק, וְזֶהוּ 'קִטְנוּתִי מִכָּל הַחֲסִידִים' (בראשית לב יא). וְזֶהוּ הַעֲבֹדוֹת הוּא בְּחִינַת אֵין, וְאֵין הוּא בְּלִי גְבוּל, לְכֵן מֵדָה כַּנֶּגֶד מֵדָה זָכָה לְנַחְלָה בְּלִי מְצָרִים.

הארת פסח שני הוא מבחינת אין

והענין הַזֶּה בְּעֲצָמוֹ הָיָה בְּפִסְחָ שְׁנֵי, כִּי הִגַּם שֶׁהַבְּטִיחַ לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹתָן טְמָאִים לְנַפְשׁ אָדָם שְׁלֵא הָיוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת פִּסַּח רִאשׁוֹן, שֵׁי־הָיָה פִּסַּח שְׁנֵי בְּאִפְסָן הַטּוֹב וְהַמוֹעִיל הַכֵּל כְּמוֹ הַפִּסַּח רִאשׁוֹן מִמֶּשׁ, אִף עַל פִּי כֵן הָיָה לָבֶם נִשְׁבֵּר בְּקִרְבָם בְּמִרְיּוֹת גְּדוּל מִמָּה שְׁלֵא הָיוּ עוֹשִׂים הַפִּסַּח רִאשׁוֹן, אִם כֵּן שׁוֹב הָיָה לָהֶם עֲבֹדוֹת זֶה דְּפִסַּח שְׁנֵי בְּחִינּוֹת אֵין, וְלִכְפֵּי הָיוּ מוֹשְׁכִים עַל פִּסַּח שְׁנֵי הָאוֹר וְהַהָאָרָה מְבַחֲינּוֹת אֵין בְּלִי גְבוּל:

דברי ישראל

רבי ישראל ממודו"ץ זיע"א

מי שהיה מחוץ לאסקופת העזרה ולא נכנס מחמת בוששה זכה ליום טוב בפני עצמו

אמר אָבִי אֲדוֹנָי זְקֵנֵי זְצוּק"ל עַל הַנֶּאֱמַר בְּפִסַּח שְׁנֵי אוֹ בְּדֶרֶךְ רַחֲקָה לָכֶם וַעֲשֵׂה

אל תהי בז לכל אדם (מ"ג)

דברי שלום

רבי שלום מבראהין זיע"א

לכל אדם יש שליחות ותקון שרק הוא יכול לתקן

ידוע שְׁכַל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל צָרִיף לִידַע כִּי נִשְׁלַח מִלְמַעְלָה לְתַקֵּן אֵיזָה תַקְוֵן פְּרָטִי, אֲשֶׁר תַקְוֵן זֶה אֵי אֲפָשֶׁר לְאַחַר לְתַקֵּן כִּי אִם הוּא, וּמִכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ לְהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא נַחַת רִיחַ פְּרָטִי, אֲשֶׁר אֵין מִקְבַּל נַחַת רִיחַ זֶה מֵאַחַר, רַק מִזֶּה.

וכמו שֵׁי־שׁ בְּמָה מִיָּנִי מֵאֲכִלִים וּמִיָּנִי מִטַעֲמִים מְתוֹקִים וְחֲרִיפִים וּמִתְבָּלִים עַד אֵין שְׁעוֹר, כֵּן הַתּוֹרָה וְעֲבֹדָה [שְׁהִם] מְזוּנָא דְשִׁכְיִנְתָּא קְדִישָׁא, הִיא עַל כְּמָה אֲפָנִים שׁוֹנִים עַד אֵין שְׁעוֹר.

כל אדם עובד את הכבוד לפי שרש נשמתו

וכל אֶחָד יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּתוֹרָה וְעֲבֹדָה, וְאֵין דְּעוֹתֵיהֶם שׁוֹת זֶה לְזֶה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד עוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ כְּפִי כַחוֹ וְשִׁרְשׁוֹ, וּמִכָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ תַעֲנוּג פְּרָטִי אֲשֶׁר כְּכִיכּוֹל אֵי אֲפָשֶׁר לְקַבֵּל רַק מִמֶּנּוּ. וּמִמִּילָא הוּא מְתַקֵּן אֵיזָה תַקְוֵן, אֲשֶׁר אֵי אֲפָשֶׁר לְאַחַר לְתַקֵּן כִּי אִם הוּא.

כאור הרמז בדברי המשנה

וזהו שְׁאֲמַרו רַבִּי אֵל תְּהִי בִז לְכָל אָדָם, אֲפִלוּ לְקַל שְׁבָקָלִים, כִּי גַם הוּא לְצַרְךָ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִקְבַּל תַעֲנוּג פְּרָטִי מִמֶּנּוּ אֲשֶׁר אֵינוּ מִקְבַּל זֶה מִשׁוּם צְדִיק הַדּוֹר. וְזֶה סוּד הַפִּסּוּק 'כֹּל פֶּעַל ה' לְמַעֲנָהוּ וְגַם רָשָׁע' (משלי טז ד), וְכִפִּי הַזּוֹהַר הַקְּדוֹשׁ, עַד שֶׁם. וְהִנֵּה בְּדַבֵּר זֶה הוּא גְדוּל מִכָּל יִשְׂרָאֵל:

בתוך קדושי עליון, וכשרצה לכנוס נסוג אחר מחמת בושה, וכן היה כשנכנס פת ראשונה וכת שניה וכת שלישית, בכל פעם שרצה לכנוס נסוג אחר מחמת בושה ולא יכול לכנוס. פינן שראה הקדוש ברוך הוא פן, אמר, אם פן אעשה לך יום טוב בפני עצמו:

פסח לה' (במדבר ט י) ופרש רש"י בדרך החקה שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה, והוא תימה, פינן שעמד אצל העזרה אמאי לא נכנס. **אלא** מחמת ענותותו וספלותו בעיני עצמו, אמר מי אנכי לגשת אל הקדש לכנס

אוצרות גאוני הדורות

ולזה צוה הקב"ה לקדש ברכרים, שנאמר (שמות כ ח) 'זכור את יום השבת לקדשו', ומזה דרשו (פסחים קו.) דצריך לקדש.

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה' (כה ב)

צ'לח רבב

רבי יצחק מג'לד זצ"ל

השראת השכינה בשנת השמטה

כתב רש"י ז"ל פ'שם שנאמר בשבת בראשית, רצה לומר כל השנה קרויה שבת. ובזה יש לישוב פונת הזהר פ'רשת קרח (ח"ג קעט:) וזה לשונו: לא וזה שכינה מ'ישראל אפלו בשבתות דחל, והמפרשים ז"ל תמהו מהו לשון שבתות דחל [וכו.]. ולי נראה לומר על שבת שנת השמטה שקרויה שבת אפלו בחל, כמו שכתב רש"י ז"ל ונאמור.

וכן שביתת הארץ צריך להגיד לשם ה', ולא די במחשבה לבד רק צריך בפה, כמו שנאמר בשבת בראשית (שמות כ ח) 'זכור את יום השבת לקדשו', ומקור בתשובות שאגת ארזיה הלכות קדוש דאינו יוצא בהרהור, דצריך לדבר בפה דוקא, וכן יש לומר בשביתת הארץ.

מדרשו של שם

רבי מ'קוקץ שלי זצ"ל

מצות השמטה נתנה כתקון על בטול התורה

כתב רש"י 'מה ענין שמטה אצל הר סיני' וכו'. ואפשר לישוב בדרך אחרת, ע"פ מה שכתבו חכמי אשכנז (ע"י לרבי שלמה אפרים מלונטשיץ בספרו 'שפתי דעת' מאמר רכ), שאחד הטעמים למצות השמטה, הוא, כדי שיהיו פנויים לעסק בתורה כל השנה, ללא טרדות עבודות האדמה. כמו שמצינו בגמ' ברכות (לה:), שבקש רבא מתלמידיו, שלא יבואו ללמד אצלו שני חדשים בשנה, ניסן ותשרי, כדי שבחדשים אלו יעסקו בשדותיהם, ויהיו להם מזונות למשך אותה

פני מבין

רבי נתנאל פריד זצ"ל

מצות שביתת הארץ צריכה כונה בפיו

ושבתה הארץ שבת לה'. פרש רש"י לשם ה' כמו שנאמר בשבת בראשית. ויש לומר הפונה לעניות דעתי, אף להפוסקים דמצות אינן צריכות כונה, מצות עשה דשבת צריך כונה שמכונן לשבת בעבור שצונו הבורא,

מיד על השמטה, להודיעם תקון לאותם חֲדָשִׁים שֶׁלֹא יַעֲסֻקוּ בָהֶם בַּתּוֹרָה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

מצנות שמטה תקון לשנאה שירדה בהר סיני

ברש"י מה ענין שמטה אצל הר סיני. וכבר הבאנו מה שפכתב הכתב סופר (ד"ה בהר סיני) שהביא בשמיה דמין הגאון החתם סופר, כי על ידי שמטה נראה לעין כל פי התורה מן השמים ולא משה מעצמו אמרה, כי איך אפשר שיבטיח ויעשת את התבואה לשלש השנים (פסוק כא), שאין זה דרך הטבע, אלא ודאי שהתורה מן השמים היא, וזהו ענין שמטה אצל הר סיני, ועין שם שהוא פירש לפי דרכו.

ונראה לפי ענייני דעתנו עוד, שידוע מאמר ת"ל (שבת פט.) למה נקרא שמו סיני, דמשם ירדה שנאה לעולם. ואם אנו מקמיין מצנות שמטה אז תקימו בנו הפסוקים (יח-יט) וישבתם על הארץ לבטח, ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה, ואין אמה ולשון יכולין לשלט בנו, ונהו ענין שמטה, לתקן את סיני דמשם באה שנאה.

שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך

(כה א)

פני יוסף

רבי ישעיה יוסף פונטרימולי זצ"ל

חלוק עבודת שש שנים של עבודת הורעים לבין ששת השנים של עבודת הכרם והאילן

איכא למידק דהנה סגי דלימא 'שש שנים תזרע שדך ותזמר כרמך' מאי 'שש

שנה, וע"י כך יוכלו לשבת וללמד בשאר הזמן ללא דאגה. וכאשר נחשב את סך החֲדָשִׁים שבהם לא עסקו התלמידים בתורה במשך שש השנים (כל שנה חדשים, כפול שש שנים), יעלה החשבון לשנים עשר חדש. ומטעם זה, נצטוו על השביעית אחת לשבע שנים, כדי שיוכלו להשלים את החֲדָשִׁים שהחסירו מתלמודם. **והקשה** רבי יצחק חי בופכנא בספרו 'לחם לפי הטף' (מערכת 'שמירה'), הלא גם בשנה השביעית חזבים לעסק בתורה, וא"כ דיה לשנה הריא שלא נחסר בה עסק התורה, וכיצד יתכן להשתמש בשנה זו לכפר על בטול תורה של שש השנים.

ונראה לבאר, בהקדים מש"כ המקרשים (עי' של"ה חולין אות נט), שיש לאדם לחלק את היום לשלושה חלקים, שמונה שעות לתפלה ותורה, שמונה שעות למשא ומתן, ושמונה שעות לשנה. והסימן לזה הוא משלושה פסוקים שנאמר בהם פעמים "אז" שהוא גימטריא שמונה. "אז תשכיל" (יהושע א, ח) הוא למוד תורה, "אז תצליח" (שם) הוא משא ומתן, "ישנתי אז ינוח לי" (איוב ג, ג) היא שנה.

ומעתה, מאחר שבשש השנים היו עוסקים שמונה שעות בתורה, וביומי ניסן ותשרי היו כל היום בטלים מתלמוד תורה לרגל עבודתם בשדה, נמצא שחסר להם כל שנה שני חֲדָשִׁים שבהם לא למדו שמונה שעות, ובשש שנים חסרים להם י"ב חֲדָשִׁים שלא למדו בהם שליש היום. לזה באה מצות השמטה, להיות עוסקים י"ב חֲדָשִׁים שלמים בכל יום ט"ז שעות בתורה, שמונה שעות לחובת אותה שנה, ושמונה שעות להשלים מה שבטלו בשש שנים.

ולפי האמור יש לומר, שבשכיל שצוה ה' בהר סיני על מצות למוד תורה, ונחשושו ישראל מאותם חֲדָשִׁים בשנה שיאלצו לצאת לעבודתם במשך כל היום, לפיכך צוה אותם

בשמחה של מצוה, ובמנוחה גם כן ישמח ולא ידאג על ההפסד כמו העבד ששמח במנוחה.

ולזה אמר 'ושבתה הארץ שבת לה', כמו שבת בראשית כמו כן גם בשמחה יהיה רק לשם ה', ואחר כך מפרש 'והיה שבת הארץ לכם לאכלה' מה ש'שבת הארץ' שאתם מקימים מצות שמטה, יהיה 'לכם לאכלה' לתענוג, ואל ידאגו אשר אינם זורעים ואינם קוצרים, על כן אמר 'לך ולעבדך ולאמתך', שתהיה בשמחה באותו בחינה כמו העבד והאמה, כמו בשבת בראשית. (דרוש שבין פסח לעצרת)

וספרת לך שבע שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארכעים שנה (כה ח)

ארונו של יוסף
רבי יוסף מסינג זצ"ל

קדשת הפרות והתבואות של כל השנים על ידי שמירת השמטה

וקשה תבות 'שבע שנים' נראה כמיתר, ונהיה ליה למימר 'וספרת לך שבע שבתות שנים שבע פעמים', גם הקשבון 'והיו לך' ממילא ידוע, ועין רש"י. ויש לומר שהורה הפתוב באם ישמר השמטות אז בכל השנים יש קדשה בכל הפרות ותבואות, ואם לאו הרי כל תבואותיה ופרותיה חל פאכילת בהמה, וכי אדם ביקר בל גליו וגו', על כן מחשב כל השנים לקדשה. (פר' בהר)

שנים' תרי זימני דקאמר, ועין להרב הקדוש אור החיים ו"ל מה שפרש בזה.

וכמתלמד מדבריו נראה לעניות דעתי לפרש, על פי מאי דתנן (שביעית פ"ב מ"א) חורשין בשדה הלכן עד הפסח, ובשדה האילן עד עצרת, משום דכתיב (שמות לז כא) 'בחריש ובקציר תשבת' חריש של ערב שביעית שהוא נקנס לשביעית, עין שם. נמצא דבעבודת השש שנים יש חלוק בין עבודת זרעים לעבודת הפרם והאילן, דאלו עד הפסח, ואלו עד עצרת.

משום הכי לא ערבינהו קרא 'שש שנים תזרע שדך ותזמר ברכך', ונהיה משמע דזמן שנה בנריעה ובנטיעה בערב שביעית, ברם השתא דפלגינהו קרא אשמועינן דזמן השש שנים דאלו עד הפסח, ואלו עד עצרת.

והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך (כה ו)

אהל אברהם - פתח האהל
רבי משה פ"ץ זצ"ל

קיום מצות השמטה בשמחה כמו העבד ששמח במנוחתו ואינו דואג על ההפסד

נאמר בשבת (דברים ה יד) 'למען ינוח עבדך ואמתך כמודך', אמרו המפרשים כי הנהירה תורה פן ח"ו יהרהר וידאג על ההפסד שיש לו בשבת שלא יכול לעשות משא ומתן, ועל זה אמר שגינת בשמחה כמו העבד, שזה ודאי אינו דואג על השבתת המלאכה, כן ינוח האדון בשמחה, וכנות 'כמודך' שתהיה מנוחת שניכם שנה [עין אהל יעקב ביתרו ובאתחנן שמאריך בענין זה]. ונמצא שתי בחינות בשמירת שבת, האחד שהתענוג שמתענג בשבת יהיה

בימי חלדו, והמרבֵּה דְכָרִים מְקַצֵּר יָמָיו. וּבְזֶה פִּרְשׁ מוהר"א (אהבת דוד דרוש ג לשבת כלה) מְאָמְרָם וְ"ל חֲלִין (פ.ט.) עַל פְּסוּק (תהילים נח ב) 'הָאֲמָנָם אֲלֵם', מָה אֲמָנוּתוֹ שֶׁל אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה יַעֲשֶׂה עֲצָמוֹ כְּאֵלִים, שְׁכָמוֹ שְׁעוֹשֶׂה אֲמָנוּת מִשּׁוּם כְּדֵי חַיָּיו, כִּף יַעֲשֶׂה עֲצָמוֹ כְּאֵלִים שֶׁהִיא נוֹתַנֶּת חַיִּים, או יַעֲסֹק בַתּוֹרָה אֲשֶׁר אַרְךָ יָמִים בִּימִינָה.

וְזֶה אומר לפי, רצונו לומר בשביל הפה, גורם לו רב השנים כשתרבה מקנתו, דהיינו תורה ושאר דברי מצוה. ולפי בשביל הפה, מעוט השנים כשתמעיט מקנתו, כי מספר 'תבואות' נוטריקון 'תיבות אותיות' במספר הוא מוכר לך, ואם תוציאם מהרה ימעטו השנים, לכן שמר פתחי פיך.

וצויתו את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים (כה כא)

ברכת אליהו

רבי אליהו בן הרוש זצ"ל

הברכה שנתנת מוה' בעצמו משפיעה טובה גדולה

נִרְאָה לְבָאֵר, בְּהַקְדִּים אֶת הַגֵּמ' בַּב"ב (כה:), 'מִיּוֹם שֶׁתֵּרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֵינן הַגְּשָׁמִים יוֹרְדִים מֵאוֹצֵר טוֹב, שְׁנֹאמֵר "יִפְתַּח ה' לְךָ אֶת אוֹצְרוֹ הַטּוֹב" (דברים כח, יב). בְּזִמְנֵי שִׁישְׂרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם וְיִשְׂרָאֵל שְׂרוּיִים עַל אֲדָמָתָם, גְּשָׁמִים יוֹרְדִים מֵאוֹצֵר טוֹב, בְּזִמְנֵי שְׂאִין יִשְׂרָאֵל שְׂרוּיִים עַל אֲדָמָתָם, אֵינן גְּשָׁמִים יוֹרְדִים מֵאוֹצֵר טוֹב'.

ועל פי זה באר רבי יהודה רואנים בספרו 'פְּרִשְׁת דְּרָכִים' (דרוש כא), אֶת הַגֵּמ' בַּתְּעֵנִית (ט:), שְׁנַחֲלֵקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אִם הַעוֹלָם מְקַבֵּל גְּשָׁמִים מִמִּי הַאוֹקֵנִינוּס או מִמִּי הַעֲלִיוֹנִים. וְכַתֵּב, שֶׁלְּפִי הָאָמֹר, דְּכָרִי שְׁנִיָּהּ

והעברת שופר תרועה בחודש השבעי בעשור לחודש ביום הכפורים תעבירו שופר ככל ארצכם

(כה ט)

מקרא מפורש

רבי יצחק יהודה טרוגוס זצ"ל

התר תקיעת שופר ביום הכפורים שלא בפני בית דין משום אימת היום

קִשָּׂה הַכֹּפֵל, וְנִרְאָה לִי כִי כִּבְר פִּרְשׁ רַש"י בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה (ל. ד"ה איכא) דְּהָא דְּבִיּוֹם הַכְּפוּרִים תּוֹקְעִין אִף שְׁלֹא בִּפְנֵי בֵּית דִּין מִדְּכֵתִיב 'בְּכָל אֲרָצְכֶם', עֵינֵן שָׁם. וּכְכַר עֲמַד הַטּוֹרֵי אֲבָן לְמָה בְּאֵמַת לֹא גִזְרִינֵן בִּיּוֹם כְּפוּר שְׁמָא יַעֲבִירֵנוּ, דְּעֵרוּב וְהוֹצָאָה לִיּוֹם כְּפוּר וְיִהְיֶה צְרִיף בֵּית דִּין.

וצריך לומר דיום כפור שאני, דהא דבצעי בית דין ככר כתב בטורי אבן דאימת בית דין עליו ולא יעביר, וביום כפור מצינו בכל אדם דאימת יום כפור עליו, ומשום הכי לא גזרינן שְׁמָא יְטָה, ומשום הכי לא בעינן בפני בית דין.

וזה פונת הקרא ביום הכפורים תעבירו שופר, בשביל שהוא יום כפרה וסליחה ואימתו מטלת על הבניות, תעבירו שופר ככל ארצכם אף שלא בפני בית דין.

לפי רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט השנים תמעט מקנתו כי מספר תבואת הוא מוכר לך

(כה טז)

אלף המגן

רבי אליעזר פאפו זצ"ל

המרכה בדברים בטלים מקצר ימיו

או נאמר על פי מה שכתב מורנו הרב רבי חיים וויטאל (ליקוטי תורה פרשת עקב), שְׁמֵן הַשָּׁמַיִם מְקַצְבִּים לוֹ לְאָדָם כְּמָה דְּכָרִים יִדְבַר

עוד יוסף חי

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

בניית בית המקדש השלישי לעתיד לבוא לאחר תקון העונות שגרמו להרבונו

נראה לי בס"ד לרמוז, ואיש השי"ת נקרא איש מלחמה פנזכר בשירת הי"ם (שמות טו א), כי ימכר בית מושב עיר חומה גזרת הרבן מכנה אותה בשם מכירה, ו'בית מושב' הוא בית המקדש שהוא מושב קבוע, ואינו פמ"שפן שהוא היה מתטלטל ממקום למקום, והיה בנוי בירושלים שהיא נקראת עיר חומה, והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו, רצה לומר עד תם הפגם וקלקול העונות אשר גרמו את ממכרו, כלומר שגרמו הרבנו.

ויש המשך זמן לגאלתו שני אלפים שנים, דאמרו רז"ל (סנהדרין צז.) ששה אלפי שנה הוי עלמא, שני אלפים תהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח, דהינו אלף התמישי ואלף הששי כל שנה ושנה שבהם היא ראיה לביאת המשיח ולבנין בית המקדש, וידוע כל אלף שנה נקראים אצל הקב"ה יום אחד, כמו שאמרו רז"ל (ב"ר ח ב) על פסוק (תהילים צ ד) 'אלף שנים בעיניך כיום אתמול'.

וקם הבית אשר בעיר אשר לא חמה (כה ל)

אלה דברי שמואל

רבי שמואל טמעלקא סגל זצ"ל

המסיד דעתו מהשנתת הבורא - טורח לריק בשמירת ביתו וממונו

אשר לא חומה, וקרי אשר לו חומה. הפונה, האדם מטבעו וכן חובתו, משתדל להבטיח שמירה לקניניו. מקום בית, מקיפו בחומה תזקה שתגן עליו ועל רכושו מפגעי הזמן ומצר ואויב. אולם זה נכון, אבל

אמת. אלא שיש שני אוצרות, אוצר טוב ו'אוצר שאינו טוב', והמים העליונים הם ה'אוצר הטוב', ומי האוקנוס הם ה'אוצר שאינו טוב'.

גם באר לפי זה, את דברי הגמ' בתענית (ב), שלושה מפתחות בידי הקב"ה ולא נמסרו לידי שליח, ואחד מהם הוא מפתח של גשמים. והקשו תוס' ממה שאמר אליהו לאחאב "חי ה' וגו' אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי" (מ"א יז, א). ולפי האמור יש לומר, שמה שנמסר לאליהו, הוא המפתח של ה'אוצר שאינו טוב', אך המפתח של ה'אוצר הטוב', נמצא רק אצל ה' ולא נמסר לשליח.

ובזה יש לבאר, שמאחר שמדבר ב'אן בזמן שישאל עושים רצונו של מקום וגם שרונים על אדמתם, וכמו שנאמר קדם לכן ו'ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו ו'עשיתם אתם וישבתם על הארץ לבטח" (ויקרא כה, יח), הרי שהגשם יורד מהמים העליונים שהם האוצר הטוב שלא נמסר לידי שליח, וזהו שנאמר ו'רצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית", היינו אני בעצמי אתן לכם מהאוצר הטוב, מאחר שרק בכחי לתתם.

ומאחר שגשמים אלו נתנים על ידי ה' בעצמו מהאוצר הטוב, הרי שהטוב שישפיע מהם הוא גדול מאד, ולכן ו'עשית את התבואה לשלש השנים", כי גשמים אלו יביאו ברכה גדולה, וינמיחו תבואה פי שלושה. (באדיבות

'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו ימים תהיה גאלתו

(כה כט)

תורה סביב, על שדה הארץ יחשב כנ"ל, ודו"ק היטב.

חתן ישעיה

כפי ישראל אבנהם אלטר לאנדא זצ"ל

כתי הכנסת אורחים וכו' ללכת לארץ ישראל יחד עם הבתי כנסיות ובתי מדרשות

ויש לפרש, דהנה אמרו חז"ל (מגילה טו.), תניא רבי אלעזר הקפר אומר עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, שנאמר (ירמיה מו יח) 'כי תבזר בחרים וככרמל בים יבוא, והלא דברים קל וחמר, ומה תבזר וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמד תורה נקבעים בארץ ישראל, בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה על אחת כמה וכמה.

מזה יש לדון פי הפתים שמכניסין בהם אורחים ונותנים להם לחם לאכל ולישן ומוסיפין גם צדקה, ומתנהגת בכשרות על דרך התורה והיראה בודאי ילך גם פן לארץ ישראל, כי תבזר וככרמל באו למתן תורה רק לפי שעה ואפלו הכי יבואו לארץ ישראל, כל שפן בית אשר תמיד מקימים בהם צדקה והכנסת אורחים ויש לו בית פתוח לרוחה, לא כמו הפתים של עשירים קמצנים שסוגרין דלתות ופתח חצרותם וביתם פדי שלא יוכל העני לפגס לשם, ועושה חומה גבוה על חצרו וביתו שלא יוכל העני לבא אל בתיהם, אלו הפתים בודאי יחברו ולא יבואו לארץ ישראל. אבל הפתים שאין להם חומה, ופתח פתוח תמיד לעוברים ושבים לקים בהם מצות צדקה והכנסת אורחים, ומצוה גוררת מצוה בודאי מקים שם בבית הנה גם שאר מצות, אז בודאי יצא עם בתי כנסיות ובתי מדרשות לארץ ישראל, ויגאל גם

מי ששם בטחוננו אך ורק בחומה שבנה, ומסית דעתו ח"ו מהשגחת השי"ת שהיא היא השומרת עליו ועל כל מה שיש לו, אדם כזה לשוא עצמל בהקמת חומה.

בית כזה אשר בעליו חושבים אשר לו חומה, שיש לו חומה מגנה, הוא באמת בית אשר לא חומה, רק מי שיודע ומבין שסביב ה' ליראיו, ומבלי עזרת והשגחת השי"ת אין בטחון ושמירה בחיים, והאמונה והבטחון בו ב"ה הם שמגנים ומצילים, אדם כזה שמעלים עינו מהחומה התמריית ויודע שביתו הוא 'בית אשר לא חומה' וכלי עזרת ה' אין לו חומה מגנה, זה זוכה באמת לבית אשר לו חומה'.

ובתי החצרים אשר אין להם חומה סביב על שדה הארץ יחשב גאלה תהיה לו ויכל יצא

(כה לא)

ילקוט הגרשני

כפי גרשון שטון זצ"ל

סגלת זכרון יום המיתה להנצל מיר היצר הרע

שמעתי כזה רמז מוסר, דאותן שאין יכולים לעסק בתורה ואין להם חומה זו תורה שיגן בעדם מפני היצר הרע, הם צריכים תמיד לחשב על שדה הארץ, כלומר על יום המיתה וקבורה בשדה הארץ, ועל ידי כן יוכלו להנצל מן היצר הרע.

והנה 'בית' הוא רמז על גופו של אדם, כמו שנאמר בקהלת (יב א) 'ביום שיזעו שמרי הבית', וחצר הוא רמז על עולם הנה הדומה כחצר בפני עולם הבא שהוא הטרקלין כמו שאמרו חז"ל בפרקי אבות (פ"ד מ"ט), ונה שאמר ובתי החצרים אשר אין להם חומה זו

וההתמוטטות הזאת היא גם כן עמך, שגם אֶתְּהַחֲלִיתָ כְּמֹוֹהוּ וְדַחֲוֵק אֶתְּהָ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, עִם כָּל זֶה הַגְּנִי מְצֹרֶף לְהַחְזִיק בְּיָדוֹ כְּפִי יְכַלְתָּד לְבַל יִפֹּל לְמִטָּה לְאַרְצִי, כִּי עַל יְדֵי זֶה שְׁכַרְדָּה הִרְבָּה מְאֹד.

דַּרְבֵּי אִישׁ

רבי נסים שמואל יהודה ארנואץ זצ"ל

אף שחטף את המצוה יקבל שכר

מוכא במדרש (ויק"ר לה, ב), זֶהוּ שְׁנֵאמַר "מְלוּה ה' חוֹנֵן דָּל וְגַמְלוֹ יִשְׁלֵם לוֹ" (משלי יט, יז). אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתוּב "נִתַּן לְחֵם לְכָל בֶּשֶׂר" (תהלים קלו, כה), כְּכִיכּוֹל, בָּא זֶה (שְׁתַּנּוּת צְדָקָה), וְחֹטֵף לוֹ (לה) אֶת הַמְצוּה. אוֹמַר הַקַּב"ה, עָלֵי לְשֵׁלֵם לוֹ גְּמוּלוֹ, שְׁנֵאמַר "וְגַמְלוֹ יִשְׁלֵם לוֹ".

וקשה, מדוע מְדַמָּה הַמְדַרְשׁ אֶת נוֹתֵן הַצְדָקָה, לְמִי שְׁחֹטֵף מֵהָ אֶת הַמְצוּה. וְעוֹד, שְׁמֵלְשׁוֹן הַמְדַרְשׁ בָּא זֶה וְחֹטֵף לוֹ אֶת הַמְצוּה, מִשְׁמַע לְכַאוּרָה, שֶׁהָאֲדָם שְׁתַּנּוּת צְדָקָה עֲשֶׂה מְעֻשָׂה לֹא טוֹב, וְאִ"כ מְדוּעַ אוֹמַר הַקַּב"ה עָלֵי לְשֵׁלֵם לוֹ שְׁכָר.

ונראה לְכַאֵר, בְּהַקְדִּים אֶת הַגַּמ' בְּחֵלִין (טז), שְׁלֹמֶת מֵהַפְסוּק "וְשִׁפְףָ אֶת דָּמוֹ וְכִסְהוּ בְּעַפְרָ" (ויקרא יז, יג) כִּי מִי שֶׁשִּׁפְףָ אֶת הַדָּם הוּא יְכַסְנוּ. וּמְעֻשָׂה בְּאֶחָד שִׁשְׁחַט, וְקָדַם חִבְרוֹ וְכִסְהוּ, וְחִיבּוֹ רַבֵּן גַּמְלִיאֵל לְשֵׁלֵם לוֹ עֲשָׂרָה זְהוּבִים. נִמְצָא, שֶׁחֹטֵף מְצוּה מִחִבְרוֹ, חֵיב לְשֵׁלֵם לוֹ עֲשָׂרָה זְהוּבִים.

ומעתה, מֵאֲחַר שֶׁה' הוּא "נִתַּן לְחֵם לְכָל בֶּשֶׂר", הֲרִי שְׁעָלֵיו מְשַׁלֵּת הַמְצוּה לְזוֹן וּלְפָנִים אֶת הַבְּרִיּוֹת. וְאִ"כ מִי שֶׁבָּא וְנִתַּן צְדָקָה לְעֵנִי, הֲרִי שֶׁהוּא 'חֹטֵף' אֶת הַמְצוּה מֵה', וּמִדִּין הַגַּמ' הִיָּה עָלָיו לְשֵׁלֵם עֲשָׂרָה זְהוּבִים. לְכֵן בָּא הַקַּב"ה וְאוֹמַר 'עָלֵי לְשֵׁלֵם לוֹ גְּמוּלוֹ,

כֵּן מִן הַגְּלוּת בְּתוֹךְ גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל כְּשִׁבּוֹא הַזְּמַן לְזֶה בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ.

זֶה שְׂאֵמַר וּבְתֵי הַחֲצֵרִים, רְצָה לוֹמַר הַגִּי בְּתֵים שֵׁהֵם פְּתוּחִים כְּמוֹ חֲצַר שֶׁהוּא פְּתוּחַ, אֲשֶׁר אֵין לָהֶם חוּמָה סָבִיב שְׁלֹא יִכְנַס בָּהוּ אוֹרְחִים, אֲדַרְבָּה פְּתוּחַ בְּלֹא חוּמָה, אֲזוֹ עַל שֶׁהָ הָאָרֶץ יִחְשַׁב, הַגִּי בְּתֵים יִחְשְׁבוּ כְּחֶלֶק בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ יִגְאֵל מִן הַגְּלוּת כִּיּוֹבֵל, כְּשִׁבּוֹא הַזְּמַן הַגְּאֻלָּה אֲזוֹ יִצֵּא גַם כֵּן מִן הַגְּלוּת לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ הַבְּתֵי כְּנַסְיוֹת וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת.

וְכִמּוֹ שְׂאֵמְרוּ חו"ל (קידושין מ:): גְּדוֹל הַתְּלַמּוּד שְׁמֵבִיא לִיְדֵי מְעֻשָׂה, אִם כֵּן מִשְׁמַע דְּמְעֻשָׂה גְּדוֹל שֶׁהַתְּלַמּוּד מְבִיא לִיְדֵי הַמְעֻשָׂה, וְאִם בְּשִׁבִיל הַתְּלַמּוּד תּוֹרָה שְׁלֹמֶדִים בְּבֵית הַמְדַרְשׁ, יִצֵּא וְיִקְבַּע בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, כָּל שֶׁכֵּן הַגִּי בְּתֵים שְׁמֵקִים בָּהֶם כְּפַעַל מִמֶּשׁ וּבְמְעֻשָׂה אֶת הַתּוֹרָה בְּנוֹדֵי יָזְכוּ לִילָף לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, וּבִיּוֹבֵל יִצֵּא בַעֲהֵי"ת בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

וכי ימוד אחיד ומטה ידו עמך והחזקת בו (כה לה)

עֲפַנְפֵי שִׁחַר

רבי שמואל טייב זצ"ל

המצמצם עצמו כדי להחזיק את העני תפלתו נשמעת כמרום

הַגִּיהַ תִּכַּת 'עַמָּךְ' מִיתַרְתָּ וּמִשְׁלַלַת הַכְּנֵה. וְיִתְכַן עַל פִּי מֵאֲמָרָם ז"ל (יבמות טג.) כָּל הַמְלִירוֹ לְעֵנִי בְּשַׁעַת דְּחִקוֹ, עָלָיו הַכְּתוּב (ישעיה נח ט) אוֹמַר 'אֲזוֹ תִקְרָא וְה' יַעֲנֶה', שֶׁהַכְּנֵה שִׁלְרוֹ לְעֵנִי בְּשַׁעַת שְׁגָם הוּא דְחֹק וְעַם כָּל זֶה מְצַמְצֵם עֲצָמוֹ לְהַלּוּת לְעֵנִי, תִּגְדַּל מְעַלְתּוֹ שֶׁהוּא גַם הוּא יִקְרָא לֵה' וְהוּא יַעֲנֶהוּ מִשְׁמֵי קִדְשׁוֹ.

זֶה מִמֶּשׁ כְּנִיַת הַכְּתוּב וְכִי יִמּוֹד אַחִיד וּמִטָּה יְדוֹ מִהַשֵּׁג דֵּי מַחְסוּרוֹ אֲשֶׁר יִחְסַר לוֹ,

אמרי אמת - לקוטים

רבי אברהם מרדכי אלטר זצ"ל

קדימת אכילת האדם לבהמה בפרות שביעית, כי מאכל אדם אסור לתן לבהמה

אסור לאדם שיאכל קדם שיתן מאכל לבהמתו (ברכות מ. מ). בספר ייטב לב מקשה ממה שכתוב 'והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך וגו' ולבהמתך 'וגו', הרי שמקדים 'לך'. אפשר לתרץ דרך פמזון שלו חזב להקדים, אבל בשביעית הפקר הוא, וכן יש לישוב בקשית הראשונים באליעזר עבד אברהם, פי המים לא היו שלו, ובנותן לו אחר גם כן לא שיהי זה.

ועוד יש לומר שמקדים 'לך', פי מאכל אדם אסור לתן לבהמה. אוכל אם נותר ויתקלקל יכול לתן גם לבהמה מזוה, וכן היא לשון הפסוק בפרשת משפטים (שמות כג יא) 'והשביעית תשמטנה ונטשתה וגו' ויתרם תאכל' וגו', פרוש יתרם כשנותר ממאכל אדם. (ברכות מ.)

נחלת יעקב יהושע

רבי יעקב יהושע פרומן זצ"ל

אכילת האדם בפרות שביעית קודמת לאכילת בהמה כדין אכילת שבת ויום טוב

קשה לי מפרשת עקב (דברים יא טו) דכתיב 'ונתתי עשב בשדך לבהמתך' והדר 'ואכלת ושבעת', ולמדו רז"ל (ברכות מ. מ) מזוה דאסור לאדם לטעם קדם שיתן מאכל לבהמתו.

ואפשר לומר קצת לפי מה שכתב רש"י 'ושבתה הארץ שבת לה' לשם ה' כשם שנגמר בשבת בראשית ע"ש, מבאר דשמטה נלמוד משבת, ובשדה תמד הביא בשם הפתב סופר (או"ח סי' לב) להסתפק לענן

כלומר, לא רק שלא יצטרף לשלם לי, אלא אדרבה יקבל שכר על שהחזיק ביד העני, שנגמר "וגמלו ישלם לו". (באדיבות מכון חכמי ספרד' נתיבות)

מנושאי הפרשה

קדימת אכילת האדם לבהמה בפרות שביעית

ילקוט הגרשני

רבי גרשון שטרן זצ"ל

קדימת אכילת האדם לבהמה במאכלים המיעדים לאדם

והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך וגו' ולבהמתך ולחיה אשר בארצך (כה) ו. ראיתי בספר ייטב לב שהקשה הא אמרו רז"ל (ברכות מ. מ) דאסור לאכל קדם שיתן לבהמתו, אם כן למה כתיב כאן 'לכם לאכלה' ואחר כך 'לבהמתך ולחיה' וגו', דמשמע אדם תחלה.

ולפי מה שכתב בתל תלפיות (מחברת ו אות כא) בשם ספר רב טוב, שאם יש לבהמה עשב מיחד למאכלה, ולאדם מאכל מיעד לו, אז בהמה קודמת, מה שאין כן אם נותן לבהמה ממאכל אדם הוא קודם, עיי"ש.

אם כן הרי כתב הרמב"ם (שמיטה ויובל פ"ה ה"ה) פרות המיוחדים למאכל אדם אין מאכילין אותם לבהמה וכו', הלקה הבהמה מאליה לתחת התאנה ואכלה אין מחיבים אותו להחזירה, שנגמר ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכלי עכ"ל, אם כן מירי הפסוק בבהמה האוכלת ממאכל אדם, ובזה האדם קודם לבהמה, אם כן שפיר נקט הפתוב תחלה 'לכם לאכלה' ואחר כך 'ולבהמתך'.

ואם כן יוכל להיות דמוזנות האדם אינו בזכותו, רק בזכות בהמתו, לכן נאסר לאכל מקדם, עיי"ש.

ולפי זה מישב, דזה תינח בשאר ימות השנה, אבל בשביעית דאינו זוכה האדם כלל, דהכל הפקר ואפקעתא דמלכא, וגם אין זורעין בשביעית ולא נאסוף כלל התבואה, ושוב אינו זוכה כלל בזכות בהמתו, שוב אינו צריך להקדים אכילת בהמתו, ושפיר יוכל לאכל קדם שיאכיל לבהמתו.

פה אליהו

בפי אליהו תמוזי צ"ל

אכילת האדם קודמת בפרות שביעית כיון שכאו בדרך נס בזכות האדם

והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך וגו' ולבהמתך ולחיה אשר בארצך. וקשה מהא דכתיב ונתתי עשב בשדה לבהמתך, והדר ואכלת ושבעת, גם קשה מפסוק (בראשית כד מד) ואמרה שתה וגם לגמליך, וכן קשה מדכתיב (במדבר כ ח) והשקית את העדה ואת בעירם. והמגן אברהם תרץ יש חלוק בין שתיה לאכילה, וקשה מהכא לכם לאכלה ולבהמתך.

ותרץ היד אפרים (או"ח סי' קסז), דהטעם שאסור לטעם קדם הבהמה, משום שכל אדם אינו רשאי לחשב עצמו לצדיק שגזון בזכותו אלא בזכות הבהמה, ולמדו מקרא אדם ובהמה תושיע ה', ולפי זה הא דכתיב ואספת דגגך, באין עושים רצונו של מקום, ועל זה קאמר ונתתי עשב בשדה לבהמתך ויבזכות זה ואכלת, וזה הוא דוקא אם הוא בדרך טבע, אבל אם הוא בדרך נס יהיה בזכות האדם, ועל פל האדם קודם.

אכילת מצוה בשבת יום טוב, אם אסור להקדים אכילה שלו של מצוה לאכילת בהמתו, דקרא לא מרי אלא באכילת רשות, עיי"ש. וכיון דבשבת לא שגף דין הזה, וכל דין השמטה נלמד משבת, אם כן שוב גם בשמטה מתר לאכל קדם שיאכיל לבהמתו. אף יש לרחות דזיל בתר טעמא דצריך להיות אכילת מצוה, אם כן גם בשמטה הוי אכילת רשות, ועוד להשיטות דאין מחלקין בין שבת יום טוב לאכילת חל שוב וקשה פני"ל.

באכילת פרות שמטה שאינו שלו רשאי להקדים ולאכל קדם הבהמה

לכן נראה ראיה מזה למה שכתב הכתב סופר ששמע מאביו הגאון החתם סופר וצ"ל, דדוקא אדם בשלו משלו בהמתו קודמת שמזונותיה עליו, אבל אחר הנותן מתנה לחברו אין צריך לתת לבהמת חברו תחלה, והמקבל מתר לו להקדים אכילתו או כשאין לבהמתו כלל, כיון שתלוי במי שנותן לו ואינו ברשות עצמו, ולחברו הנותן רשות הוא ותלוי ברצונו, עיין שם בפללים (ח"א סי' ק) לשדה חמד. ולפי זה בשביעית דהיא אפקעתא דמלכא והכל של הקב"ה ואינו שלו, שוב ליכא עליו החיוב שיהיה אסור לאכל קדם שיאכיל לבהמתו, ושפיר בשמטה יוכל להקדים אכילתו משל הקב"ה לאכילת בהמה ודו"ק.

ועוד יש לישב לפי מה שכתב הגור הקדש לכאר הטעם דאסור לאדם לאכל קדם שיאכיל לבהמתו, משום דלפעמים אין האדם זוכה רק בזכות בהמתו, ולכך ראוי לתן לבהמה תחלה, עיי"ש. וכתב על זה באמרי שפר פרשת בראשית, דאם ידוע אשר אינו זוכה בזכות בהמתו, אז מתר להאדם לאכל תחלה, וכן כתב ביד אפרים (או"ח סי' קסז) שכתב, כיון דקרא ואספת דגגך דכתיב קדם לקרא ונתתי עשב בשדה ארי באין עושין רצונו של מקום,

תחלה, לזה אמר ויהיתה שבת הארץ לכם דיקא, בשביל זכותכם, לכה לאכלה ואחר כך לבהמה.

ואם פן שנת הששית שהיא דרף נס, דכתוב ויעשת את התבואה לשלש השנים, אם פן הוא בזכות האדם, ולכה הקדים האדם

מעטי צדיקים

הנחה, ואז יוריד מהמחיר הראשון כדרך הסותרים.

כאשר ראה שהקונה אינו מבקש, בחשבו שזהו המחיר האחרון, נענה לעמתו ברב ישרותו ושאל בתמיהה, "מדוע אינך מוריד מעט מהמחיר שבקשתי", הלה עמד על מקומו משתומם, אולם הרה"ק עמד על דעתו שיוריד את מחיר המקח, ונתן לו בזול יותר. (אמרי יהודה דרשות לטבה"ג עמ' לא)

ולא תוננו איש את עמיתו ויראת מאלקיך פי אני ה' אלסיכם (כה יז)

סוחר יהודי מתושבי העיר טיטאנין, שכר את שרותיו של רבי רפאל מאזוז זצ"ל, שהוא רכש עבורו חטים בסיטונאות במעות שישליש בידו הסוחר, אחר ימכרם קימעה קימעה, והם יתחלקו ברווחים.

לכרה מסחרו נוהג היה רבי רפאל לעבר בדוכנים של מוכרי החטים, ולטול מכל אחד מעט לדגמא, כה ידע לברר לעצמו את הסוג המבחר ביותר, מקרב כלל הסותרים.

אחר זמן קבל היהודי אגרת מרבי רפאל בה נכתב, ונצטברו אצלי מאתיים קילוגרם חטים מהדגמאות, כלם שיכים לה, כי עבורך לקחתי אותם, לכן תודיעני אם תרצה לשלחם אליך, או תמכרם לי ותקבל דמייהם.

כי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תוננו איש את אחיו (כה יז)

מחשיבי חסידי אלכסנדר היה רבי אברהם יצחק, שכהן כמו"צ בעיר זדונסקא וואלא, משפרתו כמו"צ היתה מצמצמת ביותר, בלית ברה, היו בני ביתו הולכים למפעלים בהם טוו חוטים, ורוכשים בפרוטות שירי חוטים על פי משקל מהם היו גודלים חוטים, ומרויחים אי אלו פרוטות.

יום אחד כשבאה למפעל טויה לרכש שירי חוטים כהרגלה, שאל בעל הבית בכמה מוכרים היום בעיר קילו של שירי חוטים, "בששים וחמש גרושים", ענתה לו, הוא נתן לה כמה קילוגרם חוטים, והיא שלמה לפי המחיר שאמרה.

כעבר זמן קצר הופיע במרוצה רבי אברהם יצחק בשערי המפעל ואמר, "נודע לי כי בעיר מוכרים ק"ג של חוטים בשבעים גרושים, אין רצוני ללסטם את הבריות", והוסיף את הפרוטות הנדרשות כדי להשלים את החסר. (כמנו גליון ח)

בעת היותו מסתיר עצמו כסוחר, נגש סוחר גדול אל הרה"ק ר"ש מקאמאדע זצ"ל לשאל על מחיר המקח, והוא השיב כי כה וכך המחיר, בסברו כי בודאי ידרש הקונה

קיים ר' משה מצות רבו, ובא אליו בפעם השלישית, אמר לו רבי אורי, "עוד זכות אחת אמסור לך, זכות כל התפלה שאתפלל היום, שהיא זכות יותר גדולה, מעתה שלוש זכיות הללו, יגנו עליך להושע בכל טוב".

כאשר שב לבית הרבי מקאסוב, לא נחה דעת הרבי בכל זאת, ופקד על החסיד, "לך ותאמר לגיסי, כי בכל אלה לא תשלם אפלו חוב אחד". כאשר שמע זאת הרבי מסטרעליסק, לבש את מעילו והלך בעצמו לגיסו, לשמע מפיו מה שאלתו ומה בקשתו. **השיב** הרבי האהבת שלום, "שאלתי ובקשתי, שנינו נסע ונלכה שבועות אחדים בקרב אנשי שלומנו, עד אשר נקבץ הסף הנחוצ ל'איש הנצרך, לקיים מצות 'והחזקת בו'.

נענה לו רבי אורי, הוא לא זז מקאסוב עד שהחלו לקבץ כספים למענו, אחר נסעו למקומות אחדים, זה בכה וזה בכה, כאשר קבצו הסף הנדרש, מסרוהו לר' משה ששלם לכל נושיו וגם לאדון הכפר.

כשהביא המעות, נתודע כי כבר יצא הקצף מאת האדון ללקחו למאסר עם כל בני ביתו, והיה כפסע בינו ובין המנות, רחמנא לצלן. אחר זמן עזר לו השי"ת והוא התעשר כבעבר, וחזר להרבות בגמילות החסדים ובמתן צדקה בעין ופה לכל דכפיו. (אבן סתיה החדש)

תלמיד עשיר ובעל צדקה היה לרבי יואל סירקיש זצ"ל **בעל הב"ח**, שהרב היה מלמדו הלכות צדקה דבר יום ביומו, מחשש פן לא יקלע אל המטרה כצדקותיו אשר יעשה, באשר גם מעשה הצדקה, תורה היא וצריכה למוד. **רגיל** היה האיש להתפלל ולבקש, "שלא נכלם ולא נפשל במעשינו, הן בכמות והן

התפעל הסוחר ממכתב סוחרו הנאמן והשיב בחביבות, "טל אותם לעצמך, כי הכל שלך". וכיוצא בזה איתא במסכת ביצה (כט.), 'הוא כגס שלש מאות גרבי יין וכו'. (שו"ת איט מצליח)

וכי ימוך אחיק ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב יחי עמך (כה לה)

לבית הרה"ק האהבת שלום זיע"א מקאסוב, הגיע אורח חשוב, גיסו הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זיע"א, שבא לעשות בצלו את השבת קדש הסמוכה, לכבודו נאספו לקאסוב אנשים למכריו.

בתוך הבאים היה מקרב מאנשי בית הרבי האהבת שלום, עשיר בעל צדקה וגמילות חסדים בשם ר' משה, שמצא את פרנסתו ככבוד מחכירת כפר מאדון אחד, אף לפתע נהפך עליו הגלגל, שעתא דחיקא ליה טובא, ולא נודע הדבר לאיש.

אחרי עבור שבת קדש, גלה ר' משה את מצבו לפני רבו האהבת שלום, כי ברע הוא, הרבי שלחו לגיסו הקדוש מסטרעליסק, שישפך נפשו גם לפניו. האיש הכין צעדיו, בא אל רבי אורי, וספר את אשר על לבו.

השיב לו הרבי מסטרעליסק, "אני משתתף בצערך, אלו למקנה עבורך וזכות המקנה יגן עליך, אולי תושע". שב ר' משה לרבו, וספר את אשר השיבו הרבי מסטרעליסק, הורה לו האהבת שלום, "לך אליו בחזרה, ואמר לו כי במקנה לא תשלם לנוגשיר".

לא אחר האיש פעמיו, בא שנית, וספר לרבי אורי ככל אשר פקד עליו רבו, השיבו הרבי האורח, "אמסור לך גם זכות מצות תפלין שאניח היום, שהיא זכות יותר גדולה", הוא חזר פעם נוספת לרבו שאמר, "לך לגיסי ותאמר בשמי, כי גם בתפלין לא תסיר את נוגשיר מעליך".

אבוא אל הפריץ, ברצון ה' ובחסדו הגדול, אהיה שליח לטובתך".

אחר הדברים האלו, קים בו העשיר את הכתוב (משלי לא ו) 'תנו שכר לאובד ויזון למרי נפש' וישתו שניהם לחיים ולהצלחה, וישלחנהו לביתו לשלום. אך אין מנחם, המוזג יצא מבית העשיר ויבוא אל אשתו, ויספר לה את הדברים אשר דבר עם העשיר, כשלבנו מלא תקוה לימים יבואו.

היא לעמתו, לא מצאה נוחמים בדברי הגביר, ותברך ותדבר אליו דברים בוטים כמדרשות חרב, לבה מלא היה יאוש ופחד, ראתה בעיני רוחה את מסיג גבולם הולך אל הפריץ, ומנשל אותם מפרנסתם.

בעלה לא יכל להשיבה דבר, כשהתחיל לפיסה, לדבר על לבה ולחזקה בדברי אמונה ובטחון, פרצה בכייה וביילה, האשימה אותו שהוא ורק הוא אשם בכל האסון אשר יקרה אותם, לא היה לו להניח לגביר, עד אשר ילך אל הפריץ ויסדר הכל בכי טוב.

כך עברו על המוזג ימי ריב ורוגז, ובביתו אין שלום ושלווה. סוף סוף חלפו ארבעים ימי היריד אשר בלייפציג, העשיר קים דברו הטוב, טרם דרכו ורגליו על מפתן ביתו, סר לבית הפריץ, דבר עמו בענין, ודבריו מצאו מסלות בלבבו. כאשר יצא העשיר מבית הפריץ, שלח לקרא למוזג, וחדש עמו את החוזה לעשר שנים.

לימים נפטר העשיר והלך לעולמו, אחר תקופה בא העשיר בחלום הלילה אל רבו הב"ח, ואמר, "באתי אליך מורי ורבי לספר איך קבלו את פני בפמליא של מעלה אחרי מותי, בבואי שמה בפעם הראשונה, מצאתי כמה נשמות מרחפות ומחכות ליום הדין, ביניהן שתי נשמות שהפכת בהיותי בעולם המתותן.

באיכות", כל מעשי הצדקה של העשיר הנגלים והנסתרים, היו על פי עצת הרב הגאון בעל הב"ח.

יום אחד הגיע אל הב"ח מוזג מקפרי הסביבה וספר לו כדברים האלה לאמר, "זה עשרות בשנים אני חוכר את בית היין מהפריץ, ועתה בא יהודי להסיג גבולי, יום יום מתדפק על פתחי הפריץ, משדלהו בדברים ומבטיח לו תוספת גדלה, ובלבד שיחכיר לו את בית המזיגה, האיש הלז יורד לחי, רחם נא עלי, והצילנו מן הצרה הזאת".

אמר לו רבי יואל, "לך אל הגביר שהוא תלמידי, ותבקש ממנו גמילות חסד בגופו, שילך אל הפריץ וידבר עליו טובות באזניו, באשר הפריץ מקבל את דעתו".

יצא המוזג מאת פני הרב, רץ לבית הגביר, ואמר לו את כל הדברים אשר דבר באזני הרב, העשיר שמע את הדברים, והבטיח שיעשה בקשתו וידבר על כך עם הפריץ, אך המוזג לא הסתפק בהבטחה, והפציר שילך מיד וימהר לדבר עם הפריץ, טרם שקדמנו העריץ במזמותיו.

התנצל העשיר ואמר, "עליך לחכות מספר ימים, עד אשר אסדר את עניני מסחרי ביריד הגדול אשר בלייפציג כי זמנו עובר, אם לא אסדר זאת בימים הקרובים, אפסיד את רב הוני".

שמע המוזג את דברי העשיר, התחיל לככות, ואמר, "אם כן הדבר, אנה אני בא, הלא העריץ אשר בא להשיג את גבולי, תרוץ הוא, יבוא בתחבולותיו אל הפריץ, ויקפח פרנסתי".

החל העשיר לפיסו בדברים ולחזקו בדברי אמונה ובטחון, שב והבטיחו נאמנה, "בבאי מן היריד לא אסור אל ביתי עד אשר

במה שנוגע לברייתו, הרי גזל את הרבים, כי לקח מחירי של בשר כשר בעד בשר טרפה, ואין לו תקנה אחרת, רק להקדיש כל נכסיו לצרכי הרבים. ובמה שנוגע למקום, עליו להסתפק מעתה בלחם צר ובמים לחץ, ושב ורפא לו.

העדים עמדו והעידו בו, שמאותו היום ואילף, הקדיש הקצב כל נכסיו לצרכי הרבים ונשאר בערום ובחסר כל, וכלה את ימיו בצומות ובתחנונים לפני אלקים, אחר הדברים לקחו את האיש, והובילוהו להיכל בעלי התשובה, ריח ניחוח.

מיד אחריו נקראתי אני לבוא אל המקדש, כאשר שמעתי את שמי יוצא מפורש מפי הכרזו, התחילו ארכובותי דא לדא נקושן, אולם חסדי ה' היו עלי, ויצאתי זכאי בדיני. מיד באו מלאכי שלום, והולכונני בקול רנה ושירה להיכלי אשר בגן עדן.

שערי גן עדן נפתחו לפני באורה ושמחה, ריח ניחוח עלה באפי שאין לשער, טעם כזה לא טעמתי כל ימי היותי על הארץ. כאשר דרכו כפות רגלי על סף שערי גן העדן, ראיתי מלאך פוסע פסיעות קטנות לקראתי, גונח ומתאנח, נגש אלי ונצב לשטן לי בדרך.

שאלתי "מי אתה ומה עשיתי לך, שאתה בא לסגר דרכי בפני", ויען ויאמר, "אני הוא המלאך שנגרף שנגרף מגמילות חסד שעשית עם המוזג, בשעה שהלכת אל הפריץ לדבר עליו טובות".

כאשר שמעתי את הדברים היוצאים מפי המלאך, נבהלתי ואמרתי, "הכי אפשר הדבר, שמלאך של גמילות חסדים יתיצב לשטן בדרך, הלא אנכי מהרתי אל הפריץ

הנשמות הללו היו שני קצבים שהאכילו נבלות וטרפות לקהל ה' אשר בקראקא ימים רבים, אחד מהם בא אליך בימי תייו, התנדף על עגונו, ובקש ממך תקונו ודרך תשובה. "כן", אשר הרב, "אמת נכון הדבר, האחד חזר בתשובה שלמה, והשני לא התחרט ומת מות רשע".

"פתאום" שמעתי קול מכריז, "המשיך העשיר את ספורו, "הקול נשמע בכל העולמות לאמר, "פלוני בן פלוני יבוא לפני בית דין של מעלה", והנה נכנס איש, וכלבים עזי נפש אצים רצים לפניו ומאחוריו במהומה של נביחה, טוענים שהאיש הזה הסיג גבולם, גזל מהם את הנבלות והטרפות שהן מנת חלקם מימות עולם, ומכרו לבני אדם.

פתאום השלף הס, בת קול יוצאת ומכריזה בחרדה, "טפה סרוחה, כיצד לא פחדת מפני יום הדין, איך העזת פניך להאכיל את בני נבלות וטרפות", הקצב הנבוך לא ענה מאומה, תוך כדי דבור אחרו בו, השליכוהו לעמקי שאול, והוא נאבד מתוך הקהל ואינו.

אחר הכריזו שוב, "פלוני בן פלוני בוא לפני בית דין של מעלה", נכנס חברו בפחד ורעדה, ועמד לפני בית הדין, והנה נשמע קול שואל בכעס ורגז, "טפה סרוחה, איך לא פחדת מלהאכיל נבלות וטרפות לבני".

עוד לא גמרו את השאלה, והנה נשמע קול דממה דקה, הגיע מלאך מליץ ובידו מגלה, בה פסק הדין מבית דינו של הב"ח, והעדים מעידים שקיים זה מה שכתוב בזה.

מיד פרשו המגלה, ויקראו בה כדברים האלה, "פלוני בן פלוני שהאכיל נבלות וטרפות לעם ה', חטא בכפלים, למקום ולבריות.

וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך (כה לה)

אחד מחסידי הגיטעו יוד, הרה"ק רבי יוסף ברוך מנייטשטאט זיע"א, מְצָא אֶת פְּרִנְסָתוֹ בְּרוּחַ רב ממסחר בעורות מעבדים. לימים נהפך עליו הגלגל, והפסיד את כל מסחרו, נסע החסיד לסוחר ממכריו ובקשו לתן לו מעט סחורה בהקפה, אך הלה מאן לבקשתו.

היורד התחנן לפניו שיקים בו מצות 'החזקת בו', להלוותו בעוד מועד טרם יפטר רגל, אבל חברו שיִדע את מצבו היורד, לא הטה אֵזוֹן קשבת לתחנוניו ולהפצרותיו.

נסע העני לרבו לנייטשטאט, התאונו על מצב פרנסתו, וספר כי חברו שאף הוא מהמסתופפים בצל הרבי, אינו רוצה להלוותו בשעת דחקו. לקח הגיטער יוד את מקטרתו ויעשן, עד כי נתמלא הבית עשן, אחר הושיט ידו לסוחר, ופטרו לשלום.

בהגיעו לביתו, המתין לו שליח מחברו הסוחר שאמר שהוא קורא לו, הוא הגיע לביתו, והסוחר נתן לו בהקפה סחורה בסכום רב. תמה החסיד ושאל, "מעקרא מאי קסברת ולבסוף מאי קסברת".

ספר החסיד, "בלילה האחרון חלמתי שנסעתי אל הרבי לנייטשטאט לרגל יום טוב, הרבי נתן שלום לכל החסידים חוץ ממני, החלתי לבכות, "מה חטאתי ומה פשעי שהרבי אינו נותן לי שלום".

ענה לי הרבי, "הכי אתו לך שלום כשיש בלבך כזו אבירות לב, לבלתי שמוע בקול תחנוני אחיך, רק אם תבטיחני שתתן לו סחורה בהקפה ככל אשר ישר בעיניו, אקבל אותך בשלום".

מיד בבאי מן היָרִיד, והצלתי משפחה שלמה מישראל".

ענה המלאך, "אמת ונכון שעשית טובה ליהודי ההוא, אך אינך יודע כמה דמעות נשפכו על ידם טרם בא הישועה, כמה מריבות וקטטות היו בבית האיש עד אשר נסעת אל הפריז, דע שכל המעשים הללו בספר נכתבים, דורשים לדון אותך במשפט".

טענתי כנגדו, "הלא לא עשיתי זאת מרע לב, אלא כדי להציל את כספי, לולי נסעתי ליריד, הייתי מפסיד את רב הונני". אך טענותי לא הועילו, החזירוני לבית דין של מעלה, לאחר דין ודברים הוציא בית הדין פסק חדש, שעלי לשבת בשער גן עדן ולא להנס, כמספר הימים שהמתין המוזג עד שובי מן היָרִיד אשר בליפציג.

עוד לא כלו להקריא את פסק הדין, ושני מלאכים אחזו בי והניחוני בשערי גן עדן, כמה ימים ישבתי שם לא אדע, אך לי היה דומה כאלו יושב אני שנים, גדול היה צערי בימים ההם שאין לתארו במלים, כלתה נפשי בכל רגע ורגע אל מקום מנוחתי שראיתו מרחוק, ואליו לא באתי".

למחרת ספר הב"ח את החלום בפני קהל ועדה, ואמר, "שמעו וראו עד כמה צריכים בני אדם להיות נזהרים בכל מצוה שלא להחמיצה, על אחת כמה וכמה במצות שבין אדם לחברו, כגון צדקה וגמילות חסדים שחיי בני אדם תלויים בהן, צריכים להיות תמיד מן הזריזים המקדימין למצוה. (תשואות

הבטחתי לו והוא נתן לי שלום, ועתה את הבטחתי אשמר, כי בטח לא דבר ריק הוא ויש דברים בגו, הלא מחזק הוא רבנו המלמד בנסים, לעשות הכל בעבור גמילת חסד". (גן הדסים)

את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (טו ב) **שמעתי** מהחסיד המפרסם ר' יוסף צינעס ממעליץ הי"ד שנמנה על חסידי הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א, שם שמע את הספור מאחד ששמעו מפי בעל המעשה.

נוהגים היו חסידי הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זיע"א באחת הערים, לשכר עגלה כדי לנסע בצוותא לשבות בצל רבם, בהגיעם לרימנוב, פונים היו החסידים לבית רבם לקבל שלום, ועולים לבית המדרש, ואלו העגלון פונה היה לאכסניתו לדאג לסוסי, וקורא לשבת ענג בשנה בשבת תענוג.

אחר השבת כשהוביל העגלון את עגלתו עם החסידים לביתם, שמע אותם מחליפים רשמים מן השבת המרוקמת שחלפה עליהם, על התפלות והשלחנות הנשגבים, והחליט שאף הוא חפץ לחוות שבת כה עילאית, ולהסתופף בצל הרבי.

בפעם הבאה שהזמינוהו, החליט לבוא אף הוא כחסיד, מובן שהיה עליו להוביל את הסוסים תחלה אל הארוה שבאכסניה, להאכילם ולהשקותם, אחר התרחץ והחליף בגדיו, התפלל אכל ונח.

כשהגיע לראשונה לבית מדרשו של הרבי, שמע את הרבי משמיע מדברות קדשו בשלחנו הטהור, הוא לא הבין את כל דבריו, אף זאת הצליח לשמע ולהבין, "כאשר יהודי עושה הכל לכבוד שבת קדש, הוא טועם טעם שבת".

הדברים חדרו ללב העגלון ולא נתנו לו מנוח, אף הוא יהודי, אף הוא חפץ לטעם טעמה של שבת, בקוצר רוח המתין לצאת השבת, החזיר את החסידים לבייתם, והודיע לבני ביתו כי מעתה הוא לבדו יעסוק בכל צרכי השבת.

כל השבוע ערף את הקניות, הלך עם העופות אל השוחט, נקה אותם הכשרים והמליחם, בנוסף עסק באפיה ובבשול, בכביסה ובנקיון, ועמל בכל כחו בהכנות לשבת.

בהגיע זמן הדלקת הנרות, הרגיש העגלון אור גדול אשר כמוהו לא חש מימיו, הוא הלך לבית הכנסת בשמחה והתפלל בהתלהבות נוראה ובאש מתלהבת, לפליאת יודעיו ומכריו מימים מקדם.

התרגשותו בעת קבלת שבת היתה עצומה, ושירתו בלכה דודי נשמעה למרחוק, בשמחה עצומה הלך לביתו והחל לזמר 'שלום עליכם' בגוש, אחר קדש על היין בקול גדול, שמחתו בפעודה עברה כל גבול, כל מאכל ומשקה שלקח לפיו, היה בגחלת לוחשת.

גם לאחר הסעודה לא נרגע, ובקש לצאת במחול לכבוד שבת, היו לו שוליה שעבד אצלו וכבר עלה על יצועו, נגינותיו וזמירותיו של בעל הבית לא העירוהו, אף הוא גררו ממשכבו, והחל לרקד עמו לכבוד שבת קדש.

כל הלילה בערה בקרבו אש קדש נפלאה, בבקר התפלל בהתלהבות רבה וסעד בגילה ורנה, בפעודה השלישית, הגיע ממש לכלות הנפש, חש כי 'שבת קדש נפשי חולת אהבתך'.

בהתלהבות רבה התפלל מעריב והבדיל על היין, אז חש לפתע חשיכה נוראה, באחת נפל מאגרא רמא לבירא עמיקתא, האור הגדול כבה, והשמחה נמוגה ונמחתה.

העושים מרימוז את דרכם חזרה. שאף העגלון לפשר ההתכנסות, וענו לו שהם שבים זה עתה מהלנית הרבי.

כאשר שמע זאת העגלון, נפל והתעלה, הנוכחים מהרו להעירו, כשהקיץ מעלפונו, שאלוהו מה היה הקשר האמיץ בינו לבני הרבי, שבינו חלשה כל כך דעתו.

פתח וספר את כל אשר קרהו, ואת החדה אשר אין לה פשר, הוא חשב לשאל על כך את פי הרבי, ועתה הרבי נפטר ואין לו את מי לשאל. היה שם אדם גדול שנענה ואמר, "אסביר לך את אשר ארע."

בשבע הראשון עשית הכל לכבוד שבת, לפיכך הרגשת טעם שבת כהבטחת הרבי. אבל בשבוע השני כבר לא עשית זאת לכבוד שבת, כוננתך היתה להרגיש את האור הגדול, לחוש את השמחה, ממילא לא היתה זו עשייה לכבוד שבת ולא טעמת טעם שבת.

נתקבלו הדברים על לבו והוא שב לביתו, לבסוף נעשה בעל תשובה והיה מהיושבים אצל הרה"ק **השור שלום מבעלזא** זיע"א, ירא וחרד ועובד ה', הוא ספר את ספורו לאחד החסידים שספרו לר' יוסף צינעס, ממנו שמעתי. (החכמה מא"ן)

הצטער העגלון צער רב, אף עד מהרה שב והתנחם כי במהרה יחול שוב יום השבת, והוא יזכה שוב לאור הגדול והנפלא, הוא החל לעסוק שוב בהכנות לשבת במשנה מרץ, שכן כבר ראה את האור כי טוב.

אך בהגיע זמן הדלקת הנרות, לא חשב במאומה, התפלא על כך, חשב לבטח ארגיש גבית הכנסת, אף גם בתפלת המנוחה לא הרגיש מאומה, ואף לא בקבלת שבת. חשב אולי יאיר לו בקדוש או בסעודה, אבל גם הם עברו בעצבון רוח ובתמהון לבב.

השבת עברה עליו בשממון, לאחר ההבדלה ישב לערוך את חשבון נפשו, מדוע זה ארע לו כך, החליט שלא הדר דיו, לא טרח מספיק, וקבל על עצמו לדקדק כפאות ולהקפיד על כל עשייה.

כל השבוע עמל בפרך, אף בהגיע השבת, נשאר משומם וקודר, האור נגנז ואיננו, כך חזר הדבר ונשנה ארבע וחמש שבתות, עד שהחליט לאסור מרפבתו ולנסע לרימוז, לשאל את פי הרבי מה יעשה לשבת הבאה, כיצד יצליח לזכות שוב לאור המפלא.

הוא נסע ביום חמישי להכנס אל הקדש פנימה, ולהשאר במחצת הרבי לשבת. אולם בהגיעו אל פאתי העיר, ראה המונים

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב והלמדיו

רב היהודים את כל מאמציהם בהשתדלות למצא פרנסה, ולכל היותר לדאג לצרכי קהלתם.

באישיותו של סר משה חיים מונטיפיורי ז"ל, התגלמה שאיפה בלתי נלאית לסייע לאחיו היהודים, הוא חי בדור שבו השקיעו

והמשיך וספר, "כן, משימת חיים זו, התחילה מחלום פשוט, הִיָּה זֶה בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת אַחַר שְׁזַמְרָתִי 'אֵלֵיהוּ הַנְּבִיא', הַרְגַּשְׁתִּי תְחוּשָׁה שֶׁל הַתְּעֵלוֹת.

שוחחתי עם בני ביתי על הרעיון של בקור בארץ הקדש והעפלה על הר הכרמל, המקום בו נגלה אליהו הנביא, וכן בעוד מקומות קדושים, על אתר הבטחתי שבאחד הימים אכן אצא למסע זה.

באותו לילה ראיתי בחלומי זקן נשוא פנים מראה לי את תמונת אליהו הנביא בידו האחת, בעוד ידו השנייה מצביעה לכיוון ארץ ישראל, אז לחש באזני שתי תבות, 'קונה הכל'. התעוררתי ושבתתי לישן, שוב חזר ונשנה החלום.

שוב התעוררתי כשהמלים 'קונה הכל', מהדהדות באזני, לא אָמַן, אף שבתתי ונרדמתי, ושוב חזר החלום בפעם השלישית, מונטיפיורי המשיך לספר, "כה עז הִיָּה רִשְׁמוֹ שֶׁל הַחֲלוֹם, עַד כִּי הַרְגַּשְׁתִּי שְׁעֵלִי לַהֲקָדִים וּלְקִים אֶת הַבְּטָחָתִי לַפְּנֵי הַמוֹעֵד הַמְתַּכְנֵן.

למעשה הנחתי הצידה את כל יתר המחיבויות, והתחלתי מיד בתכנון המסע, רציתי לראות כיצד חיים אחינו היהודים בארץ הקדש, מאז כבר בקרתי בה שבע פעמים, במטרה לסייע ליהודים החיים בה ולהקל עליהם."

מונטיפיורי נתן מבט חודר בלאונרד ואמר, "בין אם נראה לך החלום מגחך, ובין אם לא, אינך יכול להכחיש כי נתן הרבה לעשות ולפעל בארץ הקדש, גם לך וגם לי". (זהו טעו הטמים ע"פ חזון ציון)

מונטיפיורי לעמדתם, דאג לסייע לאחיו המרששים בכל אתר ואתר, בד בבד עם התחוללות המהפכה התעשייתית, שהרחיבה את מבטו של האדם לממדים כלל עולמיים, מקד מונטיפיורי את מבטו ואת לבבו בצרכי היהודים בארץ ישראל.

מהו הדבר אשר העיר בלבו של אוהב ירושלים וארץ ישראל, את הדחף לשליחות נעלה זו, שבזכותה אף זכה להתקרב ליהדות ולשמירת תורה ומצוות. בשנת תרל"ז בהיותו בן תשעים ושלוש, בא לבקרו במעונו ברמסגייט אחד מקרובי משפחתו, לאונרד מונטיפיורי.

במהלך שיחתם העלה האורח את הנושא, מהו מקור התענינותו בארץ ישראל. "מענין שנהג שואל אותי", ענה הנדבן, "איש זולתך לא שאַלְנִי עַל כֶּף מַעוֹלָם, אִף כִּי מַעוֹלָם לֹא גִלִּיתִי לְאִישׁ כִּיצַד הַתְּחַלְתִּי לְהַתְעַנֵּן בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, אֲנִי מְרַגֵּשׁ שְׁעֵכְשׁוֹ הַזְּמַן הַנִּכּוֹן לְדַבֵּר עַל כֶּף."

מונטיפיורי רכן קדימה, והושיט את ידו לעבר האורח, "רואה אתה טבעת זו", שאל והסיר אותה מאצבעו, "התבונן בה היטב", הוסיף, בעודו גותן את הטבעת בידי אורחו, שתי מלים עבריות היו חרוטות בטבעת, 'קונה הכל'.

"שנים רבות עונד אני את החותם הזה, כתזכורת לפלא הראשון אשר הניע אותי לנסע לארץ ישראל", הוא הביט באורחו הצעיר ואמר, "בן הדור הצעיר אתה, ועלול להסתפל על הדברים כאלו דברי שטות הם, אבל אין זאת, אלא משום שמעולם לא התחוללה בקרבך התעוררות מעין זו.

הכל התחיל מחלום שחלמתי באחד הלילות", אמר לנכח מבטו המשתאה של האורח,

מילין וקירין ויהודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהנרדא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאִוּרֵי־תָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

כיון ששאלו 'מה נאכל' הוצרכו לברכה מיוחדת

השפע ויצטרכו לברכה מיוחדת מה' יתברך.

משה רבינו ביקש להגביה את בני ישראל למעלה ממדרגתם

מוסרו של הרה"ק רבי זושא ע"ה מחדד לנו הכיזד יש לנו לנהוג בברכה היוצאת מפי צדיק, עד כמה יש לנו להאמין ולא להרהר האם אכן תתקיים הברכה, שאם חלילה יהרהר יגרום הפסקת השפע הבא אליו מכח ברכת הצדיק. כך מצינו כבר ברבי של עם ישראל משה רבינו ע"ה ששאלו חותנו יתרו מדוע הוא שופט לבדו את העם, ואכן קיבל משה את דבריו ומינה שופטים ושרים, אך לאחר מכן שילח את יתרו לארצו. ויש להבין, כיצד יתכן שיתרו השכיל בדעתו יותר ממשה רבינו, ועוד יש להבין מדוע לאחר שקיבל משה דברי יתרו שילח אותו לארצו.

ביאר **בתשואות חן להרה"ק רבי גדליה מליניץ ע"ה**, משה רבינו רצה להגביה את בני ישראל למעלה מן הטבע שיזכו למדרגה גבוהה בזכותו, ולכן היה שופט אותם בעצמו כדי לקרבת אליו, אבל יתרו לא הבין את כוונתו ושאל אותו מדוע הוא נוהג כך, ומיד שתמה יתרו על מעשי משה נחלש משה ממדרגתו, ולא היה בו כח להגביה את בני ישראל אליו, ולכן הוצרך למנות שופטים לעם שיסייעו לו בעבודתו, אבל כדי שלא יקרה שוב דבר זה שיפריע אותו יתרו מדביקותו שילח אותו חזרה לארצו, כדי שלא יוסיף לשאול שאלות ולהפריע לו מהנהגתו.

וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו'. וצוית את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים (כה כ-כא). מובא בספר נועם אלימלך (ד"ה וכי) בשם אחיו הרה"ק רבי זושא מאניפולי ע"ה: שהשם יתברך ברוך הוא כשברא את העולם השפיע מטובו צינורות מושכים שפע לצרכי בני אדם ודרך השפע שלא להפסיק כלל, אלא כשהאדם נופל ממדרגתו ואין לו בטחון בבורא ברוך הוא המשגיח אמיתי הזן ומפרנס בריווח בלי הפסק כלל, אז עושה האדם ההוא במחשבתו ההיא אשר לא מטוהר פגם חלילה בעולמות עליונים ומתישין כח פמליא של מעלה רחמנא ליצלן, ואז נפסק השפע חלילה וצריך השם יתברך ברוך הוא לצוות מחדש השפע שתלך כמו מתחילת הבריאה.

וזה הוא וכי תאמרו כו', שהתורה מלמדת לאדם דרכי השם שיהיה שלם בבטחונו על אלהיו ולא יאמר כלל מה יאכל, כי כאשר חלילה יפול מן הבטחון לחשוב מה יאכל הוא עושה פגם חלילה בהשפע ואטרחו כלפי שמיא לצוות מחדש. וכי תאמרו פירוש, כאשר תאמרו כך ואז תטריחו אותי וצוית כו', אלא לא תתנהגו כך ותבטחו בה' בכל לבבכם ואז תלך השפע בלי הפסק כלל תמיד לא יחסר כל בה, עכ"ל. העולה מכאן הוא, כי מתחילה לא היו צריכים להגיע בכלל לידי ברכה מיוחדת, והיו זוכים מעצמם לשפע המיוחד להם בשמרים את השמיטה, אמנם אם יימצא בליבם חשש מה נאכל בשנה השביעית יפסק מהם

כששואלים את הצדיק על ברכתו גורמים להפסיד את הברכה

לפי האמור לעיל, כששואלים את הצדיק על דרכו הגבוהה מפריעים לו בכך וגורמים לו לרדת ממדרגתו, יוסבר גם מה שאמרו חז"ל (ברכות ג:) שחכמי ישראל ביקשו מדוד המלך ע"ה 'עמך ישראל צריכים פרנסה', והשיב להם 'צאו והתפרנסו זה מזה', שוב טענו לפניו 'אין הקומץ משביע את הארץ', אמר להם צאו למלחמה בגויים. לכאורה תמוה השיח ביניהם, מדוע מתחילה לא אמר להם שיצאו למלחמה, ורק לאחר דין ודברים נתן להם עצתו זו. פירש הרה"ק **בעל אביר יעקב מסדיגורא ע"ה** (לקוטים) שברכתו הראשונה של דוד המלך היתה מסוגלת לפעול שפע פרנסה עבור בני ישראל מבלי שיטרחו במלחמה, אך מאחר שהוסיפו לשאול אותו על הברכה גרמו בכך להפסיד את ברכתו, והוצרך לייעץ להם שיפשוטו ידיהם בגדוד.

אליעזר עבד אברהם היה זוכה לסיוע מיוחד אם לא שאלותיו מתחילה

על פי זה יש לבאר גם בשליחותו של אליעזר להביא אשה ליצחק, שהיה אליעזר עבד נאמן ושימש את רבו באמונה, והיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, אבל כיון שהיתה לו נגיעה לטובת עצמו, ושאל 'אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי' וברצונו חפץ להשיא את בתו ליצחק, נמשך בזה הפרעה לקיום דברי הצדיק כיון שהרהר בדבריו. ואפילו אחרי שמע מאברהם שאין ארוך מידבק בברוך הסיח דעתו מלהשתדך עמו, וניסה מאד לתקן קלקולו ואף התפלל על כך שיזכה למצוא את השידוך הרצוי, כפי שאכן זכה לסייעתא דשמיא שקפצה לו הדרך ונענתה תפילתו ויצאה רבקה מיד אל הבאר, מכל מקום מחמת דבריו הראשונים נמשך שיהיו הרבה מניעות והפרעות לשידוך, והיו בתואל ולבן מנסים לעכב בידו ולהמיתו עד שבא מלאך והציל אותו, וגם אחר כך ניסו למנוע את רבקה מללכת עם אליעזר, אלא שהיא אמרה שרצונה ללכת, ואז הודו ואמרו 'מה יצא הדבר', וכל המניעות הללו היו תוצאה של ספיקותיו של אליעזר שלא קיבל מיד את דברי אברהם אבינו כפשוטם. וכפי שהתבאר כי בכך ששואלים על דברי הצדיק גורמים קשיים ומניעות לקיום רצונו.

מִלְתָּא דְפִלְיָאָה

המאמין שכל צרכיו מאת ה' מפשפש במעשיו ועושה תשובה תמיד

כתב הגאון **רבי משה פיינשטיין ע"ה** (דרש משה דרוש כ): תועלת לאדם שיודע שאף מה שבידו עדיין לה' הוא, וצריך שיתנהו לו הקב"ה בכל רגע מחדש, שתמיד מפשפש הוא במעשיו בכדי שירחם עליו הקדוש ברוך הוא ויתן לו די מחסורו, וכן עושה תשובה על כל חטאיו, ובוזה שירגיש החטא יהיה עניו גדול, כי הלא יודע הוא את חיובו להקדוש ברוך הוא, וחטא קל ומחשבה רעה קלה גם כן הוי חטא, ולכן ידע שרק חסד חנים הוא מה שמקבל מזונו ופרנסתו מן השמים כי מצד מעשיו אינו ראוי כלל למה שניתן לו, וכך יבטח בה' ויעסוק בתורה ומצוות כל ימיו. אולם לא כן האדם שחושב שכל מה שבידו הרי הוא שלו לא יפשפש במעשיו וממילא יחשוב שהוא צדיק ולא ישוב על חטאיו כי לא ירגיש בהן, ועבירה גוררת עבירה וישנה בה ויהיה לו כהיתר ועדיין יחשוב עצמו לצדיק, ועוד יוקשה לו מה שיש לאחר שלדעתו הוא גרוע ממנו יותר ממה שיש לו, עד שיכול להיעשות מזה רשע גמור, עד כאן דבריו החוצבים.

ברזא דאז"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ארץ ישראל מסוגלת לעבודת ה' ולריחוק מן הגשמיות

מעלת קידוש הגשמיות יותר מן הפרישות
אכן קידוש הגשמיות קשה עוד יותר מן הפרישות ממנה, כמו שאמר **החתם סופר** שיותר קל להתענות ולהסתגף ביום כיפור מקיום עונג שבת ושמחת יום טוב לשם שמים. וכן כתב **האהוב ישראל** (ליקוטים חדשים ירמיה) בביאור הפסוק (ירמיה ד כב) 'חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו', 'שלהרע' זה הימנעות מאכילה 'ולהיטיב' זה אכילה, ויש אנשים חכמים בעיניהם, שיודעים לעבוד את ה' בדרך של 'להרע' וסיגופים, 'ולהיטיב' בעבודת האכילה בקדושה 'לא ידעו'.

כל מעשיך יהיו לשם שמים

דרך זו של קידוש הגשמיות לשם שמים מבוארת בלשון המשנה (אבות פ"ב מ"ב) וכל מעשיך יהיו לשם שמים, ופירש **רבינו יונה** (שם) שאפילו דברי הרשות כאכילה ושתייה והליכה וישיבה וקימה ושאר צרכי הגוף, יהיו כולם לעבודת הבורא או לדבר הגורם עבודתו. וכמו שפירש **בשמונה פרקים לרמב"ם** (פ"ה) שמכלל מצות (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך', שיהיו כל חלקי נפשנו מיוחדים לאהבת ה', וכל מעשינו הגשמיים יהיו מכוונים לאהבת ה' ועבודתו, ובזה יתקיימו דברי חז"ל (ברכות סג.) על הכתוב (משלי ג ו) 'בכל דרכיך דעהו' אפילו לדבר עבירה, היינו שאפילו דברים שיש בהם צד עבירה נעשה אותם לשם שמים.

קידוש הגשמיות נותן נצחיות לבריאה

אם מתכוון האדם במעשיו הגשמיים שיהיו נעשים לשם שמים, בבחינת 'בכל דרכיך דעהו', להיות כוונתו בכל דרכיו הגשמיות לתכלית עבודת הבורא, הרי הוא זוכה לקרב הדברים לשורשם הרוחני, אבל אם אין כוונתו אלא לצורכו ולהנאותו הרי הוא משפיל את הגשמיות ומונע ממנה את

את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אֶלְכֶם. אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִיתֶן לָכֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן לְהִיֹּת לָכֶם לְאֱלֹהִים (כה לז- לח).

עניין ישיבת ארץ ישראל לזכות בה להשראת השכינה ולקבל בה עול מלכות שמים, כמו שאמרו חז"ל (תו"כ שם) כל בן ישראל היושב בארץ ישראל מקבל עליו עול מלכות שמים, וכתב **באור החיים** על דברי הפסוק **להוציא אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ כנען**, שאין תכלית ישיבת ארץ ישראל לאכול מטובה ולשבוע מפריה אלא להיות לנו לאלקים, אשר זהו עיקר שבח מעלת הארץ לחסות בה תחת מלכותו יתברך, אבל לא להימשך אחר ההנאות הגשמיות אשר ריבויים מרחיק את האדם מעבודת ה', אלא להיות בבחינת 'צדיק אוכל לשבוע נפשו' (משלי יג כה), וכמו שנאמר **ובמרבית לא תתן אכלך** שלא להרבות במאכל ובהנאות הגוף, כי כשהולך אדם אחר תאות גרונו יחשיך אור נפשו, וריבוי התאוה הגשמית ממעטת את התענוג הרוחני.

עבודת ה' גם בדברים הגשמיים

כי עבודת ה' צריכה להיות גם בדברים שהם מצד הגוף, כמו שכתוב (דברים ו ה) 'בכל לבבך' ודרשו חז"ל (ברכות נד.) בשני יצריך, ופירוש הדברים שיעבוד את ה' גם בגשמיות שלו, ואותם הדברים שהיצר הרע מעורר אותו להימשך אחריהם ישם לעצמו גדר להתקדש בהם, ובזה פירש **בזרע קודש** (לחג השבועות ד"ה הגבל) את הכתוב (שמות יט כג) 'הגבל את ההר וקדשתו', היצר הרע נקרא הר (סוכה נב.) ונצרך לאדם להגביל את עצמו שלא להימשך אחרי פיתוי יצרו, וכל הנאותיו הגשמיות יהיו מוגבלות במידה ובמשקל, ועל ידי כן יזכה ל'וקדשתו' שגם היצר הרע בעצמו יתהפך לסייע בידו לבוא אל הקדושה.

בו את ה' יתברך, כי כל מה שהקב"ה ברא בעולמו לא ברא אלא לכבודו (אבות פ"ו מ"א), ואפילו עניינים ארציים וגשמיים לא נבראו אלא להרבות בהם כבוד שמים, להרים ולהגביה את ניצוצי הקדושה הנמצאים בתוכם אל שורשם למעלה, וכך היה הבעל שם טוב הקדוש ע"ה מדריך את תלמידיו כי זה עיקר תכלית עבודת האדם בעולם הזה, להתבונן בכל דרכיו ופעולותיו שיהיו כל מעשיו לשם שמים ולצורך עבודת גבוה.

ועל ידי שהאדם עוסק בענייני עולם הזה למען כבוד שמים, מעלה בזה את הניצוצות הקדושים הנמצאים בגשמיות לשורשם, וכגון כשאוכל ואינו מכוון להנאתו רק למען חיזוק גופו לעבודת ה' יתברך, בזה הוא מעלה התאוה הגשמית אל התאוה הרוחנית ומברר בכך את הניצוץ הקדוש הגנוז במאכל זה ומעלה אותו לשורשו, וכשאדם עובד את ה' יתברך בדרך זו הרי זה מורה על אהבתו העצומה לה' שבכל מקום שהוא וככל דבר שעושה הוא עובד את בוראו יתברך.

מעלת הצדיקים העוסקים בקידוש הגשמיות

והנה יש צדיקים שכל עבודתם לה' יתברך הוא בתורה ותפילה ועבודת ה', ויש צדיקים שעובדים את ה' בצרכי הגוף הגשמיים, שהם מקדשים עצמם בכל ענייני הגוף להעלות הניצוצות הקדושים לשורשם, והצדיקים העוסקים רק בתורה ותפילה עבודתם אהובה ורצויה בעיני כל רואיהם, והכל מכירים שכל חפצם ומגמתם לעבודת ה', אבל אותם הצדיקים העובדים את ה' בקידוש צרכי הגוף הם שנואים לבריות, כי אין בני אדם מכירים במעלת עבודתם שהם עושים כל מעשיהם לשם שמים. ועל זה דרש הרה"ק ר' ברוך ממזיבז ע"ה את לשון הכתוב (דברים כא טו) 'כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה' וגו' והיה הבן הבכור לשניאיה', שעבודת הצדיקים המקדשים עצמם בגשמיות, לה משפט הבכורה אף שהיא שנואה בעיני העולם, כי הם זוכים להתגבר על יצרם ולשעבדו לעבודת ה', וחשובה עבודה זו כפליים מעבודת הצדיקים שאינם עובדים את ה' בדברים הגשמיים.

האפשרות להגיע לתכלית האמיתית, וכמו שפירש החסיד יעב"ץ ע"ה בדברי המשנה (אבות פ"ג מ"ד) 'שלושה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים', ופירוש המשנה, שכל הדברים הגשמיים אין להם קיום בזכות עצמם, וכל בריאתם היא כדי לסייע לאדם להתקרב על ידיהם לעבודת ה', ולפיכך העוסק בתורה על שולחנו וכוונתו באכילה לסייע להגיע אל התורה, הרי הוא נותן קיום וחיות למאכליו הגשמיים כי הם נעשים טפלים לתורה הנצחית, אבל אם אינו אומר דברי תורה על שולחנו הרי אין שום חיות למאכליו וכאלו הם כבר מתים, וכיון שעומדים המאכלים להיפסד חשובים הם כאילו כבר נפסדו.

עבודת האדם לייחד הגשמיות עם הרוחניות

וזו עבודת האדם לייחד את גשמיות העולם עם הרוחניות, ועל זה אנו אומרים קודם כל מעשה המצוות 'ליחד שם יו"ד ה"א ביו"ה ה"א, והרמז הוא כי שם י"ה רומז לרוחניות העולם ושם ו"ה רומז לגשמיות העולם, וזוהי עבודת האדם ליחד את הגשמיות עם הרוחניות, ועל ידי קיום מצוות התורה במעשה גשמי זוכים להשיב את הגשמיות ולהופכה לרוחניות.

והעצה לזכות לקדש את העשייה הגשמית, היא על ידי שיתכוון בכל מעשיו לשם שמים, ושני סעיפים התייחדו לכך בשולחן ערוך, והם הסעיף הראשון (או"ח ס"א א ס"א) 'שויתי ה' לנגדי תמיד' הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים. ועוד סעיף (שם ס"ו רלא ס"א) בכל מה שיהנה בעולם הזה, לא יכוין להנאתו, אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב (משלי גו) 'בכל דרכיך דעהו'. ואמר על כך הרה"ק רבי זושא מאניפולי ע"ה שכל עבודת ה' של האדם תלויה בסעיפים אלו, והרמז לכך הוא בדבריו של אליהו הנביא לבני ישראל (מלכים א' יח כא) 'עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים', כלומר עד מתי לא תתגברו לקיים את שתי ההלכות האלו, לזכור את ה' בכל שעה ולעשות את כל המעשים לכבודו יתברך.

עבודת ה' בכל דבר ובכל מעשה

ובכל דבר ובכל מעשה אפשר למצוא איך לעבוד

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

אמונה בגשמיות וברוחניות

קדושה על קדושתו תמיד, אך אל יחשוב האדם שכבר הגיע לכלל מדרגות הקדושה ושוב אינו צריך עוד לזכך עצמו, כי על האדם מוטל החיוב לזכור תמיד שכל המדרגות שמשגי בעבודת ה' וכל התגברות שיש לו על היצר בכל ענייני קדושה, הם בחסדי ה' יתברך עליו, ובכל עת שירצה יוכל לקחת מעלותיו הרמות ממנו, כמו שאמרו בגמרא (קידושין ל:): יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, שנאמר (תהלים לז לב) 'צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו', ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו, שנאמר (שם פסוק לג) 'אלקים לא יעזבנו בידו'.

וכך היה רגיל לומר הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה על עצמו: אין גרוע בעולם כמותי, אפילו אם יאמר לי מלאך השם שאני צדיק, איני מאמין לו. ואם יאמר לו הקב"ה בעצמו שאני צדיק, אאמין לו על אותו רגע ולא יותר, כי בנקל להידחות לשאלו תחתית חס ושלום.

להתפלל על צרכיו אף כשנדמה לו שיש לו כל צרכו

ידעיה זו אף היא עיקר באמונה בענייני גשמיות, שאף אם נדמה לאדם שיש לו כל צרכו עם כל זה יזכור להתפלל תמיד שיוכל ליהנות מהם, ויאמין שאם רצון הבורא לקחת ממנו את פרנסתו ומזונו יכול הוא לקחתם ברגע כמימריה חס ושלום, וזוהי שלימות האמונה.

וכך פירש מהרי"ד מבעלזא ע"ה את דברי הגמרא (סוטה מח:): רבי אליעזר הגדול אומר כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה, ובפשטות הכוונה שקטנות אמונתו היא במה שדואג על מחר ואין ליבו נכון בבטחה על ה' יתברך שברא יומו וברא פרנסתו שישלח לו את מזונו וסיפוקו דבר יום ביומו. אולם הוא ז"ל אמר, הפירוש בזה שהאדם

דָּבַר אֶל פְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׂבְתָה הָאָרֶץ שְׂבֵת לָהּ' (כה ב). ברש"י הקשה מה עניין שמיטה אצל הר סיני.

יש לומר ולפרש עוד שבא ללמדנו יסודות האמונה שבשניהם במתן תורה ובשמיטה. הנה עניינה של שמיטה מבואר בכלי יקר: אומר אני, שטעם מצוה זו היא להשריש את ישראל במידת האמונה והבטחון בה'. כי חשש הקדוש ברוך הוא פן בבואם אל הארץ יתעסקו בעבודת האדמה על המנהג הטבעי, וכאשר כביר מצאה ידם ישכחו את ה' ויסורו ביטחונם ממנו, ויחשבו כי כוחם ועוצם ידם עשה להם את החיל הזה, ועולם כמנהגו נוהג ויחשבו שהארץ שלהם היא והם הבעלים ואין זולתם. על כן הוציאם ה' מן המנהג הטבעי לגמרי וכו'. ועל ידי כל המופתים הללו אשר שמתי בידך תדע כי לי כל הארץ, ועל ידי זה יהיו עיניך נשואות אל ה', כמו שמצינו בירידת המן ליומו כדי שיהיו עיניהם נשואות אל ה' תמיד ויבטחו בו תמיד, כך עניין השמיטה שלא יעבדו האדמה כל שנה שביעית אין זרע ואין קציר ויסמכו על הנס, ע"כ דברי קדשו.

יש להאמין כי כל שהשיג ברוחניות מהקב"ה והוא שנותן לו כוחות להישאר בדרגתו

כמו שמיטה המורה על קנין הארץ לה' כן האמונה ברוחניות מורה על מעמד הר סיני שנתן לנו תורתו תורת אמת, ונתינת התורה ממשיכה בכל עת ובכל הדורות ומחויב כל אחד לזכור בכל יום מעמד הר סיני ככתוב (דברים ד ט-ז) 'רק השמר לך וגו' פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך וגו' יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב' וגו'. לפיכך יש לו לכל איש מישראל להיות מוסיף והולך בהוספת

הרחבה של ה' יתברך, ואף שמונה בכיסו יודע הוא שאין זה כמתנה חלוטה ששייך לאדם לגמרי ובטוח הוא שלא יקחוהו ממנו, אלא שכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא, והוא יתברך נותן לאדם בכל רגע מה שצריך לו.

ואכן אף להלכה ולמעשה תיקנו חכמים להגיד וידי בערב יום הכיפורים קודם הסעודה על אף שעדיין לא הגיע זמן החיוב, וטעמם ונימוקם עמם שמה יארע דבר קלקלה בסעודה, הרי לנו שאפילו האדם אשר הוא כבר באמצע אכילת לחמו אינו מובטח שיזכה לברך על המוגמר בלי עזרה וסיוע מן השמים, וכן האדם הבריא אינו יכול לבטוח על חיותו ושלומו שיהיה בריא בעוד רגע, אלא כל בטחונו יהיה רק על הקדוש ברוך הוא שברצונו ישלים לו די מחסורו אשר יחסר לו.

הבטוח בה' אינו דואג בכל מצב שיהיה

גדולה מעלת האדם אשר עיניו נשואות לשמים תמיד וכל ימיו הוא חי עם הרגשה שהוא תלוי ביד ה' המפרנסו מדי יום ביומו, שלא יהיה לו שום נסיון בשמירת המצוות אף בדברים שצריך לפזר עליהם ממון הרבה מאחר שאינו מחזיק את ממונו שלו אלא 'מידך נתנו לך', ושוה אצלו בין כשיש לו הרבה או שאין לו כלום ואינו יודע מה יהיה למחר, כי תמיד הוא נשען רק על אביו שבשמים. ולכן נחשב הדואג מה יאכל מחר, כשאין לו לצורך מחר, מקטני אמנה, כנ"ל, שהרי אם היה לו לא היה דואג, נמצא שהוא בוטח בה' יתברך רק בצירוף הממון שבידו, שרוצה שיהיה לו משכון מהקדוש ברוך הוא ואז יבטח בו, וזה יכול לגרום שירד ממדרגה למדרגה עד שיבטח בכוחו לבד ויבוא לידי כפירה חס ושלום, ויהיה לו נסיון גדול לקיים המצוות שהרי חושב שנותן משלו עד כאן דבריו החוצבים.

צריך תמיד להתפלל לה' יתברך, ואפילו בשעה שנדמה לו שיש לו כל צרכו צריך להתפלל שלא יקחו מאתו. וזהו שאמר 'מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר', שמשמע שאינו דואג ומתפלל אלא על מחר, אבל עתה הוא בטוח על מה שיש לו, על כן 'הרי זה מקטני אמנה', כי האדם צריך לדעת שכל רגע ורגע הוא מושגח מאתו יתברך שמו, ורק ברצון ה' יתברך יוכל לאכול, ועל כל נשימה ונשימה צריך לתת הודאה על העבר ובקשה על העתיד. ואם הוא במדרגה זו ודאי יראה לשמור את עצמו ואת כל גופו מבלי לעשות שום דבר נגד התורה הקדושה חלילה.

וכן מסופר על הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב ע"ה שפעם אחת זירז את תלמידיו שיתפללו על פרנסתם ומזונותם, והיה שם תלמיד אחד שהיה סמוך על שולחן רבו, ועלה הרהור במוחו שהדברים לא מכוונים אליו שכן בבית רבו הוא מקבל כל מחסורו, אם כן למה לו להתפלל על מזונותיו המוכנים לו בכל עת ובכל שעה. בשעת הסעודה הגישו מרק לפני כל התלמידים, לכולם הביאוגם כפות כדי שיוכלו לאכול בהם את המרק, זולת לאותו חסיד שהמשרת שכח להגיש לו כף, או אז תלה זאת בהשגחה מן השמים להוכיח לו שאף כשהכל מוכן ומזומן לפניו לאכול, עדיין צריך תפילה ובקשה שיזמין לו הקדוש ברוך הוא כל פרט ופרט לפרנסתו מדי יום ביומו.

לבטוח בה' שמפרנסו בכל רגע ובידו לקחת ממנו בכל עת שירצה

על דרך זה הוסיף הגאון רבי משה פיינשטיין ע"ה (דרש משה דרוש כ) לפרש כפל הלשון שאמר דוד המלך ע"ה (דה"י א' כט יד) 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך', שכוונתו לומר על הכלל כולו, שכל הנתינה הראשונה מהקדוש ברוך הוא, ואחר כך בכל פעם שמשתמש בדברים שתחת ידו עדיין הוא יודע שזה רק מידו

י"א לאור ע"י מבין אור לישראל
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לנעוץ ללא אישור
 מצד צד השמירה ממנה אור לישראל
 מיוצב ונעמד: שוקי קנר

ומוצלחים, אבל חסרי פרוטה לפרוטה עבור הוצאות חתונה.

מתוך צערה הגדול על הילדים, פנתה האשה ואמרה אל בעלה: "הנה כל העולם נוסע לראדזימין, אל רבינו הקדוש, ונושעים שם מצרתם. זה שהמתין שנים ארוכות, מתברך בילדים. יהודי שהפריץ מתנכל לו, זוכה לישועה. פלוני שמצבו הרפואי קשה, מתרפא והולך על משענתו. כל אחד, באשר הוא שם, מתברך בישועות ובחסדים מן השמים. ואילו אתה, שחסיד נאמן ומובהק אתה לצדיק הקדוש וזכית להיות מאנשי שלומו הקרובים, הייתכן שתחיה כל חיך בדחקות, עד כי ילבינו שערות ראשך ותקפוץ עליך זקנה בטרם עת. הבט נא סביבך, ראה את הצאצאים אשר הגיעו ברוך ה' לפרקם, ואין לנו אפילו את הרובל הראשון לצורך הנדוניה. מוכרח הוא הדבר שמעולם עדיין לא הזכרת אצל הצדיק את ענייני הפרנסה. אמנם דורש תורה וחסידות אתה, ומעולם לא הטרחתך על מילי דעלמא, אולם עכשיו באו מים עד נפש. חובת האב על בניו להשיאם רובצת עליך, עליך לעשות כל טצדקי שבעולם כדי להשיא את הילדים, והעצה היחיד שיש לנו היא שתפנה אל הצדיק שיפעל לך ישועה ממרומים.

ר' חיים מקשיב היטב לדברי אשתו ומבין היא כי הצדק עמה. מסכים הוא תיכף לנסוע לראדזימין. אלא שעם בואו, כמו שכח כלל ועיקר מכל אשר נתבקש. כל מחשבותיו של ר' חיים תפוסות היו בענייני עבודת ה', ולא נשאר אצלו פינה אחת לדברים שבחולין. שהה ר' חיים אצל הרבי משך זמן מה, ולא הזכיר אצלו מאומה אודות הסיבה שבעבורה נשלח לשם.

גבוהות. מאושר היה להמנות על המקורבים ובאי ביתו של הצדיק, ושפע רב של חסידות שאב ממעינות הנצח.

הימים חלפו במהירות, כשר' חיים ממשיך להתפרנס בדוחק מייצור נרות השעווה. העניות לא עזבה את ביתו אף לא לרגע אחד, בקושי רב היה בידו לכלכל את ילדיו, אך עם זאת היה ר' חיים שמח בחלקו. כל עוד יש לו לתת לחם לפי הטף ובגד ללבוש, מה הוא צריך יותר. מאמין הוא בבורא עולם הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כנים, שבוודאי דואג לו ולטפלי התלויים בו לכל צרכיו, ומה לו לדאוג דאגת מחר.

עם הזמן הילדים הקטנים בגרו והגיעו לפרקם, גדיים נעשו תישיים ובא מועד לשמוע להם נכבדות ולהוליכם לחופה. אלא שהשדכנים הסבירו לר' חיים באר היטב שבלעדי נדוניה הגונה לילדיו יחד עם סכום כסף נאה להוצאות החתונה ומגורי הזוג, אין להם עבור מה להציע לו שידוכים, שכן זהו תנאי קודם למעשה בכל שידוך ושידוך. ור' חיים, יושב ומהרהר לעצמו מה יעשה בכדי ליישב את הקושיא עתיקת היוםיין "כסף מנלן?"

אף אם הבנים שמחה, אשתו הצדקנית של ר' חיים, שתמיד רגילה היתה לחיים של הסתפקות במועט, וכך גם חינכה את ילדיה, עמדה אובדת עצות מול ילדיה המתבגרים בביתם. דקדוקי עניות מעולם לא הפרו את השמחה במעונם, אולם עתה, משמגיעים לפרק 'האיש מקדש', וכדרכם של הורים יהודיים הם נושאים עיניים למרום ומתפללים לזכות לברכת 'שהשמחה במעונו', מה יוכלו עשות כשהמחסור בממון הוא זה המעכב את הכנסתם לחופה. ילדים מצויינים להם, כשרוניים

ומוכר לסוחרים. השוק לבטח היה מקבל בהתלהבות את תוצרתי, כי המבינים משבחים מאוד את עבודתי. אולי כך הייתה פרנסתי מצויה. אולם הבעיה היא שאין לי את הכסף להשקיע. לא נותרה לי ברירה אלא לייצר מעט נרות ולחיות חיי דחק.

התעניין הרבי: וכי אין אתה יכול לקבל הלוואה כדי להתחיל לסחור? התפלל ר' חיים ואמר: מי הוא זה אשר יעניק לי אשראי של כמה מאות רובלים וילוה לי כסף, הלווא כל בני העיר מכירים אותי כאביון מרוד, ואיש לא יסכים להניח מעותיו על קרן הצבי. הנה המלווה המפורסם בעירנו, הוא הפריץ, המכהן גם כראש העיר, אלא שהוא מלווה את מעותיו בריבית רק לסוחרים גדולים ושועי ארץ, ולא לאיזה 'מושך נרות', יהודי דלפון.

שמע הרבי את דברי ר' חיים ואמר לו בהחלטיות: אם הפריץ מלווה כסף, בוודאי שהוא ילווה גם לך. עליך איפוא לנסוע עתה לביתך בוורקא, ותכף ומיד ללכת אליו ולבקשו שילוה לך סך שלוש מאות רובלים. הרבי הושיט לר' חיים את ידו ופטרו לחיים ולשלום.

מאושר ובטוח בהצלחתו בחסדי ה' ובזכות הצדיקים, נכנס ר' חיים אל ביתו בוורקא וסיפר לאשתו על השיחה שהיתה לו עם הרבי, לבש את בגדי השבת המכובדים, ויצא מיד אל ארמונו של הפריץ ראש העיר.

הפריץ ראש העיר, הביט ביהודי העומד לפניו והאזין בתשומת לב לבקשתו. אולם כאשר שמע את הסכום המבוקש, התפלל מאוד: שלוש מאות רובל, הם הון עצום! לשם

רק בשעה שעשה ר' חיים את דרכו בחזרה לעיר מגוריו וורקא, נזכר לפתע בבקשה אשר פרחו מזכרונו. ר' חיים החל מהרהר בלבו וחשב: איך אשוב אל ביתי, מבלי שהזכרתי את המועקה שבביתנו בפני הצדיק. נמלך ר' חיים בדעתו והחליט שהוא חוזר תיכף ומיד לראדזימין. עשה ר' חיים את דרכו חזרה, הגיע אל בית הרבי ונעמד בין הקהל אשר בא לשחר את פני הצדיק, והנה הוא שוב על מפתן חדר הרבי.

מביט בו הסבא קדישא ואומר: "חיים רחמיא, הן זה עתה נפרדת לשלום, ומה הביאך הנה שוב". נענה ר' חיים ואמר בקול שבור: רבי, הלווא גלוי וידוע לפניכם, שמעולם לא הטרדתי אתכם בבקשות בענייני גשמיות. אולם בפעם הזאת הפצירו והזהירוני בני ביתי, לבל אשכח להזכיר אותי ואותם לפני הרבי, כי הפרנסה קשה עד מאוד, והילדים שהגיעו לפרקם מסתובבים בבית... אמנם, השבח להשי"ת, ברוך הוא וברוך שמו, אשר לא עזב חסדו מאתנו וכולנו חיים, ברוך ה', אך אובדי עצות אנו מאין יבוא עזרנו להעמיד חופות לילדינו.

הביט בו הרבי ושאל: חיים, הלווא מושך נרות אתה, וכי אין בכך פרנסה? נענה ר' חיים ואמר: מלאכה זו, כפי שאני עושה אותה, אינה נחשבת פרנסה. 'מושכים' קצת נרות מתוך השעווה ומוכרים אותם בעד פרוטות מועטות, והרווח הדל אין בו אפילו כדי פת במלח ומים במשורה די צרכי משפחתי הגדולה. אכן, המשיך ר' חיים ואמר: אילו היו בידי כמה מאות רובלים, אזי הייתי מייצר כמויות גדולות של נרות מסוגים שונים, נוסע לוורשה

אצלי שלוש מאות רובל, שרצונם להוציא ממני כסף כביכול להלוואה ואין בדעתם להחזיר!

ר' חיים יצא מהפריץ בפחי נפש, ונסע לראדזימין. היטב חרה לו על הפריץ שאינו עושה את דברו של הצדיק! לא די שאינו מעניק את ההלוואה, הנה עוד צועק עליו ומביישו...

כשמוע הרבי מראדזימין את דברי ר' חיים ליכט-ציהער, הקפיד מאד וקרא: מה לך מטריח כאן שוב ושוב?! אם אמרתי פעם אחת כי הפריץ ילווה לך שלוש מאות רובל, יכול אתה להיות סמוך ובטוח שהוא אכן ילווה. עיניך תראינה כי הפריץ בכבודו ובעצמו עוד יבקש ממך שתלווה ממנו את הכסף! ברם, אני מזהירך, כי בבוא העת תחזיר את החוב רק אם הפריץ יחזיר לך את שטר החוב שתכתוב. בלעדי זאת, אל תחזיר את הכסף!

רק חזר ר' חיים לוורקא, והוא שומע כי כבר כמה פעמים הגיע אל ביתו שליח מיוחד מאת ראש העיר, המבקשו לסור אליו בדחיפות. נחפז ר' חיים אל ראש העיר, והנה הוא מקבלו בשתי ידיים, שמח אתו כמו עם ידיד ותיק ונכבד, ופותח מיד בשאלה: חיים, אמור נא לי בבקשה: מי הוא אותו יהודי זקן שמציק לי כל לילה בחלום ביעותים בדרישה שאלווה לך כסף? הוא מביט בי בעיניים כה מפחידות, עד כי הנני כמעט מת מרוב אימה... הוא מצווה עלי כי את הסכום של שלוש מאות רובל אשר הפקיד יהודי בידי לפני שנים רבות - אתן לך בהלוואה. אכן הכסף נשאר אז בידי, כי היהודי מת ולא הניח אחריו יורשים. אלא שהזקן מזהיר אותי שאת הכסף

מה זקוק 'מושך נרות' לסכום כזה? ור' חיים פתח והסביר בביטחון רב: מושך נרות וותיק אנכי, ולנרות מתוצרתי יצאו מוניטין של איכות. יש להם ביקוש רב, אלא שאיני מצליח לייצר די הצורך, כפי שהשוק תובע. אם יהיה לי כסף להשקעה, אפתח בית מלאכה בוורקא, אייצר כמויות גדולות של נרות משובחים, ואת הסחורה אמכור לסיטונאים בוורשה ובערים השכנות. כך תהיה לי פרנסה טובה, וכמובן אוכל לפרוע בשמחה את ההלוואה.

ראש העיר נשמע משועשע, ואמר: החזון, לחלוטין, נשמע לא רע, אלא שבטרם אסכים להלוות לך עלי לשאול ולברר עליך, שהרי לעניים ואביונים איני מלווה כסף שהופך מהלוואה לצדקה. אבדוק איפוא את יושרך ואת מצבך הפיננסי, וכבר בימים הקרובים אשיב לך תשובה.

עוד באותו יום, כאשר נפגש ראש העיר עם אחד מפרנסי הקהילה היהודית בעיר ורקא, נתגלגלה השיחה אודות ר' חיים ליכט-ציהער. משום מה, הבין הפרנס כי מדובר בברור אודות בקשתו של היהודי האביון להקלה במיסים, והוא רצה "לעשות לו טובה" ולשכנע את הפריץ לוותר לו על חובותיו לעיר. פתח הפרנס ותיאר לפניו שמדובר באיש קבצן, אביון שבאביונים, מטופל בילדים, איש חסר כל, מעודו לא לבש בגד כראוי ואפילו לחם יבש אין לו לשובע...

אם בשיחתו עם הפרנס לא הסגיר הפריץ את מחשבותיו, אולם כאשר ר' חיים חזר אל ראש העיר כדי לשאול אותו בדבר ההלוואה שביקש, החל הפריץ לחרף אותו ולביישו במילים בוטות. הפריץ הרעים עליו בקול צועק: זו חוצפה של קבצן שמנסה ללוות

את הכסף בחומרי גלם, מהם ייצר נרות בכמויות גדולות. את תוצרתו מכר לסיטונאים בעיר הבירה ורשה ובערים הגדולות. בברכתו של הצדיק, שלח ה' ברכה במעשי ידיו, והוא התעשר עושר גדול. למשפחתו הגדולה הייתה הרווחה, זכה להשיא את צאצאיו בכבוד ולראות מהם דורות של נחת.

על הפסוק (ויקרא כה לה): **'וְכִי יִמּוֹךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחֲזַקְתָּ בּוֹ גֵר וְתוֹשֵׁב וְחִי עִמָּךְ'**, פירש רבינו האביר יעקב זיע"א שיש בו רמז עד כמה גדול זכותו של העוזר והמסייע לעניים, שמשול הוא הדבר לנתינת חיים עבור העני, שמחמת עניותו הרי הוא חשוב כמת, ועל כך בא שכרו באופן של מדה כנגד מדה, שאף הוא זוכה בחיים ואריכות ימים.

ואלה דברי רבינו בספרו 'פתוחי חותם': אפשר לרמוז דהמחזיק ביד ישראל אשר מטה ידו, שכרו גדול לאין קץ שכרו הוא, שהקב"ה עושה מדה כנגד מדה, והמחזיק בידי ישראל המך, הצילו מן המיתה, לפי שעני חשוב כמת, ונמצא זה נתן לו חיים, גם הקב"ה מוסיף לו חיים, מדה כנגד מדה, הוא הוסיף - יוסיפו לו חיים. וזה מאמר רז"ל (שבת קנו:) כמו שדרשו על פסוק (משלי י ב), אפילו ממיתה טבעית. וזהו שכתוב 'וכי ימוך אחיך וגו' והחזקת בו', כמו שגרמת לו חיים, גם אתה, אם היו ימיך קצרים דרך ארעי כמו הגר, עכשיו תחזור להיות תושב, ועוד 'וחי עמך' יוסיפו לך חיים על חיים.

הזה עלי להלוות לך, ואם לא אציית, יהיה גורלי רע ומר. אמור נא לי, חיים, האם לפחות תחזיר את ההלוואה?

זכר ר' חיים את דברי הרבי ואמר: אם הפריץ יחזיר לי את שטר החוב אשר אחתום, כמובן שאחזיר את החוב! בוודאי שיהודי מחזיר חובות, אלא שתנאי קודם למעשה הוא: החזרת השטר חוב, ובלעדיו לא אחזיר אפילו פרוטה אחת.

הנהן הפריץ בראשו ואמר: ברור שבלי שטר חוב אין מחזירים חוב, ותוך כדי דיבורו שלף את ארנקו, ספר סכום של שלוש מאות רובל, הושיטו לר' חיים שתיכף ישב, כתב וחתם שטר חוב על ההלוואה הגדולה.

לאחר ימים אחדים, ביקש הפריץ לעשן סיגר. מתוך פיזור נפש הוציא מכיסו פיסת נייר, גלגל אותה, הצית בה אש והדליק באמצעותה את הסיגר. פתאום נרתע לאחור כמו מכת קורנס נחתה על ראשו, הלמה ההכרה כי הנייר בו השתמש, לא היה אלא שטר חוב! השטר של היהודי חיים ליכט-ציהער. אלא שכבר מאוחר היה מכדי לעשות משהו. מכל השטר לא נותרו אלא כמה פירוורי אפר עשנים...

מרוב בושה, השתיק ראש העיר את כל הסיפור. הוא זכר היטב את הסיכום עם הלווה ולכן לא תבע מעולם את החוב מאת ר' חיים. כספו של היהודי המת שהגיע לפריץ חזר לאחיו היהודים.

עם שלוש מאות הרובלים, הניח ר' חיים יסוד איתן למסחר רחב בנרות השעווה. השקיע

לב החסידות ביטול

חסידות - ענווה וגדולה מכולם

יסוד היסודות של גילוי החסידות עובר כבריה התוכן בין בתי מביני של הרה"ק רבי משולם פייביש מזכרו ז"ע - תלמידו המובהק של הרה"ק רבי יחיאל מיכל מלוששוב ז"ע - שם הוא משוכב נתיבות להיות הולך ומוסיף האדם מדעתו, כלב מלובב, לכל אשר צווה ה'.

ב"יושר דברי אמת" מתגלה החסידות והענווה הגדולה מכולם" לרצות להבטל לאבא ולשמוח גם אם אינו מוצא רוח לעצמו, להחסיד ו"לשרוף ציפורניו אף על גב שמויק לו". ובוה בשורת הענווה, להבטל ולהתבלל, יתעלה הכל לתקון השלם.

"יושר דברי אמת"
המבואר

חוט השדרה של החסידות

ביאור נרחב | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות | פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא | כותרות משנה | עימוד מרהיב עין

ארה"ב: 437-0054 (718)
אידיפה: 0176-8806-44-20
להשיג בחתימות הספרים המובחרות

אור הגולה לשרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחיל' טל
ארמזנד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של המלוב"ן רבי מסעוד בן רבינו המלוב"ן בעל האביר יעקב זע"א אביחצירא

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך